

Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka

Jazykový rozbor vybraných barokních
písní obsažených v Kancionálu českém
Václava Matěje Šteyera

The language analysis of some baroque songs contained in the
Kancionál český by M. V. Šteyer

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. Naděžda Kvítková, Csc.

Autorka: Kristýna Králová

Táborská 18, Praha 4

7. ročník, obor ČJ - HV, léta studia: 1998 - 2006

typ studia: prezenční

měsíc a rok dokončení diplomové práce: duben 2006

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Praze 12. 4. 2006

Obsah

Úvod.....	5
Konkretizace tématu.....	5
Popis postupu při jazykové analýze.....	5
Stav bádání v současné literatuře.....	7
Databáze Hymnorum thesaurus Bohemicus.....	10
Kritéria výběru analyzovaných písní pomocí databáze Hymnorum thesaurus Bohemicus.....	13
Seznam písní poprvé uvedených v Kancionálu českém.....	16
Obecná charakteristika Kancionálu českého.....	30
Pravopis.....	36
Označování souhlásek.....	36
Označování samohlásek a kvantita.....	40
Rozlišování i - y.....	41
Slabiky bě, pě, mě, mně.....	42
Velká písmena.....	42
Předpony s, z.....	43
Interpunkční znaménka a další grafické znaky.....	44
Hranice slov.....	45
Hláskoslovný rozbor.....	47
Samohlásky.....	47
Protetické v.....	48
Starší é proti novějšímu í.....	49
Souhlásky.....	49
Poziční změny souhlásek.....	49
Skupiny hlásek, které se v současné češtině nevyskytují..	50
Zdvojené souhlásky.....	51
Předložky.....	52
Předpony.....	52
Kvantita.....	52
Vliv veršové výstavby na kvantitu.....	55
Slova s odlišnou kvantitou.....	56
Morfologický rozbor.....	57
Podstatná jména.....	60

Přídavná jména.....	60
Zájmena.....	61
Číslovky.....	64
Slovesa.....	65
Příslovce.....	69
Předložky.....	69
Spojky, částice a citoslovce.....	70
Syntaktický rozbor.....	71
Vyjadřování modality, druhy vět dle postoje mluvčího.....	71
Zápor.....	71
Věty jednočlenné a větné ekvivalenty.....	72
Věty dvojčlenné: větné členy a jejich vyjádření.....	72
Podmět.....	72
Přísudek.....	73
Shoda přísudku s podmětem.....	73
Předmět.....	74
Přívlastek.....	75
Příslopečné určení.....	76
Celkový charakter souvětí.....	77
Souvětí souřadné.....	78
Pořádek slov ve větě.....	79
Koherentní prostředky v textu.....	80
Lexikální rozbor.....	82
Charakteristika lexikální zásoby v kancionálu.....	82
Slova typická pro starší češtinu.....	83
Expresivita.....	84
Několik poznámek ke stylu.....	86
Závěr.....	91
Seznam použité literatury.....	94
Seznam příloh.....	96
Soupis zkratk.....	96
Anotační list.....	97

Úvod

Tématem diplomové práce je jazykový rozbor písní obsažených v Kancionálu českém Václava Matěje Šteyera. S tímto kancionálem jsem se poprvé setkala již na gymnáziu. Navštěvovala jsem sbor, jehož sbormistr, prof. Bohuslav Korejs, mnohé písně z tohoto kancionálu upravil pro vícehlasý zpěv. Již tehdy mě zaujaly nejen melodie, které jsou jednoduché, avšak velmi zpěvné, ale i text, který se mi v době mých gymnaziálních studií zdál zvláštní a starobylý. Díky studiu oboru hudební výchova a zásluhou knihovníka katedry oboru hudební věda na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, Jana Bati, jsem se seznámila s dílem Jaroslava Bužgy, který se pokusil o melodickou analýzu písní obsažených v tomto kancionálu. Jeho rozbor mě velmi zaujal a rozhodla jsem se navázat na jeho práci - provést jazykovou analýzu alespoň části zde obsažených písní.

Konkretizace tématu

Kancionál český v sobě zahrnuje rozsáhlé časové období téměř tří století. Obsahuje písně přejaté z původně bratrských kancionálů, např. „Pamatůjmež my vesele“ (J. Roh, 1541, Axx, Eij), až po svou současnost, např. písně Michnovy.

Kvůli velkému časovému rozsahu a velkému počtu písní bylo nutné určitým způsobem omezit materiál jazykového rozboru. Rozhodla jsem se pro písně, které se poprvé objevují v prvním nebo druhém vydání Kancionálu českého. Cílem diplomové práce se stala jazyková analýza těchto písní. Lze se o nich domnívat, že s velkou mírou pravděpodobnosti vznikly v době barokní.

Popis postupu při jazykové analýze

Prvním krokem bylo seznámení se s druhým vydáním Kancionálu českého z roku 1687. Toto vydání se stalo výchozím pro mou práci, neboť je to poslední vydání za života V.M. Šteyera, který kancionál uspořádal.

Následovně jsem zjistila, které písně se poprvé vyskytují v Kancionálu českém z roku 1683 nebo 1687. Pracovala jsem s internetovou databází *Hymnorum thesaurus Bohemicus*,¹ pomocí níž jsem srovnala textové incipity uvedené v obsahu druhého vydání Kancionálu českého s více než padesáti kancionály vydanými před rokem 1683, kdy byl poprvé vydán Kancionál český. Došla jsem k celkovému počtu 282 písní. Podrobnějšímu postupu při vymezení těchto písní a této databázi se budu věnovat v kapitole Databáze Hymnorum thesaurus Bohemicus.

Poté jsem shromáždila vybrané texty z Kancionálu českého - jejich transliterovanou podobu uvádím v Příloze č. 3. Celkem se jedná o 134 písní, které jsem přepsala z druhého vydání Kancionálu českého. Takto získaný materiál umožňuje jednodušší orientaci v textu. Analýzu mi velmi usnadnily vyhledávací funkce editoru Microsoft Word.

Následoval jazykový rozbor písní poprvé obsažených v prvním nebo druhém vydání Kancionálu českého.

Při transkripci se řídím zejména zásadami J. Vintra, které publikoval v článku *Zásady transkripce českých textů z barokní doby* (1998, 341-346). Na rozdíl od Vintrových pravidel zachovávám členění veršů a psaní velkých písmen v honorifikační funkci, protože se domnívám, že se jedná o podstatný rys textu kancionálu. Při citacích odborné literatury se řídím normou ČSN 01 6910 Úprava písemností psaných strojem a textovými editory.

¹ Viz *Hymnorum thesaurus Bohemicus* [online]. 2001 [cit. 20. 9. 2005]. Dostupné na WWW: <<http://felix.ics.cas.cz/clavius/>>

Stav bádání v současné literatuře

Ve 20. století byli významnými osobnostmi na poli hymnologického bádání Vladimír Helfert a Antonín Škarka.

Antonín Škarka svůj život zasvětil bádání o baroku. Zajímal se nejen o autory doby barokní, např. Michnu, Komenského a Bridela, ale i o hymnologii. Konkrétně Šteyerovi se věnoval s velkým nasazením. Sestavil se svými studenty z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy lístkový katalog všech písní obsažených v Kancionálu českém. Díky ochotě Jana Bati jsem měla tento katalog k dispozici při psaní diplomové práce. Je uspořádán velmi precizně a je nesmírná škoda, že za komunistického režimu nikdy nemohlo dojít k jeho zveřejnění. Ve Škarkově práci nyní pokračuje Akademie věd České republiky, která sestavuje internetovou databázi *Hymnorum thesaurus Bohemicus*.

Komunistický režim hymnologickému bádání nepřál, ale i přesto se jím zabývala řada významných osobností, např. Bohuslav Korejs a Jaroslav Bužga, kteří se věnovali popularizaci barokních i starších písní, dále Karel Václav Štěpka, jenž se věnoval duchovnímu staročeskému zpěvu, zejména písním husitským a českobratrským. Husitskou písní se zabýval i Jiří Daňhelka. V současné době je nutno zmínit práci Michala Pospíšila a Davida Ebena.

Mnoho lingvistů, hudebníků i literárních historiků se zabývalo Janem Amosem Komenským. Byl jedním z mála osobností doby barokní, které se v minulém režimu vědci mohli věnovat. Existuje mnoho komeniologických studií, např. studie Karla Kučery, Jiřího Daňhelky, Julie Novákové, Stanislava Králíka, Antonína Škarky a dalších.

Dobou barokní z pohledu literárně historického se zabývali Vilém Bitnar a Zdeňka Tichá. Dále Zdeněk Kalista, jenž se zaměřil na obecnou charakteristiku doby barokní a na významné barokní osobnosti, jako byl např. Bohuslav Balbín. Antonín Škarka se věnoval nejen hymnologickému bádání od počátků do

konce 18. století, ale i nejstarší duchovní lyrice. Známa je i jeho monografie *Půl tisíciletí českého písemnictví*.² Nelze přehlédnout Václava Černého a Josefa Vašicu, kteří byli mnohostranně zaměřeni, mimo jiné právě i na dobu barokní.

O rozboru barokního jazyka bylo napsáno mnoho. Existuje velký počet prací, které se zabývají barokními mluvnicemi a texty. Jsou to zejména studie Josefa Vintra zaměřené na české gramatické myšlení 17. století počínaje gramatikou češtiny od Vavřince Benedikta z Nudožer. Jeho práce dále rozebírají Drachovského *Grammaticu Boëmicu*, *Brus jazyka českého* od Jiřího Konstance, *Žáčka* Václava Matěje Šteyera i *Čechořečnost* Václava Jana Rosy.

Barokní kvantitou se zabývali Dušan Šlosar a Karel Hádek, který se věnoval i transkripci památek z 16. a 17. století, Šlosar se mimo jiné zabýval vývojem mluvnického systému češtiny. Nelze opomenout Františka Cuřína, který je autorem *Vývoje spisovné češtiny*³ a Josefa Poráka, autora *Humanistické češtiny*.⁴ Dále nutno připomenout bádání Bohuslava Havránka, autora prací o vývoji češtiny, Aleny Jaklové, která se věnuje lingvistickému rozboru barokních památek, a dalších badatelů z Jihočeské univerzity, která vydala sborníky *K jazyku a stylu českých barokních textů I a II*.⁵ Velmi zásadní pro mou práci se stala Nečasova edice Šteyera *Žáčka* z roku 2001,⁶ monografie Karla Kučery *Jazyk českých spisů J. A. Komenského*⁷ a diplomová

² Škarka, A. *Půl tisíciletí českého písemnictví*, Praha: Odeon, 1986.

³ Cuřín, F. *Vývoj spisovné češtiny*. Praha : SPN, 1985.

⁴ Porák, J. *Humanistická čeština. Hláskosloví a pravopis*. Praha: Universita Karlova, 1979.

⁵ *K jazyku a stylu českých barokních textů I*. České Budějovice : Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta, 1998. ISBN 80-86266-02-8.

K jazyku a stylu českých barokních textů II. České Budějovice : Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta, 2000. ISBN 80-7040-393-4.

⁶ Šteyer, V.M. (ed.) *Výborně dobrý způsob, jak se má dobře po česku psátí neb tisknouti*. Praha : Akropolis, 2001. ISBN 80-7304-012-3.

⁷ Kučera, K. *Jazyk českých spisů J. A. Komenského*. Praha : Univerzita Karlova, 1983.

práce Daniela Nečase jazykový a lingvo-literární rozbor *Postily*
Václava Matěje Šteyera,⁸ jejímž vedoucím byl Alexandr Stich.

⁸ Nečas, D. *Jazykový a lingvo-literární rozbor Postily Václava Matěje Šteyera*. Praha, 1996. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. Vedoucí práce A. Stich.

Databáze Hymnorum thesaurus Bohemicus

Pro moji práci mělo zásadní význam to, že jsem mohla využívat internetové databáze *Hymnorum thesaurus Bohemicus*, která vznikla v rámci projektu *Multifunkční informační centrum pro dějiny kultury v českých zemích do r. 1800*. Toto centrum je provozováno v rámci služeb Kabinetu pro klasická studia Filozofického ústavu AV ČR (dříve Ústav pro klasická studia AV ČR). Vedoucím projektu do roku 2002 byl Jiří Kroupa, od roku 2002 do současnosti Jiří Žůrek.

Tato internetová databáze je věnována památce prof. Antonína Škarky, který se zabýval studiem české hymnologie a se svými spolupracovníky začal sestavovat lístkový katalog písní obsažených v kancionálech do 18. století. *šmek*

Ráda bych v této souvislosti připomněla velký podíl na *Thesauru* významného hudebního vědce, Vladimíra Helferta, který byl předním spolupracovníkem Antonína Škarky při jeho tvorbě. *čtenář*
Velmi poutavě o podobě *Thesauru* a okolnostech jeho vzniku píše Antonín Škarka v časopise *Cyril*.⁹ Popisuje i svou spolupráci s Vladimírem Helfertem a zrození nápadu uspořádat *Thesaurus*: „Dne 11. ledna 1942 zapisuje si ve veřejné nemocnici ve Wohlau, kam byl umírající dopraven dne 2. ledna, mezi poznámky „Moje literární plány“ též tyto úkoly: „5. vydání Kancionálu Komenského. Na tom jsem začal pracovat před svým zatčením, a vězněním jsem byl v tom přerušen. To bude nyní první věc, do které se dám. Historické zpracování dá ještě mnoho práce a budu se muset za tím účelem propracovat celou kancionálovou tvorbou před Komenským. Z toho pak mi roste od začátku myšlenka vydat velkou soubornou edici české duchovní písně až po Komenského. Takový 'Thesaurus'“ (A. Škarka, 1986, 182). *šmek*

V. Helfert byl vězněn v nacistických táborech, těžce nemocen propuštěn na svobodu v roce 1942 a opětovně zatčen a

⁹ Přetištěno v: Škarka A. *Půl tisíciletí českého písemnictví*, Praha : Odeon, 1986, s. 164-189.

uvězněn dne 23. června 1944. Zemřel v Terezíně 18. května 1945. O tom, že jeho životní náplní se stalo hymnologické bádání, svědčí následující citace: „Také v svém jediném dopise, psaném z Pankráce dne 13. dubna 1945 při posledním výslechu, připomíná své choti: „Prosím Tě, abys mi dobře opatrovala mé rejstříky k velké hymnologii, na nichž jsem pracoval a v nichž mám mnoho práce.“ (ibid. 184).

Plán V. Helferta, jak by měl *Thesaurus* vypadat, uvádím v příloze č.2.

Plánem A. Škarky bylo nejprve zpracovat a vydat hymnologický slovník, a teprve po něm texty a nápěvy. Za účelem excerpce pramenů navrhl podobu kartotékových lístků (normalizovaných rozměrů 15 x 21 cm) s těmito údaji, které měly být součástí slovníkových hesel textového rejstříku. Vždy obsahují 1. *Textový incipit*, 2. *Pramen se stránkou výskytu* (např. Komenský 1669, 649), 3. *Nadpis, označení* (pokud píseň nadpis nebo odkaz obsahuje, např. tj. jako předchozí píseň „Kdož chce žalosti ujíti“, označená jako „Týmž mladým výstraha“), 4. *Nápěv* (pokud je uvedena notace, je pozn. s notací, často pozn. "zpívá se jako ..."), 5. *Téma* (oddíl v kancionálu, do kterého je píseň tématicky zařazena), 6. *Počet slok*, 7. *Strofické schéma*, 8. *Akrostich*, 9. *Původní; překlad; úprava*, 10. *Autor; překladatel; upravovatel*.

Je zřejmé, že internetová databáze *Hymnorum thesaurus Bohemicus* navazuje na práci A. Škarky. Na internetu bohužel není uvedeno přesné datum, kdy byla ve své první verzi 1.0 zpřístupněna čtenářům. Je uvedeno pouze datum poslední aktualizace programu 8. 4. 2002. Nejmodernější verze tohoto programu 3.1 umožňuje prohledávání obsahu kancionálů, prohledávání textových incipitů, kdy výsledkem je nalezení podobných incipitů. V dalším plánu je zanést do databáze text písní s notací. Tento krok je hotov pouze v případě *Jesliček Bedřicha Bridela* (Praha 1658, K 1340) a lze zobrazit i

faksimilie tohoto tisku. Momentálně je databáze na velmi vysoké úrovni, obsahuje charakteristiku písní více než padesáti kancionálů, které vyšly v období 16. - 18. století. Uvádím podobu jedné textové karty z internetového katalogu. Obsahuje většinu bodů karty, jak ji navrhl A. Škarka.

„Buď chválen bůh na výsosti, alleluja, s Synem svým v jedné bytnosti.

- **Pramen:** Kancionál 1683, 1687, 1697, 1712, 1727, 1764 (V.M. Šteyer)
- **Str. (vyd.):** 1683(106), 1687(122), 1697(125), 1712(117), 1727(117), 1764(117).
- **Nápěv:** Notace. Podle odkazu v nadpise může se zpívat jako "Raděj se, všecko stvoření" nebo "Děťátko se narodilo." Podle odkazu v nadpise 1. vyd. má se zpívat jako "Děťátko se narodilo".
- **Téma:** Písně o narození Pána Krista.
- **Počet slok:** 8
- **Strof. schéma:** 8a R1 8a R2 . První refrén je čtyřslabičný, druhý osmislabičný.
- **Akrostich:**
- **Osoby:**
- **Plný text ještě není v databázi** (Hymnorum thesaurus Bohemicus [online]. 2001 [cit. 20. 9. 2005]. Dostupné na WWW: <<http://felix.ics.cas.cz/clavius/>>).

Kritéria výběru analyzovaných písní pomocí databáze Hymnorum thesaurus Bohemicus

V úvodu své práce jsem zdůvodnila zaměření výběru písní pouze na ty, o kterých se lze s velkou mírou pravděpodobnosti domnívat, že vznikly v době barokní. Argumenty pro toto tvrzení jsou následující. Srovnala jsem textové incipity písní z druhého vydání kancionálu s internetovou databází *Hymnorum thesaurus Bohemicus*,¹⁰ která obsahuje textové incipity českých duchovních písní z tištěných kancionálů, které vyšly v období 16.-18. století. Postupovala jsem následovně.

1) Zadání textového incipitu do vyhledávacího pole. Poskytne seznam výskytu incipitů v pramenech i tehdy, pokud se liší pravopisem nebo pořadím slov. Pro zobrazení incipitu je třeba zadat minimálně 2 slova s více než dvěma grafémy. Zadávala jsem pouze plnovýznamová slova incipitu, který jsem našla v obsahu 2. vydání Kancionálu českého.

2) Následně jsem analyzovala jednotlivé odkazy, a to z hlediska tematického, počtu slok a jejich strofického schématu a charakteristiky nápěvu, neboť v některých případech lze stěží rozlišit, zda se jedná o tutéž píseň, nebo o dvě jiné. Pro příklad uvádím některé karty písní začínajících slovy *Všichni věrní křesťané* nebo *Všichni křesťané věrní*. Jsou seřazeny dle toho, ve kterém kancionálu se vyskytují jako první. Jedná se o odlišné písně, což je patrné zejména ze strofického schématu veršů a z jejich tematického zařazení.

„Všichni věrní křesťané, veselme se nyní, pamatujíc společně Kristovo vtělení.

- **Pramen:** *Písně 1541 (Jan Roh)*
- **Str. (vyd.):** *Aix, Ciij*
- **Nápěv:** *Notace.*

¹⁰ viz *Hymnorum thesaurus Bohemicus* [online]. 2001 [cit. 20. 9. 2005]. Dostupné na WWW: <<http://www.felix.ics.cas.cz/clavius/>>

- **Téma:** *Pieseň v advent.*
- **Počet slok:** 10 sl.
- **Strof. schéma:** 13a 13a, Ro 13b 13b.
- **Akrostich:**
- **Osoby:**
- *Plný text ještě není v databázi.*

Nuž, všickni křesťané věrní, jsouc milostí obdaření od Boha samého.

- **Pramen:** *Písně 1541 (Jan Roh)*
- **Str. (vyd.):** Ni, SSii
- **Nápěv:** *Bez notace. Podle odkazu v nadpise má se zpívat jako: Utecme se k Ježíšovi, G x v.*
- **Téma:** *Pieseň o ctnostném životě.*
- **Počet slok:** 22 sl.
- **Strof. schéma:** 8a 8a 6b 8b 8c 6c.
- **Akrostich:**
- **Osoby:**
- *Plný text ještě není v databázi.*

Všickni věrní křesťané, milost nesmírnou važme, kteráž nám ukázána od nebeského Pána.

- **Pramen:** *Kancionál český 1559, 1596*
- **Str. (vyd.):** 1559 /XXa/, 1596 /XIb/.
- **Nápěv:** *Bez notace. Jako: Marie Panno, čistá denice.*
- **Téma:** *Píseň adventní.*
- **Počet slok:** 8
- **Strof. schéma:** 7a 7a 7b 7b 8c 7c 7c
- **Akrostich:** WARHANYK
- **Osoby:**
- *Plný text ještě není v databázi.*

Všickni křesťané věrní, vzdejmež chválu, dobrořečení Pánu Kristu.

- **Pramen:** Kancionál 1683, 1687, 1697, 1712, 1727, 1764 (V.M. Šteyer)
- **Str. (vyd.):** 1683(354), 1687(386), 1697(389), 1712(385), 1727(385), 1764(385).
- **Nápěv:** Notace.
- **Téma:** Písně o velebné oltářní svátosti.
- **Počet slok:** 6
- **Strof. schéma:** 7a 9a 9b 7b.
- **Akrostich:**
- **Osoby:**
- **Plný text ještě není v databázi**“ (www.felix.ics.cas.cz/clavius).

3) Porovnáním karet jsem zjistila, kdy a kde se daná píseň vyskytuje poprvé. Pokud to bylo v Kancionálu českém z roku 1883 nebo 1887, stala se předmětem následující jazykové analýzy. pro?

I přes důkladné srovnání textových incipitů je mnohdy obtížné přesně pomocí databáze určit, zda se jedná o píseň novou, anebo o píseň starou, která má pouze pozměněný textový incipit, avšak domnívám se, že jsou mé závěry z naprosté většiny správné.¹¹

¹¹ Mé pochybnosti se týkají zejména písní, které se vyskytují hojně v evangelických kancionálech vyšlých po roce 1683, což vyvolává domněnky, že vznikly dříve a v internetové databázi není uveden pramen. Jedná se o tyto písně: *Když Pán Kristus přijde k soudu, v dvěm rozdílu lidé budou. Nikdy Bůh spravedlivého nevypouští z srdce svého. Ó Bože můj milostivý, na lid svůj laskavý rač, co žádám, učiniti. Odvrať válečný nepokoj, Bože zažeň válku i boj. Pán Bůh jest síla má, všecka naděje má. Radostná novina, poslyštež ji, mladí také staří.* Dále pochybují o době vzniku u písní, které v sobě obsahují akrostich, a přesto jsou uvedeny poprvé až ve 2. vydání Kancionálu českého. Jedná se zejména o písně *I proč tak náramně rmoutíš se vždy ve mně, duše má. Děkujiť Pane milý, Bože Otče na vysosti, chválím tě v tuto chvíli.* (Tuto píseň neuvádím, neboť obsahuje akrostich DOKTOR MARTIN LUTER, lze se o ní stěží domnívat, že ji přeložil z němčiny až Šteyer nebo jeho současník.) *Vesele sluší zpívati čisté Panně k chvále. Jak překrásné slunéčko vychází a temná noc pryč od nás odchází, že jsme zdraví.*

Seznam písní poprvé uvedených v Kancionálu českém

Celkový počet písní ke kterému jsem došla postupem popsaným v předešlé kapitole je 282.

Seznam je doplněn stranou, na které se píseň v 2. vydání Kancionálu českého vyskytuje a kancionály do konce 18. století, které rovněž tuto píseň obsahují.

Ach, Bože plný dobroty. 877; Bož.

Ach, jak mnoho lidí zlého páší bez přestání. 950; Bož.

Ach, lítost mám, ach, hoře, že jsem nepravosti. 949

Ach! nastojte na zlých život, že sou se zrodili. 1050

Alleluja! vesele zpívejme, vzkříšení Páně si připomínejme. 259

Amen, staniž se tak, všemohoucí Pane. 579; Bož.

Anjelský chlebe, nám daný z nebe. 389; Kon., Bož.

Beránkovi nevinnému, za nás obětovanému. 273; Hol.

Beránku tichý, jenž snímáš hříchy. 534; Kon., Bož.

Bídni lidé hříchem jatí a v něm také jsouc počatí. 929

Blahoslavený člověk ten, kterýžto se na každý den bojí Pána Boha. 566; Bož.

Bože, k pomoci naší račiž pospíšiti. 425

Bože, k tvému milování žádný strach mne nedohání. 894; Kon., Bož.

Bože milý, v každou chvíli činíš mi dobrodiní. 918; Bož.

Bože můj, skrytý v svátosti, klaním se ti s uctivostí. 380

Bože nestihlý a všemohoucí. Kriste, chlebe nebeský žádoucí. 364

Bože Otče, smiluj se nad námi, smiluj se, Boží Synu, odpusť nám. 509

Bože Otče všemohoucí, Otče milostivý, rač nám přispěti k pomoci. 510

Bože, ty jsi outočiště a upevnění mé. 824

Bože, tys mé potěšení mé všeliké žalosti. 921

Bože v Trojici jediný, smiluj se nad dušemi. 1038

Bože, žes Otec náš, křesťané věříme, a že nás za dítky máš. 460

Buď chválen bůh na výsosti, alleluja, s Synem svým v jedné bytnosti. 122

Buď na věky Bůh požehnán. 570

Budiž pochválen, Pane Jezu Kriste, narozený z Panny čisté. 538

Budiž zdráva, hvězdo mořská, důstojná Rodičko božská. 690; Bož.

Bůh vás žehnej, přátelé mojí milí, jemuť já vás poroučím. 1025

Bůh vás žehnej, všickni přátelé moji, již tam jdu, odkud se lidé nenavracují. 1023; Kon.

Co chce můj Bůh, to libuji, nechám ho vším vládnouti. 844

Co spomáhá světská sláva, an pomíjí jako tráva. 1013

Ctím tebe pobožně, pravdo skrytá. 381; Hol., Bož.

Ctím tě s ponížeností, Kriste skrytý v svátosti. 538

Člověče, nevěř světu, neb se vždycky mění. 924; Bož., Kon.

Člověk jsem, k tomu já se znám. 1033

Den hněvu, ten strašlivý den, spálí svět na prach. 1046; Kon.

Den soudný, ten přehrozný den, v němž vstanem všickni z hrobů. 1050

Dnes dvou svatých apoštolů s velikou radostí vychvalujeme ctnosti. 758

Dnes jest svátek svatého Jana, apoštola slavného. 748; Kon.

Dnes náměstka Kristového v církvi se slavnost světí, ctěte dnes Petra svatého. 765

Dnes společně vychvalujeme svaté Doroty přepěkné ctnosti. 750; Hol.

Dnes svatého Matěje den v církvi obecné zasvěcen. 751; Hol., Kon., Bož.

Dobrořečme Pána Boha, jenž nám dobrodiní mnohá prokazuje. 571; Bož.

Dobroto věčná, můj Bože laskavý, hodný všeliké lásky, cti a slávy. 858; Bož.

Dobrýs, Pane, na věky, maje péči o všecky. 357

Do hrobu pospíchám, jinam nevím nikam. 1013

Duše Krista milého, posvětiž mne, přesvaté tělo jeho, rač spasit mne. 391

Dušem všech mrtvých věřících, v očistci zůstávajících, pomoz
Pane. 1036

Důstojná Panno, křesťanů schráno, naše obrano, Matko milosti.
710

Evangelista Lukáš ctný co píše v pravdě bohatý, to dnes vesele
zpíváme. 649

Ej, tu jest chléb anjelský nejsladčejší, tuto jest dar nebeský.
387; Bož.

Hle, přijde Pán, Spasitel náš, cestu jemu spravte. 27; Ros.,
Bož.

Hned jak poslední přijde den soudný, ten svět pomine. 1053

Hvězda z nebes vyplnila, kteráž Krista kojila, smrti škodnost.
493; Bož., Ros.

Hyne starý i mladý věk, kdož jest na světě kolivěk. 1008

Chudoba s ponížeností. 731; Hol.

Chval duše bohabojná. 378; Bož.

Chval Duše má Pána. 892; Bož.

Chváliti tě budu, Pane. 566; Bož.

Chvalmež Boha našeho, jenž v nebi kraluje, každý ať jméno jeho.
887; Bož.

Chvalte Boha na výsosti, nebeští anjelové. 884; Bož., Kon.

Chvalmež všickni s pobožností právě apoštolské ctnosti
Františka svatého. 739; Kon.

Chvalte, služebníci všickni, Pána Boha svého. 567; Bož.

Chvátavě pokračuje Maria přes Jüdské hory, Bůh sobě to libuje.
773

I proč tak náramně rmoutíš se vždy ve mně, duše má. 945; Mill.,
Kleych, Kon., Bož., Pet., Sarg.

Jáť k tobě, Pane Bože, volám, v tobě štít naděje zakládám. 853;
Bož.

Já vždycky očí svých k nebi pozdvihuji. 845; Bož., Ros., Kon.

Jak překrásné slunéčko vychází a temná noc pryč od nás odchází,
že jsme zdraví. 415; Hol., Kon., Sarg., Bož.

Jak rozličným způsobem Bůh nás navštěvuje. 1022; Mill., Kleych.

Jak šťastně umírá, kdo v světě nic nemá. 1014

Jazyku můj, ctně vypravuj Matky Boží vítězství. 727

Ježíš Kristus z své milosti, již nelze vychválit dosti, dal se nám. 386

Ježíše všickni poznejte, jeho za milost žádejte. 670; Bož.

Ježíši, chlebe anjelský, ty jsi Pán a Bůh můj. 535; Hol., Kon., Bož.

Ježíši, Králi předivný a vítěziteli slavný, sladkosti nejlíbeznější. 869; Bož.

Ježíši, květe Panny ctné, oslad' milování naše. 872; Hol., Bož.

Ježíši, tvé milování jest věčné mysli krmení. 870; Bož.

Již smrt tluče, volá: Stroj se, máš se pryč stěhovati. 1005; Hol.

Jsa v těžké žalosti a trpě mnohé ouzkosti, volám k tobě, Bože. 864; Bož.

Každý člověk jest věku krátkého, od sebe sám ničehož dobrého nečiní. 936; Bož.

Kde tak rychle jdeme, z rozkoše do země. 1007; Hol.

Kdo chce k Bohu přijíti, plniž jeho vůli. 476

Kdož bídou bude zkušený, trpělivý nalezený. 830; Bož.

Kdož ste se Bohu oddali, všickni velicí i malí, nelitujtež v tom sebe. 930

Když Ježíše nevinného, již usmrceného dolů z kříže složili. 165

Když již patnáctý rok nastal, co Tiberius panoval. 601

Když krásu Božích stvoření bedlivě rozvažují, divím se. 919

Když křesťanu smrt nastává, tělo bolestmi ustává. 999

Když mučedlník Boží Štěpán od Židů byl kamenován. 745

Když pak přijde můj Pán Ježíš ke mně. 906; Blaz., Ros., Lib., Bož., Kon., Sarg..

Když Pán Kristus přijde k soudu, v dvěm rozdílu lidé budou. 1056; Mill., Kleych, Sarg., Els., Bož.

Ke cti Tomáše svatého, věřící, prozpěvujte. 739; Kon.

K jesličkám Tvorce svého, na svět narozeného. 105

K Ježíškovi, miláčkoví, pospěšte, pobožné dušičky. 94; Hol.

K Marii, nebes Královně všickni se utíkejme. 692; Bož., Hol.

Králi mocný, králi slavný, Ježíši králi vítězný. 873; Bož.

K toběť, Matko Boží milá, věrní se utíkáme. 699; Hol.

Kriste dobrotivý, skrytý v oltářní svátosti, žes tu náš Bůh živý, věříme. 393

Kriste, milosrdně pomni na duše tvých věrných. 1037

Kriste, rozkoší anjelská, pokrme nebeský, tebe žádá mysl. 537; Bož., Kon.

Kristus Matouše celníka, zemských zboží milovníka, povolal jest. 786; Bož., Kon.

K toběť, Matko Boží milá, věrní se utíkáme. 699; Hol.

Kvílím žalostivě, trápíc se nemocí, avšak potěšení nemám. 903; Sar., Bož., Kon., Kleych.

Lásky Boží jest znamení a k životu předzvědění. 827; Bož., Kon.

Maria blahoslavená, Matko Panno čistá, jenž hodnou jsi učiněná. 680; Bož.

Maria, čistá Panno, toběť jest dáno, aťby skrze anjela bylo zvěstováno. 34; Bož., Hol.

Maria když se počala, milosti plnost dostala, by od hříchů byla čistá 728, Bož.

Maria Magdaléna v světě se kochala, jsoucí veliká hříšnice. 775; Bož., Kon.

Maria Matko milosti, všech smutných utěšení. 1039; Kon.

Maria, Matko milosti, zbav nás smutku i žalosti. 726

Maria, Panno ctná, Královno nejmocnější. Bud' naše ochrana. 693

Máš, křesťane věděti, co ti Pán Bůh činí. 888

Miluji tě, Bože milý, ale však ne k tomu cíli, abych milováním tebe. 895; Bož., Kon.

Miluji tě, ó Bože můj, a nechci býti nežli tvůj. 893, Bož., Kon.

Miluji tě, velebím tě, můj přemilý Ježíši. 823; Bož.

Milý Otče náš nebeský, okem svým lítostivý vzhlédni na nás. 455; Kanc.1685, Hol., Mill.

Mnohá dobrodiní od Boha milého přijímám nyní. 947

Můj jediný, ó Bože rozmilý! když na tě vzpomínám, lásko má. 1066

Můj Vykupiteli, Kriste Ježíši, radost srdce mého, láska nejvyšší. 540; Bož., Hol.

Mysli každý člověk, jak jest náš krátký věk. 998

Nade všecko tě miluji, laskavý Ježíši, nad tě nic lepšího. 891; Bož.

Na kolena klekněte, pobožní křesťané. 539; Bož., Hol., Kon.

Na loutny, harfy, varhany chvalte Boha. 917

Našlo se nějaké kníže, jenž k Kristu přišedši blíže, poklonu mu učinilo. 662

Nechť sobě svět svého zboží váží a libuje. 949

Nelze komu v jisté víře oznámit, kdy umře. 1019

Neodlučuj mne, pane, prosím, od tváři tvé. 914

Ne tak touží jelen po čerstvé vodě, jako já každý den toužím po tobě. 1067

Nic sladšího, libějšího není nad lásku Ježíše. 831

Nikdy Bůh spravedlivého nevy pouští z srdce svého. 909; Mill., Kleych, Kanc. 1685, Blaz., Sarg., Pet., Ruč., Bož., Kon.

Nuž, všickni věrní, vesele Pána Boha chvalme. 236; Hol., Bož.

Ó Bože, milostiv mně buď z milosrdenství svého. 878

Ó Bože, miluji tebe, však ne, abys mi dal nebe. 895; Kon., Bož., Hol.

Ó Bože můj milostivý, na lid svůj laskavý rač, co žádám, učiniti. 905; Sarg., Mill., Kanc. 1685, Bož., Kleych, Kon., Ruč., Kanc., Pet.

Ó Bože můj, naděje má, v tebeť já silně doufám. 911; Kon., Bož.

Ó Bože náš na výsosti, v slávě, v nestihlé mocnosti, pohleď na nás. 495; Kon.

Ó by pomněl každý člověk, jak jest krátký zde jeho věk. 1009

Ó bychom na dny věčné často zpomínali, trápení nekonečné pilně rozjímalí. 1062

Ó člověče, kdožkolisvěk, na mne teď mrtvého pohleď, 1012; Kon.

Ó člověče, pohleď na mne, neb sem byl podobný k tobě. 1016; Kon.

Ó dobrá novina, alleluja, ó šťastná hodina, alleluja! 125; Hol.

Ó dušičko, drahý květe, co lepšího na tom světě. 857

Odvrať válečný nepokoj, Bože zažeh válku i boj. 506; Sar., Kleych., Bož., Kon., Ruč.

Ó, jak může věrná duše Pána svého snést bez slzení, bez omdlení ukrutné bolesti. 193; Bož.

Ó jak těžká trápení v očišcovém plameni jdou na lidskou duši.
1040

Ó Ježíši umučený, prosím tě skrze tvé rány, nepatř na má provinění. 184; Hol., Bož.

Ó Ježíši, v tobě doufám, v tobě svou naději skládám, neb neopouštíš žádného. 376; Bož.

Ó kdož mi dá vod dosti, ať plynou z očí ven. 189; Bož., Kon., Hol.

Ó když přijdu do nebe, k tobě můj Ježíši! 1068

Ó láska příliš veliká, že Pán Bůh za své sluhy, za nehodného hříšníka svou krví platí dluhy. 183

Ó Maria Panno krásná, tys dennice světa jasná. 697

Ó Matko, má Máti milá, z tisíců vyvolená, ty, jenž si má radost byla. 185; Kon., Bož., Hol.

Ó Matko plná žalosti, pod křížem stojící, zbavená jsi vši radosti. 174; Hol., Bož.

Ó můj Hospodine, přispěj k pomoci mé. 905; Mill.

Ó můj laskavý Pane Ježíši, miluji tebe srdečně. 882; Bož.

Ó můj nejsladší Ježíši, naděje toužících duší. 871; Bož.

Ó nejsvětější, nejlaskavější, po Pánu Kristu Panno. 705

Ó, ó Maria, předobrotivá Královno nebe. 707

Ó pacholátko přemilé, děťátko spanilé, nad lidi si krásnější.
112; Hol.

Ó Pane Kriste Ježíši, jenž si sám Pastýř nejlepší. 819

Ó paní má, svatá Maria, Matko dobrá a milostivá. 716

Ó Panno nejdivnější! Neb jsi spolu matkou byla. 704

Ó Panno, před stvořením světa předzvěděná! 703

Ó podvodná světa krásy a tvářnosti. 912; Bož., Kon.

Ó pokrme pocestných, chlebe duchů nebeských, ó manno anjelská, nás lačné krm, nasycuj... [2. strofa]: Ó drahé Boží tělo! jenž si.... 390; Hol.

Ó přešťastná hodina, v níž svolila, hned moc Božská Panenku zastínila. 43; Hol.

Ó růžičko, ó lilium, krásnější než konvallium, Panenko Maria. 724; Bož.

Ó smrti ukrutná! ach! což býváš žalostná. 1021; Sar., Kleych, Kon., Mill.

Ó svatosvatá hostie, pod kterou se Kristus kryje, buď nám hříšným k spasení. 392

Ó světa rozkoše, vítejte, Panno a Synu panenský. 709; Hol.

Otče náš, jenž jsi na nebi, uslyš nás hříšné na zemi. 427; Hol., Bož., Kon.

Otče náš, jenž jsi na nebi, vyslyš nás hříšné na zemi, jenž se k tobě utíkáme. 508; Bož.

Otče náš, jenž jsi v nebi, smiluj se nad námi, vzhledniž na nás na zemi. 474; Bož.

Otče náš na výsosti, nejvejše bydlící. 883; Bož.

Ó věčnosti! Ó věčnosti! Ach, jak jsi dlouhá, věčnosti. 1059; Mlyn.

Ó veliká Boží milost, nám prokázaná! Ó nesmírná dobrotivost. 389

Pamatuj, dobrý Ježíši, že si vykoupil mou duši. 1052

Pán Bůh jest síla má, všecka naděje má. 849; Kleych, Ruč., Bož., Kon., Kanc. 1685, Blaz., Mill. Sarg.

Pán Kristus se narodil, člověk nám podobný, s námi lidmi se spojil. 93

Panno blahoslavená, nad jiné zvelebená, zdráva buď, Maria. 702; Bož.

Patř na to člověk všeliký, jak jest to pád převeliký, do pekla se dostati. 1066; Hol.

Pobožný křesťane, pomni na duše, kteréž jsou v ohni. 1045

Pochvalmež s vděčností nebeského Pána, z jehožto milosti dočkali jsme rána. 413

Po smrti Herodesovy, hle, svatému Jozeffovi anjel se ve snách ukázal. 603

Po tomto bídném životě budem s Kristem radostně na věky přebývati. 931

Pochvalmež s vděčností nebeského Pána, z jehožto milosti dočkali jsme rána. 413

Pohledmež, ó nejmilejší křesťané, na to, že naše těla. 1026

Pomni každý na soud hrozný, kterýž bude v den poslední. 1004

Poslouchejte, křesťané dobří, s potěšením, co se všem lidem stane. 1063; Bož., Kon.

Poslyšte, křesťané, radostné noviny. 108

Přebídnýť jest na světě člověk, mnoho bíd maje přes celý svůj věk. 923; Hol.

Předivné poselství k nám máme, přichází posel z nebe. 730; Hol.

Přejasná duho nebeská, Maria, rodičko Božská, kroť prchlivost Syna svého. 497; Kon.

Přehrozná trápení v očistcovém ohni musí duše vystáti. 1034

Překrásná jasnost slunce božího vzešla nám času ranního. 405

Přešťastní jste všickni svatí v nebi přebývající. 807

Probud' se ze sna, člověče, pamatuj na to, žes popel, blato. 1011

Proč tak náramně truchlíš, duše má. 864; Kanc. 1685, Mill.

Prorokové, otcové svatí jsou žádali. 38; Hol., Kon., Bož.

Prozpěvují anjelé, řkouc vesele: Sláva Bohu v nebi. 93; Hol.

Rač nás, milý Duše svatý, navštíviti. 341; Hol.

Radostná novina, poslyštež ji, mladí také staří. 107; Bož., Sarg., Kon., Kleych, Mill., Hol., Ruč.

Raduj se, Panno Maria, že jsi máti Ježíšova. 682

Radujte se, křesťané, nastal den radosti, nejhlavnější přestane příčina žalosti. 111

Řekl Pán ku Pánu mému, Bůh Otec sám k Synu svému. 565; Bož.

Rodičko Boží, pros za nás, ó Maria. 297; Bož.

Rozkáže Pán Bůh v soudný den všem hříšným z dobrých ven. 1058

Rozloučení, rozvedení s tebou, světe, nastává. 1006

Sedmero tvých bolestí, Maria, když rozvažují. 177

Sedmero tvých radostí, Panenko Maria, kteréžs z božské milosti v srdci svém cítila. 719

Sláva buď Bohu Otci, nebe i země Tvorci. 101; Bož., Kon.

Slavná, nerozdílná Trojice, nejvyšší Otče, Synu, Duše, Bože nejsvětější. 350; Kon., Bož.

Slyšmež všickni, staří mladí, co nám všem Duch svatý radí. 1003

Slyšte, ó přátelé, smutné naříkání a poslyšte mého. 1047

Slyšte žalostivé lkaní dušičky v očistci. 1043

Smrt se beře kradným krokem, na tě člověče, táhne. 1020

S pokorou se utecme k Pánu Bohu svému. 832; Kon., Bož.

Svatá Maria, pros za nás, alleluja, alleluja. Aby Bůh byl laskav na nás. 317; Hol.

Svatá Rozalio panno, toběť jest od Boha dáno, abys od morové rány chránila. 494; Ros, Kon.

Svatý Pavel, vyvolený mnohých národů k spasení, pro vyznání pravé víry trpěl. 768; Kon., Bož.

Svatý Tomáš mnohá místa prošed, všudy kázal Krista. 740; Kon., Bož.

Svatý Václav jsa ctnostný, před Bohem se nížil. 790

Svatý Vít na těle, na cti, mládeneček v letech třinácti, moc trpěl. 760; Ros., Kon.

Svatý Víte, mučedníku, svítězils, plesej! 761

Svatých Šimona a Jůdy slavné skutky chvalme všudy. 802; Kon., Bož.

Ta slepota jest lidí zlých, že bez strachu páchají hřích. 920

Teď, hle, všickni vidíme, k čemu se rodíme. 1032

Tisíckrát buď pozdravena, Panenko Maria. 31; Hol.

Tomu chce Pán Bůh náš milý, byť jeho zkušeni byli v stálosti. 828; Kon., Bož.

Trojice blahoslavená, počátku nemající, budiž od nás poctou ctěná. 359

Tvá láska, milý Ježíši, nad tebou se zmocnila. 106

Tvá milost, Maria svatá, ať nás vždy opatruje. 706; Bož.

Ty, pane, hojným požehnáním zemi navštěvuješ. 967

Ukřižovaný Kriste, zdráv, jedinká naděje. 194; Hol., Bož., Ros. Kon.

Uslyš, Pane, uslyš hlas náš, milosrdný jsi Pán Bůh náš. 487;
Bož.

Uslyš, prosím, mé modlení, Bože můj milostivý. 873; Bož.

Važme nesmírnou dobrotu Pána Boha našeho. 917

Věrní, nad duší v očištění, smilujte se, slyšíc ji. 1044

Veselte se, ó duše, vám se radost zjevila, viděli jste Ježíše.
531; Hol., Bož., Ros., Kon.

Veselte se, slovanští všickni národové. 791; Hol.

Vesele sluší zpívati čisté Panně k chvále. 717

Vím já, že můj Vykupitel, věčné smrti sám zprostitel, živ
jest. 1030; Pet., Kleych, Ruč., Sagr., Mill., Kanc. 1685, Kon.

Vítej k nám, tělo Páně, v svátosti zastřeně. 544; Bož., Kon.

Vítej, milá, vítej, vzáctná oběti drahá. 543; Bož.

Vítej, slavné tělo Boží, věrných duší jisté zboží. 530

Vítej, Tělo nejsvětější Pána mého, vítej, krvi nejčistější. 394

Vítej, slavné tělo Boží, věrných duší jisté zboží. 530

Vizmež moudrost nestihlou, v každém stvoření divnou, Boha
všemohoucího. 356

Vstal z mrtvých milý Kristus Pán, kterýžto byl ukřižován. 258

Všemohoucí Pane, věčný Bože, milosrdný náš nebeský Otče. 553;
Kon., Bož.

Vší cti a chvály jest hoden ode všech lidí tento den. 233;
Hol., Kon., Bož.

Všickni Boží vyvolení, plesejte. 1067

Všickni křesťané věrní, vzdejmež chválu, dobrořečení Pánu
Kristu. 386

ni lidé, se radujte z Pána Krista vtělení. 36; Hol., Bož.

Všickni lidé zarmoucení, potěšení mějte, pro Kristovo narození.
110; Bož.

Všickni plesejte, sladce zpívejte, příčin jest dosti k sladké
radosti. 729

Všickni spolu vychvalujme, k příkladu všem představujme velmi
chvalitebnou štědrost. 810

V tento nyní večerní čas poděkuj Bohu každý z nás. 588; Bož.,
Kon.

Vychvalújme vesele Matku blahoslavenou. 695
 Vzdejmež mu nyní spolu, Bohu sto tisíc chval. 558
 Začneme se, věrní, modliti tak, jak Syn Boží ráčil nás učiti.
 431; Kon., Bož.
 Zavítej, náš Stvořiteli, náš milý Vykupiteli. 41; Bož., Hol.
 Zdráv buď, Ježíši nejsvětější, přítomný v této svátosti. 545
 Zdráv buď, laskavý Ježíši, pravý Boží Synu. 536; Bož.
 Zdráv buď, laskavý Ježíši, v této svátosti přítomný. 388
 Zdráv buď, mé potěšení, můj Ježíši. 542
 Zdráv buď, mé potěšení, ó Ježíši, v milosti roznícený. 542
 Zdráv buď, předobry Ježíši, pokrm a nápoj nejdražší. 375;
 Sarg., Bož., Ros., Kleych, Ruč.
 Zdráva budiž, Královno, Matko milostivá. 701; Bož.
 Zdráva buď, Maria Panno nejčistější. Zdráva buď, světa
 Královno. 734
 Zdráva buď, nejsvětější Matko božská, zdráva buď, nejjasnější.
 708; Bož.
 Zdráva buď, ó hvězdo mořská, veleslavná Matko božská. 684
 Zdrávas, hvězdo stkvoucí, Maria žádoucí, Matko Boží slavná. 714
 Zdrávas, Královno, důstojná Panno, nebeská bráno. 688; Bož.
 Zdrávas, Maria, Panenko plná milosti, tak tě pozdravuje anjel
 Páně. 711
 Zdrávas, Maria panno, tys květ nejkrásnější. 689; Bož., Ros.
 Zdrávas, Matko šťastná, Panenko Maria, hvězdo nebes jasná,
 všechněm dobrotivá. 691; Hol.
 Že jsme jitra dočkali, temnost noční přečkali, Pánu Bohu s
 radostí děkujeme. 415; Hol., Mill.
 Znaje Kristus, že se blíží čas jeho skončení, a že již umře na
 kříži. 181; Hol.
 Z nebe jest vyšel archanjel Páně a na svět přišel k Marii
 Panně. 50; Bož., Hol., Kon.
 Zvláštní jest jistě dar Boží, nechť to, jak kdo chce, vyloží.
 829; Bož.
 Z výsosti nebeské Syn Boží sstoupil, aby nás z dábelké moci
 vykoupil. 100

Žádám tebe ctíti, Maria Panno, tvé lásky užítí, naše obrano.

713

Seznam zkratek

Uvádím bibliografickou citaci dle normy ISO 690 doplněnou o číslo Knihopisu. Na míst autora stojí pořadatel daného kancionálu.

Blaz.: Blazyus, J. starší *Každý Duch chval Hospodina*. Žitava : Tiskař Václav Kleych, 1720. K01171.

Bož.: Božan, J.J. *Slaviček Rájský*. Hradec Králové : Tiskař *Els.:* Elsner, J.T. *Kancionál*. Berlín : Tiskař Kristián Ludvík, 1753. K02235. Vydáno znovu 1783.

Kanc. 1685: Nepodařilo se mi vyhledat bližší údaje odpovídající záznamu v Thesauru. Nejspíše se jedná o *Velmi pohodlný kancionálek za mrtvé*, o kterém není mnoho údajů, avšak textové incipity odpovídají tematice písně za mrtvé. Tento kancionál vyšel koncem 17. století, č. knihopisu je K03764.

Kleych.: Kleych, V. *Ewangelický kancyonal*. Žitava : Tiskař Václav Kleych, 1717. K03972. Znovu tamtéž vydáno 1722, K03973. 1727, K03974.

Kon.: Koniáš, A. *Cytara Nového Zákona*. Hradec Králové : Tiskař Václav Jan Tybély, 1727. K04288.

Lib.: Liberda, J. *Harffa nowá na Hoře Syon zněgjcý*. Hengersdorff : Tiskař Jan Liberda, 1732. K04855. Tiskař : Václav Jan Tybély, 1719. K01247.

Mlyn.: Mlynář, E. *Písniční-Knížečka*. Levoča : Tiskař Eliáš Mlynář, 1702. K05640. Další vydání 1707, K05641.

Pet.: Petrmann, J. *Hospodina srdcem i rty chválení, aneb Písně duchovní*. Drážďany : Tiskař Jan Wilhelm Harpeter, 1748. K07054.

Ros.: Rosenmüller, K. *Kancionálek*. Praha : Tiskař Karel Rosenmüller, 1712. K03742

Ruč.: *Ve Jménu Pána Ježíše. Ruční Kancionálík, domovní i pocestný*. Prešpurk : Šimon Petr Weber, 1790, K03755

Sarg.: Sarganek, J. *Cithara Sanctorum*. Lipsko : Tiskař Benjamin Walter, 1737. K15221.

Písně uvedené v seznamu obsahují obdobné jazykové jevy. V příloze č. 3 uvádím seznam písní i s jejich textem, ze kterého má jazyková analýza vychází.

Obecná charakteristika Kancionálu českého

Kancionál český, který uspořádal Václav Matěj Šteyer, se stal fenoménem po řadu desetiletí. Svědčí o tom i to, že vyšel celkem šestkrát, a to v letech 1683, 1687, 1697, 1712, 1727 a 1764.

Poprvé vyšel roku 1683 v Dědictví svatováclavském, které bylo ustanoveno dne 19. 6. 1669. Péče o tento fond, který založil sám Šteyer, byla svěřena do péče novoměstské jezuitské koleje a jejím prvním správcem se pravděpodobně stal on sám. Dědictví vzniklo za účelem, aby „se z úroků uložených prostředků měla podporovat vydání a bezplatná distribuce pouze nábožensky vzdělávatelné literatury původní i překladové, avšak výhradně v češtině“ (Lexikon české literatury, v tisku).

Šteyer je v příručkách charakterizován jako člověk, jehož životním posláním se stalo šíření katolické víry a vzdělávání lidu v českém jazyce.¹² Dobře si uvědomoval i tradici duchovního zpěvu, která byla v Čechách hluboce zakořeněna. Jeho řádový životopisec o něm píše: „Býval mezi prvními návštěvníky kostela a sám lidu předzpěvoval písně, aby jej jim naučil“ (A. Škarka, 1986, 289).

Uspořádání písní v Kancionálu českém je tradiční. Kancionál začíná písní *Hospodine pomiluj ny*, což jistě není náhodné. Jedná se o píseň, která má pro český národ výsadní postavení - je to nejstarší píseň, původně v jazyce staroslověnském, která se dochovala. Byla zpívána před bitvami, doklad máme např. o jejím zpěvu před bitvou na Moravském poli, Karel IV. ji učinil součástí korunovačního procesu českých králů. I pro Šteyera má zásadní postavení. Její zařazení na

¹² Jireček, J. *Hymnologia bohémica. Dějiny církevního básnictví českého až do XVIII. století*. Praha : Královská česká společnost nauk, 1878. Škarka, A. *Půl tisíciletí českého písemnictví*. Praha : Odeon, 1986, s. 287-292. Černý, V. *Až do předsíně nebes*. Praha : Mladá fronta, 1996, s. 297. ISBN 80-204-0588-7. *Písně Adama Michny z Otradovic 1600-1676*, Hudební věda, 1975, s. 3.

první místo značí vědomou návaznost na tradici českého duchovního zpěvu a Šteyerovo vlastenectví.

Dále je kancionál rozdělen do dvou částí. První část pokrývá církevní rok - kancionál začíná písněmi adventními a postupuje přes církevní svátky roku. Zahrnuje i základní modlitby křesťanské věrouky, např. Věřím, Otčenáš a písně příležitostné, např. před kázáním, po jídle, apod.

Druhá část kancionálu obsahuje písně nedělní, písně o Panně Marii a o svatých, dále obecní písně, jejichž téma nelze přesně určit a skupinu písní eschatologických.

Nejvíce nových písní přibylo do oddílu „Písně o B. Panně Marii“ (V.M. Šteyer, 1687, 666-735) a „Písně o Velebné Oltářní Svátosti“ (ibid. 363-396), „Písně Sváteční“, tj. písně o svatých (ibid. 736-817), „Písně Pohřební“ (ibid. 993-1034), „Písně za Mrtvé“ (ibid. 1034-1057) a „Písně o Narození Pána Krista“ (ibid. 51-128).¹³ To, že přibylo mnoho nových písní o Panně Marii a o svatých, souvisí s tím, že protestantská náboženství nemají mariánskou úctu ani úctu ke svatým a bylo potřeba doplnit písně s touto tematikou. Mezi největší předchůdce Šteyera na tomto poli patří Šimon Lomnický z Budče a Adam Michna z Otradovic.

Kancionál je doplněn předmluvou, kterou Šteyer zdůvodňuje vydání kancionálu, a přílohou *Rejstřík neb Poznání podlé Abecedy všech písní* (ibid. 1069), která obsahuje abecední seznam všech písní.

Přesný obsah uspořádání druhého vydání Kancionálu českého uvádím v Příloze č. 1.

Šteyer se snažil vytvořit co nejlepší a nejobsáhlejší soubor duchovních písní, neboť chtěl čelit úpadku duchovní písně tím, že doplnil dosud nedostatečné množství vhodných katolických kancionálů.¹⁴ Snažil se pokrýt písněmi co nejvíce

¹³ Novými písněmi míním písně, které nebyly uvedeny v kancionálech vydaných před rokem 1683 - tj. před prvním vydání Kancionálu českého.

¹⁴ Viz předmluva k prvnímu vydání Kancionálu českého.

příležitostí pro modlitbu, což dokládá i název prvního vydání kancionálu: „Kancionál český, více než osm set a padesáte písní na všecky přes celý rok slavnosti, neděle a zasvěcené svátky, pro všecky přes celý den obzvláštní časy, ráno, při mši, před i po kázání, před i po jídle, k nešporům a k večeru; naposledy pro všeliké potřeby, příhody a důležitosti, za živé i za mrtvé v sobě obsahující. Z nichž netoliko sprostý lid, ale také páni literáti a páni kantorové při službách božích, v čas vystavování velebné svátosti, na poutích, na jakékoli procesi a při pochovávání mrtvých hojnost zpěvů, na přepěkné staré i nové noty složených, míti budou“ (V.M. Šteyer, 1883, titulní strana).

Už z názvu ^{z čeho?} jasně vyplývá, že při výběru písní byla kritériem jejich vhodnost, a ne původ. Šteyer zařazuje písně katolické i protestantské. Zařadil do kancionálu překlady latinských hymnů a liturgického oficia, staré české skladby z doby románské a gotické, písně katolických autorů (F. Bridela, J. Hlohovského, J. Rozenpluta, Š. Scipiona-Berličky, A. Michny z Otradovic). Dále zařadil původně bratrské písně (J. Blahoslav, Lukáš Pražský, M. Michalec, žalmy přebásněné J. Strejcem), utrakvistické písně (V. Miřínský, K. Bosák) a písně luteránských autorů, jejichž text upravil. ^{autori/pou?}

Pokusila jsem se pomocí internetové databáze *Hymnorum thesaurus Bohemicus* analyzovat prameny, ze kterých mohl Šteyer čerpat. S nevyšší mírou pravděpodobnosti používal Šteyer následující kancionály: Hlohovský, J. *Písně katolické*. Olomouc : Tiskař Matyáš Handl, 1622. K3064. Český Dekakord. Praha : Tiskař Jiří Šípař, 1642. K01853. Michna z Otradovic, A.V. *Česká mariánská muzika*. Praha : Tiskárna akademická, 1647. K05558. Michna z Otradovic, A.V. *Svatoroční muzika*. Praha : Tiskárna akademická, 1661. K05559. Dlouhoveský, J.I. *Outočiště českého království*. Praha : Tiskař Jan Arnolt, 1674. K01944.

S těmito kancionály se Kancionál český nejčastěji obsahově shoduje, ve všech jmenovaných kancionálech jsou písně, které se vyskytují pouze tam a jejich další záznam je až v Kancionálu

českém. Šteyer používal pravděpodobně i kancionál Šimona Lomnického z Budče, *Kancionál aneb Písně nové historické*. Praha : Jiří Šípař, 1642. K04947. Tyto písně jsou z velké části obsaženy i v Českém Dekakordu, a proto nelze posoudit, zda *Písně nové historické* sloužily jako zdroj.

Z nekatolických kancionálů Šteyer nejspíše používal *Kancionál. Totiž Písně chval božských*. Vydal ho například Daniel Adam z Veleslavína, 1609. K03721 nebo Mikuláš Dačický, K03713. Olomouc 1572, K 4621. Hlavním původcem těchto kancionálů je Jakub Kunvaldský.

Šteyer měl jistě k dispozici i další prameny, avšak ty už nelze přesně určit.

Šteyer připravil 1. a 2. vydání Kancionálu českého. Kdo upravoval další vydání, není známo, avšak redaktorskou práci dalších vydání vysoce oceňuje A. Škarka.¹⁵ Je zjevné, že Šteyerovi nástupci se řídili stejnými pravidly jako on - zachovávali písně staré, ale kancionál rozšiřovali i o písně nové, které postupně vznikaly. Téměř žádné písně nevypouštěli, počet písní v jednotlivých vydáních je následující:

1. vydání 1683: 872 různých písní.
2. vydání 1687: převzalo 871 písní z 1. vydání, nově přidáno 42 písní, rozdělením dalších písní na 2 i více dílů vzniklo 14 písní, celkový počet písní je 927.
3. vydání 1697: převzalo 927 písní z 2. vydání, přidáno je 14 písní, celkový počet písní je 941.
4. vydání 1712: k písním z předchozího vydání přidává 48 nových písní, celkem obsahuje 989 písní.
5. vydání 1727: vypuštěno 20 písní z předchozího vydání, přidána 1 píseň, která byla vypuštěna ve 2. vydání, přidáno dalších 14 nových písní, celkem 984 písní.
6. vydání 1764: totožné s 5. vydání.¹⁶

¹⁵ Srov. Škarka, A. *Půl tisíciletí českého písemnictví*. Praha : Odeon, 1986, s. 292.

¹⁶ Srov. Kvasnička, J. *Kancionál český Václava Matěje Šteyera*. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta.

Šteyerův kancionál měl velký vliv i na další kancionály, jako jsou Holan Rovenský, K.V. *Capella Regia Musicalis*. Praha : Tiskař Jiří Labaun, 1694. K01458. Božan, J.J. *Slaviček Rájský*. Hradec Králové : Tiskař Václav Jan Tybély, 1719. K01247. Koniáš, A. *Cytara Nového Zákona*. Hradec Králové : Tiskař Václav Jan Tybély, 1727. K04288. Tento kancionál byl velmi oblíben a rovněž vyšel vícekrát.

Kancionál český přestává být vydáván s nástupem osvícenského racionalismu, který se snažil nahradit barokní kancionály novými zpěvníky, avšak tento záměr se nezdařil, neboť barokní podoba duchovní písně byla v lidu velmi silně zakořeněna. Ke Kancionálu českému se vrací Vincenc Bradáč, který v letech 1863 a 1864 vydal *Svatojanský kancionál*. Jeho základem se staly písně z Kancionálu českého.

Současný *Kancionál, společný zpěvník českých a moravských diecézí* obsahuje 31 písní, které jsou obsaženy v Kancionálu českém V.M. Šteyera.

Je bohužel nemožné posoudit, do jaké míry se autorsky Šteyer podílel na kancionálu jak po stránce hudební, tak po stránce textové. Jeho současníci, např. Rozenplut a Hlohovský, u některých písní v rejstříku svých kancionálů udělali hvězdičky, což vede badatele k tomu, že tyto písně oni sami složili. Na rozdíl od nich Šteyer žádnou takovou poznámku nikdy neudělal. A. Škarka (1986, 287) k tomu poznamenává: „Hlásí se tu zase návrat k staré tradici, která potlačuje jména skladatelů písní a vytváří tak zdánlivě celky jednolité a bez příchuti osobních sklonů a schopností, díla jakoby původu kolektivního, díla, v nichž jedinec se ztrácí a zaniká.“

Opak u št. 5

Ve své práci vycházím z posledního vydání kancionálu, které vyšlo za Šteyerova života, a to roku 1687, je to v pořadí druhé vydání. Vyšlo již 4 roky po prvním vydání, což v předmluvě Šteyer odůvodňuje tím, že se první vydání nedostalo

všem. Druhé vydání obsahuje 932 textů a 911 nápěvů, což znamená, že téměř všechny písně jsou uvedeny i s notací. To je pokrok oproti 1. vydání, které obsahuje 851 textů a 680 nápěvů. Ve 2. vydání Šteyer upravoval notaci častěji, nově uvedené písně již mají převážně dur-moll tonalitu. Rovněž písně v církevních tóninách transponoval Šteyer o náležitý interval, aby dosáhl dur-mollové tonality, která byla lidu v době barokní o mnoho bližší. Přidával i nové melodie písní, obzvláště tam, kde původní nápěv byl v církevních tóninách. Transpozice písně do dur-moll tonality měla patrně značný vliv na velkou oblibu kancionálu.

Pravopis

Při charakteristice pravopisu druhého vydání Šteyerova Kancionálu českého z roku 1687 používám výhradně transliterace, aby byly zřejmé zásady, jimiž se tento kancionál řídí. Grafém *s* se dvěma tečkami zapisují jako *š*, neboť program Windows 2000, který používám, tento znak nemá k dispozici.

V kancionálu je použit pravopis, který lze převážně označit jako bratrský, ačkoli některé typické grafémy, které jsou v bratrském pravopise běžně užívány, se zde již nevyskytují, např. *ł*, *ß*.

První vydání Kancionálu českého z roku 1683 ještě rozlišuje dvojí *b* - zavřené *ß* a otevřené *b*. Žádné další vydání již dvojí *b* nerozlišuje. Rozdíl ve výslovnosti v 17. stol. nebyl, o čemž svědčí nepravidelnost v jejich užití. D. Nečas vysvětluje jejich výskyt setrvačností, s níž sazeči užívali starých typů písmen (1996, 23).

V Kancionálu českém z roku 1687 se nacházejí následující grafémy:

a, á, e, é, i, y, ý, o, ó, u, ů

au

b, c, d, d', g, h, j, k, l, m, n, ň, p, r, ř, s, š, f, t, t', v, w, z, ž

spřežky: *ff, ch, ff, fs, Cž, Rž*

Označování souhlásek

Označování konsonantu *f*

Souhláska *f* se značí vždy digramem *ff*, např. *dauffánliwě, harffy*.

Označování konsonantu *g*

G se píše i vyslovuje ve slovech cizího původu, např. *Gabryel, Galilea*.

Označování konsonantu j

Foném /j/ se značí nejčastěji grafémem g, např. *gméno*, *giftě*.

Druhý způsob je zápis grafémem y, a to pouze ve spojení se samohláskou e. V Žáčkově doporučuje Šteyer psát skupinu ey v superlativu adjektiv, imperativu a v těch slovech, ve kterých došlo ke změně *ý*>*ey* (2001, 75). Zdůvodnění bylo původně fonetické, J. Porák (1979, 86) k tomuto jevu poznamenává, že „v některých případech se j vyslovuje spíše jako samohláska y“. Jednalo se o zbytek přehlásky *ay*>*ey*.

V superlativu je toto pravidlo dodrženo, v předponě nej- se foném /j/ vždy zapisuje grafémem y, např. *neymilegffj*, *neylepffj*, *neypěkněgffj*.

V případě imperativu toto pravidlo důsledně dodržováno není a pravopis často kolísá, převažuje zápis grafému eg. V písni *Kdo chce k Bohu přijíti* (V.M. Šteyer, 1687, 476) lze nalézt na jedné řádce zápis slova *nežádeg* i *nežádey*, velmi časté kolísání je v imperativu slovesa *dáti*, vyskytují se tvary *deg* i *dey*.

V kancionálu je zřejmý rozdíl zápisu imperativu 2. os. sg. a ostatních osob. Zatímco u 2. os. sg. je poměrně častý způsob zápisu s *ey*, např. *hláfey*, *nemeffkey*, u ostatních osob jednoznačně převažuje zápis s *eg*, např. *hledegme*, *žádegme*. Domnívám se, že se na vydání kancionálu podílelo více sazečů, neboť psaní imperativu s koncovkou *-ey* je častější v oddílu písní adventních a vánočních, naopak u písní obecních a pohřebních převažují tvary s *-eg*.¹⁷

J. Porák (1979, 86) vysvětluje rozkolísanost úzu takto: „Vzhledem k tomu, že gramatikové 17. století sami svá pravidla o psaní y, g nedodržují nebo je formulují nejednoznačně, je zřejmé, že tato pravidla se zakládají spíše na pravopisné

¹⁷ Šteyer, V.M. *Kancionál český*. Praha : tiskárna Jana Karla Jeřábka, 1687. Písně adventní (Písně o Vtělení Pána Krista) s. 1-51, Písně o Narození Syna Božího (Písně o Narození Pána Krista) s. 51-128, Písně Obecní s. 817-951, Písně Pohřební s. 993-1034.

tradici, ne už na fonetickém rozdílu mezi polosamohláskou a souhláskou j.“

Ve slovech, kde došlo ke změně *y*>*ey* je pravidlo zápisu skupinou *ey* většinou dodržováno, např. slova *teyden*, *zeyfkal*, *zeytra*, *deym*.

Označování konsonantu s

Dle soudobého tiskařského úzu se souhláska *s* označuje znaky *S*, *f*, *s* podle toho, na kterém místě ve slově se vyskytuje. Na začátku slova se označuje buď majuskulí *S*, např. *Srdce*, *Swatý* nebo znakem *f*, např. *flzenj*. Pokud má *s* pozici uvnitř slova, používá se vždy znaku *f*, např. ve slovech *often*, *geft*. Na konci slova se důsledně užívá grafému *s*, např. *žes*, *nás*.

Předložka *s* se vždy tiskne znakem *s*, např. „Pán *s* tebau Panno ctná“ (V.M. Šteyer, 1687, 49)

Pokud se dvě *s* vyskytnou ve slově v pozici vedle sebe, označují se znaky *sf*, např. *sftaupils*, *sfužoval*.

Označování konsonantu š

K označení souhlásky *š* se používá následujících znaků: *Sf*, *ff*, *fs*, *š* dle toho jakou pozici ve slově zaujímají.

Vyskytuje-li se *š* na začátku slova, označuje se znakem *Sf*, např. *Sftěpán* nebo znakem *ff*, např. *ffel*.

Pokud se *š* vyskytuje v pozici uvnitř slova, důsledně se používá spřežky *ff*, např. *wffickni*, *potěffenj*.

Na konci slova se používá znaků *fs* nebo *š*. Užití spřežky *fs* je častější, např. *Gežjfs*, *wflyfs*. Grafém *š* se vyskytuje málo, nejčastěji v krátkých slovech, např. *náš* anebo ve jménech, např. *Tomáš*, *Gežjš*. Výjimečně se vyskytuje i v jiných slovech, např. *hledáš*, *pogmeš*.

Označování konsonantu v

Souhláska *v* je psána vždy grafémem *w* a to i v případě, že se jedná o předložku, např. *chwála, wffemohaucý, w zemi, w fwětě*.

Označování konsonantů č, ř, ž

Fonémům /č/, /ř/, /ž/ odpovídá stejný grafém jako v současné češtině, např. *činiti, též, hřjch*. Jiná situace je v případě označení majuskulí. Majuskule Č se značí spřežkou *Cž* a majuskule Ř se značí grafémy *Rž*. Proti těmto spřežkám se staví již J. Blahoslav, který doporučuje psát grafémy Č, Ř, jak je tomu v Bibli kralické. Šteyer k situaci v tiskárnách poznamenává (2001, 69): „U jiných pak kláde se ž po velikém C neb R, jako tuto: Cžeská země, Ržím, Ržíše, etc., což oni obyčejně činí proto, že nemají těch velikých liter s puňktíky, a tak z potřeby musí přidati ž s puňktíkem, aby se mohlo rozeznati ř od r.“

Ani tiskárna Karla Jeřábka, které bylo druhé vydání svěřeno, tyto znaky neměla k dispozici, a tak lze v kancionálu najít např. *Cžlowěk, Cžiftoty, Ržíffe, Ržka*. Majuskuli Ž měla tiskárna k dispozici, o čemž svědčí např. *Žádné, Ženy*.

Označování konsonantů d', t', ň

Grafémy *d', t', ň* se používají ve shodě se současným pravopisným územ. Ve slabikách *di, ti, ni* a *dě, tě, ně* působí změkčení samohlásky *i,ě*, např. *Hospodine, doufati, všickni, jděte, neyčaftěgi, írdečně*. Pokud se vyskytují ve spojení s jinými hláskami nebo na konci slova, zachovává se grafika *d', t', ň*, např. *pohledmež, máť, čiň*.

Výjimečně se setkáme se spřežkou *ti tam*, kde se dnes píše *ť*. Jedná se o zápis slov *Křestian* a *fftiaftný*. J. Porák (1979, 30) o tomto jevu poznamenává: „Velice pomalu se vžívalo značení palatálnosti diakritickým znaménkem u litery *ť*. Ještě v době, kdy se pak toto značení vžílo, setkáme se s *i*-ovou spřežkou u

některých slov, a to dosti důsledně: fftiastný, zejména však u slova křestian (a odvozenin), často také u slova diábel. Soudím, že jde o jev spíše grafický, o pravopisnou tradici, než o dodržování původní výslovnosti diábel, křestian (slova jsou přejata z lat. Diabolus, christianus).“

Slovo *dábel* se píše v kancionálu s *d'*, podoba se spřežkou *di* je pouze ve slovech s velkým *Ď*, neboť tiskárna pravděpodobně neměla tento znak k dispozici.

Označování samohlásek a kvantita

Kvantita samohlásek a, e, y, o

Kvantita samohlásek a, e, y, o se značí čárkou. Majuskule kvantitu nikdy neoznačují, což lze velmi dobře ukázat na zvolání typu: *O můg Synu!* (V.M. Šteyer, 1687, 166) nebo *O králi náš mocný!* (ibid. 929), zatímco v případě zvolání s malým o se kvantita značí, např. *Chceffli, ó můg milý Bože!* (ibid. 999) nebo *Bože wfíj cti/ láfky hodný! ó buď ke mně milofrdný.* (ibid. 999)

Kvantita samohlásky í

Kvantita samohlásky *i* je v kancionálu značena grafémem *j*. Jiří Konstanc (1667, 13) k tomu poznamenává: „Malé *i* když z té příčiny dlauhost na sebe běře, nečárkuje se po svrchu, proto, že bez toho punktík nad sebau mívá, ale dolu se pod sebe protahuje: jako *djm, spjm*: místo staročeského *diim, spíim*.“

V Kancionálu českém například ve slovech *Spafenj, bjdnej*.

Samohláska u a její kvantita

Samohláska *u* se v Kancionálu značí na začátku slova a po předponě vždy grafémem *v*, např. *vdatný, vsta, Vmučenj, nevwoj, nevffkodj*. Pokud se *u* nachází v těchto pozicích, pak se kvantita nikdy neoznačuje.

Předložka *u* se vždy píše grafémem *v*, např. v slovním spojení „*Marnát gest v lidj cena*“ (V.M. Šteyer, 1687, 1013). Pokud se vyskytuje *u* v jiných pozicích, to jest uvnitř slova

nebo na konci, používá se grafému *u.*, např. *přimluwiti*, skutečně. Kvantita uvnitř nebo na konci slova se značí kroužkem, např. *Bůh, můg, hřjchů, wěků.*

Dvojhhláska *ou*

Diftong *ou* se důsledně píše *au*, např. *Saud, auzkoft.*

Rozlišování *i - y*

Foném */i/* je značen dvěma grafémy *i, y*. Po *c, h, k, r, s, n, š, z* v Kancionálu českém vždy následuje *y*. Toto pravidlo považuje Šteyer za velmi důležité. V Žáčkovi je několikrát zdůrazňováno a je *i* důvodem velikého mistrova rozezlení na žáčka. Pro ilustraci uvádím úryvek jejich dialogu (2001, 55): „56. **Mistr.** *Copaks za osla? Drž flákotu, beštáku, a hned mi pověz, co sem pravil v propovědi osmé.*

57. **Žáček.** *Ouve! Ouve! Po těchto literách c, h, k, r, s, z, ibid. po zavřeném *i* a (jak někteří chtějí) také po *š*, píše se toliko točené *y* všudy.*

58. **Mistr.** *Pamatůjž tedy na to vždycky a všudy, a nebudeš bit.“* V kancionálu můžeme nalézt např. tato slova: *cyzý, bez pomocy, nohy, zahynauti, wěky, díky, rychle, dary, Spafytel, pofylněnj, gfy, nabjzý, wzýti.*

Po souhláskách *b, f, m, p, v* se píše měkké *i, í* nebo tvrdé *y, ý*. V době barokní nejspíš činilo lidem potíže rozpoznat, který z možných grafémů *i, y* po těchto souhláskách použít. Šteyer se v Žáčkovi odvolává na pravidla výslovnosti, tvrdí že *y, ý* se vyslovovalo hruběji než *i, í*. Připouští, že ne všichni tento rozdíl ve výslovnosti zachovávají (2001, 15).

J. Porák (1979, 46) se domnívá, že „V.M. Šteyer, pražský rodák, zřejmě znal rozdíl ve výslovnosti z literatury, příp. si jej mohl uvědomovat ve styku s příslušníky těch nářečí, která *i - y* rozlišovala.“ Způsob psaní *i, y* po zmíněných souhláskách odpovídá ve většině případů dnešnímu pravopisnému úzu, např.

byl, přjbytek, bjda, w nebi, na harffy, pomyfli, fmyflové, miloft, nezpytůj, fspice.

Po souhláskách *d, t, n* se píše měkké *i* nebo tvrdé *y*. Pravopisná pravidla jsou stejná jako v dnešní češtině. Šteyer se při psaní *i, y* po *d, t, n* řídí pravidly výslovnosti. „O těchto literách *d, n, t* poznáš to snadniče. Neb když těchto liter vyřknutí tak zní jako v těchto slovích: *dudy, nuzný, nyšpule, tytul, etc., to já pravím, že jest vyřknutí hrubší těchto sylab dy, ny, ty. A kdykoli jest takové vyřknutí těch sylab, vždycky piš samé točené y. Ale když d, n, t tak zní jako v těchto slovích: div, díra, nic, nízký, tis, tíž, tu, d, n, t vyslovují se tence, a proto nikdy tu neklade se točené y, ale vždycky tenké i neb í*“ (Šteyer, 2001, 16). Toto pravidlo je dodržováno i v Kancionálu českém, např. *wždyckny, dobrodinj, knytly, nic, ty, tim.*

Po souhláskách *č, j, ř* se vždy píše měkké *i*, např. *oči, přigjti, ftřjbro.*

Spojka *i* se vždy označuje grafémem *y*, např. *čafně y věčně.*

Slabiky *bě, pě, mě, mně, vě*

Slabiky *bě, pě, mě, mně, vě* se užívají ve shodě se současným územ, např. *ctně, člowěčenftwj, trpěliwoft, liběgffjho, pamět, neopomněl, věčně.*

Velká písmena

Užívání velkých písmen na začátku slova se v Kancionálu českém řídí pravidly, která uvádí Šteyer v Žáčkovi (2001, 95): „Velká litera nemá se psáti, leč na začátku nějaké nové řeči, anebo když jest jméno vlastní nějakého ducha, člověka neb místa, anebo když se má nějakým slovem něco obzvláštního vyznamenati.“

Pravidelně se majuskule používá u vlastních jmen, např. *Mářj Magdaléna, Gabryel* a názvů, např. *Galilea.*

V honorifikační funkci se s velkým písmenem píší ta slova, která křesťanské náboženství chová v obzvláštní úctě, např.

Matka Boží, Archangel Gabryel, Křeftian, Nebefký, Angelfký. Naopak slova hřjch, ďábelký, peklo jsou pokládány z křesťanského hlediska za negativní, a proto je psané s velkým počátečním písmenem lze nalézt jen velmi zřídka. Toto lze vyzorovat např. i v Žáčkovi, kde Šteyer píše s malým písmenem vlastní jméno jidáš (2001, 91).

S majuskulí se většinou píše i slovo *Pjfeň*, což podle mého názoru souvisí se Šteyerovým vztahem k duchovním písním.

U některých slov je časté kolísání, např. *fwatj* i *Swatj*, *země* i *Země*.

Velkým písmenem začíná vždy nový promluvový úsek, většinou totožný se slokou. Pokud sloka obsahuje více vět, jsou psány někdy s počátečním malým písmenem, neboť po vykřičníku a otazníku se minuskule běžně používala. Pro příklad uvádím dvě sloky z písně „*Když Gežjffe newinného*“ (V.M. Šteyer, 1687, 166). „*O můg Synu! můg Gežjffy/ poklade ctných duffj/ ach! což fau tě zprawili! ach jak hrozně newinného/ Spafitele fwého/ tebe fau ufmrtili! Nelzeť wyflowiti/ vkrutnoft/ kteraus ráčil trpět pro lidfkau zloft.*

Kráfa twých ljc fe ztratila/ genž byla wffem milá. Negfiť podobný fobě. Oči krwj gfau zmáčené/ fmrtj zamračené/ w této přefmutné době. Ach! kam fe poděla/ krásná twář/ genž fe gafněgi stkwěla/ než gafná zář“ (ibid. 166).

První sloka každé písně vždy začíná spojením iniciálky a majuskule.

Předpony s, z

Pravopisný úzus psaní předpon *s-*, *z-* je většinou shodný s dnešním územ. Šteyer ve svém Žáčkovi chce dát ponaučení o psaní *s-*, *z-* na začátku slov, ale konstatuje, že není schopen nalézt pravidlo, které by vždy platilo. Domnívám se, že tato skutečnost svědčí o rozkolísaném dobovém úzu, písáři i tiskaři nebyli jednotní. Šteyer dává tuto radu: „*Zatím povím své domnění. Když se takovým slovem vyznamenává, že se nějaké věci spolu scházejí neb skládají, tu soudím, že se píše malé s jako*

tuto: sběhli se spolu, shlukl se, shromážditi lid, etc. Když pak se vyznamenává, že se něco s něčeho snímá neb dolu skládá, tu soudím, že se píše dlouhé *f*, jako tuto: *fběhli fe fchodu, fnížil fe, etc.* Ale když nevyznamenává žádné shromáždění ani snímání neb snižování, tu se domnívám, že se má psáti *z*. Ku příkladu *zmazati* vyznamenává *pokáletí*, ale *smazati* vyznamenává *ničimž učiniti* a jako s *bytností složití*, co bylo psáno neb malováno“ (V.M. Šteyer, 2001, 79). Tento Šteyerův postřeh pokládám za velmi výstižný. Písaři a tiskaři byli často zmateni spodobou znělosti, proto se v kancionálu vedle *zpjwám, způfob* vyskytuje i *spjwám, fpůfobami*, dále např. *zbráfs, ffwéčera*.

Interpunkční znaménka a další grafické znaky

Při členění textu interpunkčními znaménky se zohledňovala nejen větná stavba, ale i zvuková stránka verše, např. „*Sedjfs na trůnu/ fwých Cherubjnu/ Beránku Božj/ profí každý z nás/ abys přigal nás/ k milofti Božj. Tebe velebj/. kteřj gfau v Nebi/ fwatj Angelé/ při nich plefagj/ pěkně zpjwagj/ i Archangelé*“ (V.M. Šteyer, 1687, 534).

Z uvedeného příkladu je zřejmé, že k členění veršů Šteyer nejčastěji používá virgulí. Často nahrazují interpunkční znaménka, zejména čárku a tečku. Čárky se používají zejména tehdy, pokud se ve větě vyskytuje několikanásobný větný člen, např.: „*Žádáme věčně chwáliti/ milowati, welebiti*“ (ibid. 839), „*rozličné přjhody/ fmrt, krwe prolitj/ nemoc, oheň, ffkody*“ (ibid. 413).

Velmi zřídka se k členění používá hvězdiček, např. *Bůh wás žehneg Přátelé mogj milj* gemuť gá wás poraučjm w tuto chwjli* (ibid. 1025). Nepodařilo se mi zjistit, z jakého důvodu používá hvězdičky. Srovnala jsem první a druhé vydání kancionálu a hvězdičky se vyskytují u stejných písní. Je možné, že tak Šteyer naznačuje své autorství, ale domnívám se, že malý počet písní tomu neodpovídá.

Pro dobu barokní je charakteristická snaha o citové zaujetí, a proto je často používaným interpunkčním znaménkem

vykřičník a otazník. Jimi se umocňuje silné citové zaujetí nebo údiv a následuje po nich nejčastěji malé písmeno. Pro ilustraci použití otazníku uvádím druhou sloku písně „Co spomáhá fwětfká fláwa“ (V.M. Šteyer, 1687, 1013).

„Co trůn Pánů/ berla Králů? Co koruny Potentátů? wflecko někdy wezme konec/ smrt poflednj chce mjt tanec“ (ibid. 1013). Méně časté je použití dvojtečky a středníku.

Dvojtečka signalizuje přímou řeč, např.: „Plefeyme, zpjwegme, řjkeyme: Budiž Bohu chwála! Budiž Bohu chwála!“ (ibid. 259), výčet, např. „Wůlj Božj gá fe řidjm / co chce Bůh, chci činiti/ neylepffj wěc w fwětě widjm/ Bohu poddānu býti: we dne, w noci/ zdrāw, w nemoci/ wůli Božj wykonāwām/ w dobrém fftěftj/ y nefftěftj/ w tom fetrwām až fkonām“ (ibid. 844).

Dále dvojtečka signalizuje doložení, vysvětlení, např. „Nechť gak femnau zachāzj/ gfem wždy po wůli gehu/ nechť mnau gak chce tam chce hāzj/ gfem co mič w rukau gehu: Božj wůle gefť má wůle/ Bůh mne wodj na njti/ proti Bohu/ nic nemohu/ ani nechci činiti“ (ibid. 844).

Dvojtečka se používá i ve funkci dnešní čárky, např.: „Hodent Bůh gefť/ aby mu čeft/ dāla fe od ftwořenj: ač ho dofti/ dle hodnofti/ ctjti nám možné nenj“ (ibid. 919).

Středník se používá v obdobných funkcích jako dvojtečka. Nejčastěji po něm následuje vysvětlení, rada nebo doložení, velice časté je jeho použití před spojkou *neb*, *neboť*, např. „K hlafu trauby Archangela/ tak gak zpjwala Sybilla/ *zkormautj fe wfle ftwořenj/ bude y země třefenj; neb fe hněw Páně wylige/ a gako woda rozlige“ (ibid. 1050).

Výjimečně středník uvozuje přímou řeč, např. „budau wolati na hory/ řkouce; Příkladte nás“ (ibid. 1058).

Hranice slov

Hranice slov je v kancionálu řešena odlišně od současné češtiny. Ve shodě se starším způsobem se zohledňuje fonetické hledisko a předklonky jsou psány dohromady se slovem, se kterým

je pojí přízvuk, např. *femnu, wefnách, wewffem*. Častější způsob psaní je *we wffem*.

Důsledně se slovem dohromady jsou psány tvary kondicionálu, např. *zwęftowalbych, rádibychom, nebylyby* a *-li* ve funkci podmínkové spojky, např. *budeteli, mášli*.

Slova, která dnes chápeme jako příslovečné spřežky a píšeme je většinou dohromady, jsou psána často zvlášť, např. *i hned, z cela*.

Hláskoslovný rozbor

V této kapitole se soustředím na hláskoslovné jevy, které nejsou shodné s dnešním územ.

Samohlásky

Změna *uo* > *ů*

Tato změna byla v Čechách provedena koncem 15. století. V Kancionálu českém je použito vždy *ů*, např. *můj*, *vůle*. Stopy po diftongické podobě *uo* lze nalézt pouze u slova *Bůh*, které existuje i v podobě před monoftongizací, transliterováno *BVoh*. Vyskytuje se pouze ve dvou písničkách *Bůh vás žehnej všickni* (V.M. Šteyer, 1867, 1023) a *Bůh vás žehnej přátelé* (ibid. 1025). Jedná se patrně o vliv starší předlohy.

Diftong *ou*

Diftong *ou* je v kancionálu psán vždy grafémy *au*, ačkoli J. Porák (1979, 71) podává důkazy, že jediná výslovnost v 17. století byla */ou/*. I Šteyer o tom podává svědectví ve svém Žáčkově.¹⁸

Diftongizace *ú>ou*

Osnačování kvantity počátečního *u* na začátku slova se nevžilo. J. Porák vyslovuje domněnku (1979, 108), že „je tedy poměrně nejspolehlivějším svědectvím o kvantitě počátečního *u* diftongizace *ú>ou*.“

V Bibli kralické, která byla autoritou v otázkách správnosti užití českého jazyka, převažují podoby *s u*. Je to jedna z mála zásad, kde se Šteyer staví proti kralickému úzu a prosazuje úzus soudobý, tj. podobu *s* diftongem *ou*. „Mnozí píší *ouroda*, *ouřad*, *oupad*, etc. V dotčené Bibli čteš *uroda*, *uřad*, *upad*, etc. A tak bezpochyby mělo by se psáti. Nicméně poněvadž nyní vyslovujeme *ou*, já raději píši *ouřad*, *oupad* nežli *uřad*, *upad*, etc. (V.M. Šteyer, 2001, 74). Domnívám se, že se zde

¹⁸ Přesná citace viz níže v podkapitole Diftongizace *ú>ou*.

střetává mluva moravská s českou a Šteyer dal přednost českému výslovnostnímu úzu před moravským.

V Kancionálu českém převažuje soudobý úzus a častější je diftongizace, např. *ouzkost, oudy, outok, oumysl*. Výjimečně se vyskytují podoby slov s *u*, např. *utrpnosti, usta, umysl*. J. Porák se domnívá, že podoby s *u* na začátku slova jsou důsledkem kolísání kvantity počátečního *u* (1979, 117).

Protetické v

Protetické *v* se vyskytovalo v dochovaných tiscích od 14. století. Nápadně velký výskyt je v praktických příručkách, lékařských učebnicích a v zábavné literatuře. Naproti tomu v literatuře nábožensko-filozofické převažovaly podoby bez proteze. Tento úzus, který sloužil ke stylistické diferenciaci, setřela Bible kralická a kralické tisky, které protetické *v* nepoužívaly.¹⁹ Toto přejímá i vyšší jazykový styl doby barokní, např. Šteyer v Žáčkovi (2001, 75) podoby s protetickým *v* ostře odsuzuje: „*Mnozí k slovům, kteráž se začínají od o, příkládají v jako: vorel, vopice, vokousali vovoce.*“ Než nač je to *v*? Ač pak někde pro lepší znění příkládá se v řeči, však v tištěných knihách někdy tak sluší jako *svini sedlo.*“

Není divu, že v Kancionálu českém jsem nenalezla ani jedno protetické *v*, jsou zde pouze podoby jako např. *oči, Otec.*

Diftongizace ý>ey

Tato diftongizace se v Kancionálu českém nejčastěji vyskytuje ve slovním základu, pouze výjimečně i v koncovkách adjektiv. Šteyer se odklání od kralického úzu. Z jeho Žáčka je patrné, že v soudobém úzu kolísalo *ý*, *ej*, mistr dokonce dává Žáčkovi vybrat, ať píše, co sám uzná za vhodné. „*Mnozí podle staročeského způsobu píší točené ý s proužkem, kde nyní obyčejně vyslovujeme ej. Tak píší hýbám, kývám, výstupek, smýšlím, etc., a tak jest tištěno v dotčené Biblii. Nicméně*

¹⁹ Viz Porák, J. *Humanistická čeština*. Praha : Universita Karlova, 1979, s. 128.

poněvadž nyní říkáme: hejbám, kejevám, vejstupek, smejšlím, etc., já také tak píši, aby se písmo neprotivilo řeči. Ty čiň, jak chceš" (V.M. Šteyer, 2001, 77).

I Kancionál český se řídí touto zásadou a v kmeni slov upřednostňuje tvary s ej, např. zejtra, dejm, nestejskal, zejskal. K diftongizaci v slovním základu nikdy nedochází u tvarů slovesa být a od něj odvozených slov, např. přebývá, být. V koncovkách adjektiv jsou upřednostňovány tvary s -ý, např. hořký Kalich, trpělivý.

K diftongizaci dochází v předponě vý-, např. zvejšenu, ale častější jsou nediftongizované tvary, např. východ, výmluvnosti.

Starší é proti novějšímu í

Obecně lze rozlišit tři případy úženi é>í: ve slovním základu, v deminutivních koncovkách -éčko, -ének a u slov s adjektivním skloňováním, např. svýho, veselího.

V kancionálu jednoznačně převažují tvary s é, jedná se nesporně o vliv kralického úzu. Ve slovním základu dochází k úženi velmi zřídka, např. nezpóliej.

V deminutivních příponách jsem nenašla tuto změnu v žádném slově.

Ačkoli soudobí gramatikové, např. Konstanc i Šteyer připouštějí v příponách tvrdých adjektiv podoby s í i é, ve Šteyerově kancionálu jednoznačně převažují přípony s é, např. skrytého, v Kristovém království, svého. Podoby s í jsem nenalezla.

Souhlásky

Poziční změny souhlásek /ⁿ. V proudu klen a d'is a'.

Dochází běžně k asimilaci znělosti, většinou regresivní. Dokladem toho jsou pravopisné podoby slov, ve kterých je zachycena asimilovaná podoba hlásky, např. zbíráš, spívám, způsobá, skrátí.

V kancionálu se vyskytují slova se zjednodušenými souhláskovými skupinami. Jedná se o skupinu *vz*, kde se často vypouští *v*, lze nalézt např. *zbouřený*, *zpomínám* vedle *vzpomenouti*, *zhůru* vedle *vzhůru*.

Nalezla jsem i doklad, kdy došlo k metatezi ve skupině fonémů, a to ve slově *zvlášť*, které se hojně vyskytuje i v podobě *vzlášť*.

Skupiny hlásek, které se nevyskytují v současné češtině

Oproti dnešní češtině se v barokním textu vyskytovaly další souhláskové skupiny. Jedná se o skupiny *ckn*, *ctn*, *dl*. Je otázkou, zda se skutečně vyslovovaly, anebo byly pouze záležitostí grafiky.

Skupina *ckn*

Tato skupina se vyskytuje zejména ve slovech *vždyckny*, *všeckno*, *všickni*. V kancionálu se vyskytují i podoby *vždycky*, *všecko*. Slovo *vždyckny* je poměrně časté, naopak slovo *všeckno* se vyskytuje jen výjimečně.

Skupina *ctn*

Skupina *ctn* se vyskytuje pouze u slov odvozených od kořene *-vzáctn-*, např. *vzáctná*, *vzáctnost*, *vzáctnější*. Skupina *ctn* se vyskytuje stejně jako v současné češtině u slova *ctnost*. V ostatních slovech je vždy souhláskové spojení *cn*, např. *pomocné*, *Spomocník*.

Skupina *dl*

Skupina *dl* zachovává spojení dentály *d* s prealveolárou *l*, které později zaniklo v jazyce během doby historické tehdy, pokud se jednalo o spojení tří konsonantů. Tvoří pobočnou slabiku a vyskytuje se v příponách *-tedlný*, *-tedlnost*. V kancionálu tato skupina zůstává zachována, např. u slov *smrtedlném*, *pomijitedlném*, *nezrušitedlném*.

Oproti dnešní češtině je zřejmý rozdíl v tvrdosti souhlásek *d, t, n*, která se drží na konci u slov, do kterých později pronikly palatální souhlásky *d', t', ň*. Jedná se o původní *i*-kmenová substantiva *odpověd, pamět*, do kterých analogicky pronikly palatální souhlásky.

Zdvojené souhlásky

V této podkapitole si všímám těch zdvojených souhlásek, které nevznikly prefixací nebo sufixací.

Zdvojené c

Skupina *tc* odpovídala výslovností dlouhému *c*. Ve všech případech se toto dlouhé *c* vyskytuje mezi vokály nebo je jeden z vokálů nahrazen slabikotvorným fonémem. V Kancionálu českém se vyskytují výhradně podoby *nětco, ovotce*.

Zdvojené t

Tato geminace se zachovává ve Šteyerově kancionálu pouze u substantiva *svattost*. Slova odvozená mají vždy jen jedno *t*, např. *svatý, svatou*. Domnívám se, že se jedná o úctu k tradici. J. Porák uvádí, že v Bibli kralické se slovo *svattost* psalo vždy se zdvojeným *t*, zatímco u ostatních slov geminace u *t* kolísá, uvádí příklad *zlato i zlatto*. Dále píše, že slovo *zlatý* bylo psáno vždy pouze s jedním *t*, a tak vysvětluje pouze jedno *t* u slova *svatý* (1979, 97).

Zdvojené n

Zdvojené *n* se důsledně vyskytuje v substantivu *vinna* a ve všech jeho odvozeninách, např. *nevinný, vinníkům*. V Kancionálu českém se vyskytuje i slovo *vinnice* ve smyslu místa pro pěstování vína. Domnívám se, že zde došlo k mylné analogii.

Ve slově *měděnný* se jedná o geminaci *-nný* u látkových adjektiv, která byla v jazyce doby barokní běžná.

Předložky

Předložky a předpony jsou v kancionálu většinou neslabičné. Začíná-li slovo touž souhláskou jako předložka, zpravidla nedochází k vokalizaci neslabičné předložky *s*, *v*, *z*, např. *s Synem*, *s srdečnou*, *v věčnosti*, *v vězení*, *z země*. Neslabičné předložky *s*, *z* se nevokalizují ani když dochází ke styku blízkých fonémů, např. *z smrti*, *z světských*.

Ve vokalizované podobě se vyskytují pravidelně jen před skupinou *-vš*, která vznikla zánikem slabého jeru, např. *ve všem*, *ze všech*.

K. Kučera ve svém rozboru jazyka Komenského připouští, že při vokalizaci předložek *k*, *s*, *v*, *z* převládá vliv původního pravidla vokalizace, tj. „vokalizuje se v pozicích, kdy předložka stojí před souhláskovou skupinou vzniklou zánikem slabého jeru než zvyklostí novou, podle níž se vokalizují předložky v každém postavení, v němž by jejich spojení s následující hláskou nebo hláskami bylo těžko vyslovitelné“ (K. Kučera, 1983, 65). Domnívám se, že i jazyk Kancionálu českého nese tyto rysy.

Ve shodě s dnešním územ tvořily původní předložky s následujícím slovem jeden přízvukový takt, o čemž svědčí to, že se někdy psaly dohromady, např. *vevšem*, *semnou*.

Předpony

Ve Šteyerově kancionálu se často vyskytuje spojení dvou ostrých sykavek na předělu u předpon, které se rovněž nevokalizují, např. *sstoupil*, *zsinaly*, *zstrašení*.

Kvantita

Při rozboru kvantity písní vycházím zejména z prací J. Vintra *Pravidla označování kvantity vokálů v barokní češtině podle „Brusu“ Jiřího Konstance z roku 1667.*²⁰ J. Konstanc byl

²⁰ Vintř, J. Pravidla označování kvantity vokálů v barokní češtině podle „Brusu“ Jiřího Konstance z r. 1667. In *Pocta Dušanu Šlosarovi*. Boskovice : Albert, 1995, s. 36-45. ISBN 80-85834-39-1.

spolupracovník V.M. Šteyera na přípravě Svatováclavské bible. Další prací, ze kterých vycházím, jsou práce D. Šlosara *FS* Samohlásková kvantita v době Adama Michny z Otradovic²¹ a K. Hádky *FS* Ke kvantitě samohlásek v češtině 17. století.²²

Označování kvantity v barokních textech bylo běžné pouze u tištěných knih, v rukopisných textech se diakritický pravopis nepoužíval. O tom podává zprávu i V.M. Šteyer v Žáčkovi (2001, 80) „Vědomost o proužcích aneb čárečkách, proč a kde se mají klásti, více náleží knihčitatelům než písarům, neb v obyčejném písmě žádný proužků neklade. Nicméně chtěl-li by kdo také je připisovati, nezle by učinil. V tištěných pak knihách kladou se proto, že nerozeným Čechům čtoucím knihu jest těžko trefiti, kde mají zdlouha, kde zkrátka sylabu vyřknouti. Aby tedy nepochybovali, vynalezena jsou znamení, totižto proužkové, po kterých snadno se mohou zpravit.“ *FS*

I J. VINTR uvádí, že diakritický pravopis v době barokní nebyl častý v rukopisech, avšak zmiňuje předlohy pro tisk, které se řídily pravopisnými pravidly pro tiskaře (1998, 345).

Je těžké posoudit, nakolik je kvantita užitá v kancionálu původní Šteyerova a nakolik se do ní promítá vliv tiskařů, kteří se na vydání kancionálu podíleli. Srovnala jsem kvantitu prvního a druhého vydání Kancionálu českého - je téměř vždy shodná. Patrně byla vzorem jedna tisková předloha, kterou Šteyer u příležitosti druhého vydání rozšířil. První vydání bylo svěřeno Jiřímu Černochovi, který býval faktorem v jezuitské tiskárně a osamostatnil se. Domnívám se, že dodržoval zásady, které zastával i Šteyer - jinak by mu tisk kancionálu jistě nebyl svěřen. Karel Černochoch, tiskař druhého vydání, nikdy pro jezuitu nepracoval, ale rozhodně lze říci, že druhé vydání Kancionálu českého se řídí stejnými pravidly jako vydání předchozí. *FS*

²¹ Šlosar, D. Samohlásková kvantita v době Adama Michny z Otradovic. In *Listy filologické*, 1969, roč. 92, č. 4. s. 340-345.

²² Hádek, K. Ke kvantitě samohlásek v češtině 17. století. In *Listy filologické*, 1970, roč. 93, s. 44-53. *FS*

Nápadným a charakteristickým jevem pro dobu barokní je imperativ sloves zakončených příponou *-ovati*. V imperativu se před *j* vždy píše *ů*, např. *smilůj se, litůj, děkujmež, oslavůjte*. V tomto jevu nikdy nedochází ke kolísání kvantity. *Proš.*

Kvantita kolísá v zakončení komparativů adverbíí. Jednoznačně převažují koncovky s kvantitou, např. *jasnějí, vlašnějí, veselejí, světlejí*. Krátké koncovky jsem našla u tvarů slov *jasněji, pokojněji, víceji*. *f*

V koncovkách přechodníku kolísají tvary zakončené koncovkou *-ic/-íc*, jednoznačně převažují tvary zakončené na *-íc*, např. *tvoříc, chválíc, prosíc* oproti přechodníkům s krátkou koncovkou *radujic, přivolíc, změnic*.

V inst. sg. zájmen jsou kromě tvarů s kvantitou u zájmen *ten, tento a on, ona, ono* i tvary krátké např. *za nim, nad nim, tímť*, které se rovněž vyskytují poměrně často. Tvary s kvantitou jednoznačně převažují. *krzjn. X*

Kolísání kvantity je patrné i mezi oběma vydáními kancionálu, např. v písni *Co chce můj Bůh/ to já též chci* (V.M. Šteyer, 1687, 776). Zde kolísá kvantita ve verši „s nim se ve všem srovnám“ (ibid. 1683, 776) a „s ním se ve všem srovnám“ (ibid. 1687, 843).

Výjimečně se vyskytuje koncovka *-í* v nom. pl. životných substantiv maskulin, jedná se o dědictví starší češtiny, např. *čertí*, kdy u *i*-kmenových substantiv došlo ke změně *ie > í*. *lu*
V Kancionálu českém je koncovka *-i* mnohem častější, např. *lháři, modláři, Proroci*. Koncovce *-i* silně konkuruje koncovka *-ové*, která je v nom. pl. životných substantiv nejčastější, např. *ptáčkové, žáčkové, oblakové*.

Výjimečně kolísá kvantita podstatných jmen slovesných zakončených koncovkou -ání/ -aní. Jednoznačně převládá koncovka -ání, např. *křižování, poličkování* nad -aní, např. *příkázání, kázání* (ibid. 224).

Dlouhé *í* nad krátkým *i* převažuje v deklinačních koncovkách zájmen přivlastňovacích, např. *našich, přátelé mojí*. Tvary zájmena *náš* jsem našla pouze v podobě s kvantitou, kvantita v tvarech zájmena *můj* kolísá.

Kvantitu nad přivlastňovacími zájmeny *náš, váš* vysvětluje D. Šlosar tendencí ke splynutí deklinace plurálových tvarů zájmen *náš, váš* s adjektivní měkkou deklinací (1969, 343). Tou

Vždy se používá pouze tvaru adverbia *míle*, zatímco u ostatních slov utvořených od *-mil-* je kvantita shodná s dnešní, např. *milý, milost, milovat*. Jedná se o dědictví doby starší.

V kancionálu z roku 1687 v původních písničkách převažují slova s *é* v poslední slabice, jedná se o slova *dlé, podlé, prvé* a *obé*, kolísání kvantity je výjimečné.

Vliv veršové výstavby na kvantitu

Na kvantitu má zcela jistě vliv veršová výstavba, konkrétně rýmová shoda. Snaha po shodě je velmi zřejmá, kvantita se rýmu často přizpůsobuje. Pro příklad uvádím vždy celé verše a zvýrazňuji slova, která se rýmují.

„Když mne **švíhá**/ tu **vystříhá**“ (ibid. 844).

„Když s nim **miním**/ **nezaviním**“ (ibid. 843).

„Leže na smrtedlném **Loží**/ ať se srovná s vůlí **Boží**“ (ibid. 999).

„Beránku **tichý**/ jenž snímáš **hříchý**“ (ibid. 534).

„Ej porodíš předivně/ světa **Spasitele**/ hřivny dávno ztracené/
zas **navratitele**“ (ibid. 35).

Slova s odlišnou kvantitou

V Žáčkovi se dočteme, že „Jména, která vycházejí na c neb č, obyčejně mají před ním malé i“ (V.M. Šteyer, 2001, 63). Šteyer dále dodává, že toto pravidlo se netýká participií. Ve většině případů se i dnešní jazyk s tímto pojetím shoduje, odlišné je např. slovo *mič*.

V Kancionálu českém je mnoho dalších slov, které mají odlišnou kvantitu od dnešní češtiny, např. *líběji, řása, nítě, míle*. Častějším jevem je kolísání kvantity, a to ve slovech *vysost/ výsost, nikdy/ nikdy, nerozdilné/ rozdíl, snesti/ snésti, rajská/ rájská*.

Toran,
Kvantita užitá v Kancionálu českém se ve většině případů shoduje se současnou kvantitou. Jevů, které jsou vždy odlišné, je velmi málo, zejména kvantita v imperativu a kvantita zájmena náš. V ostatních případech se jedná o kolísání. Někdy je těžké posoudit, zda je to skutečné kolísání, anebo opomenutí sazeče. Mám na mysli zejména koncovky přechodníků nebo komparativy adverbíí. O těchto jevech pochybuje i K. Hádek (1970, 52). Kvantita užitá v Kancionálu českém se pouze výjimečně liší od kvantity popsané v Brusu jazyka českého, jak ji zmínil J. Vintř ve svém článku. V Brusu mají posesivní adjektiva krátké koncovky, např. *Čechoveho, Čechovym*, ale v Kancionálu českém se kvantita důsledně zachovává, např. *Kristového, očistcovým*. Kvantita v Kancionálu českém však často kolísá na místech, kde jsou pravidla v Brusu formulována jednoznačně, např. kolísání kvantity při deklinaci zájmen *náš/váš* nebo kolísání kvantity ve slovech *přikázání/přikázání*. *odpor,*

Při srovnání popisu kvantity v článku Karla Hádky s kvantitou užitou v kancionálu jsou nápadné tyto rozdíly: koncovka *-i/-í* v nom. pl. maskulin měkkého životného vzoru se prakticky v kancionálu nevyskytuje, neboť převažuje koncovka *-ové*. Koncovku *-ove* Šteyer nepoužívá vůbec.

Morfologický rozbor

Po stránce tvaroslovné je čeština užitá v Kancionálu českém velmi blízká současné češtině. Její odlišnost je malá, a proto nezabraňuje dnešnímu čtenáři v porozumění textu.

Podstatná jména

Protože jazyk barokní doby je blízký současnému, budu popisovat skloňování podstatných jmen po způsobu současných mluvnic, ačkoli barokní mluvnic se drží staršího rozdělení do pěti deklinací podle zakončení gen. sg.

Jsem si vědoma toho, že ačkoli je mnou zkoumaný materiál značně rozsáhlý, přesto jsou výsledky omezené, protože se často opakují slova a slovní spojení, což je dáno tematickým výběrem - duchovními písněmi. Toto se obzvláště týká substantiv náležících ke vzoru předseda, soudce, stroj, píseň, moře a kuře.

Maskulina

Vzor pán

V tvarech dat. sg. a lok. sg. se vyskytují dvě koncovky: -u, -ovi. Koncovka -ovi je méně častá, vyskytuje se nejčastěji u vlastních jmen, např. *k Janovi, Jozefovi* anebo u jmen, která je zastupují, např. *beránkovi*.

Ve vokativu sg. je nejčastější koncovka -e, např. *člověče, Duše svatý*.

V nom. pl. je základní koncovka -ové, např. *potomkové, anjelové*. Koncovka -i je méně častá, např. *lháři, modláři*. Málo se vyskytuje koncovka -é, např. *anjelé, apoštolé*. Koncovka -í se vyskytuje pouze u substantiva *čertí*.

V gen. pl. se v barokních písních Kancionálu českého nejčastěji vyskytuje koncovka -ů, např. *Cherubínů, protivníků*. Původní u-kmenová koncovka -ův, která se ještě v baroku běžně

používala,²³ je častá zejména ve starších písniích, ale vyskytuje se i v písniích barokních, např. *hříšníkúv, Židúv, pohanúv*.

Vzor muž

Substantiva patřící ke vzoru *muž* se skloňují stejně jako v současné češtině. Rozdíl je pouze v gen. pl., kde se vyskytují koncovky *-ú/ -úv*, např. *starcú, vězňúv*.

Rozdílně se skloňují substantiva *přítel, nepřítel*. Kromě koncovek shodných se současnou češtinou je v gen. pl. koncovka *-ú*, např. *nepřátelú* a v ak. pl. koncovka *-y*, např. *nepřátely*. //

Vzor hrad

V gen. sg. se stejně jako v dnešní češtině vedle převažující koncovky *-u* objevuje i koncovka *-a*, např. *z života, oko světa*.

V lok. sg. je základní koncovka *-e/ -ě*, která převládá, např. *v čase, po světě*. Kromě ní se vyskytuje koncovka *-u*, např. *v času, o chlebu*.

Nápadným rysem je hojný výskyt koncovky *-ové* v nom. pl., např. *smyslové, národové, oudové, hříchové*. Tato koncovka byla v baroku běžně používána, až v době národního obrození se stává reprezentantem pouze životných substantiv. Dále se vyskytuje koncovka *-y*, např. *knytly*, která je však v menšině.

V gen. pl. se opět vyskytuje kromě převažující koncovky *-ú* také koncovka *-úv*, např. *divúv, věkův*.

V lok. pl. se vyskytují stejně jako v dnešní češtině koncovky *-ech/ -ích/ -ách*, např. *na oudech, hříších, statcích, ve snách*.

U substantiv náležících ke vzorům *stroj, předseda a soudce* jsem nenalezla rozdílné koncovky. Může to být způsobeno malým počtem substantiv patřících k těmto vzorům.

²³ Běžně se s ní setkáme např. v Beckovského *Poselkyni*. Šteyerův Žáček připouští obě koncovky, upřednostňuje však koncovku *-ú*.

Feminina

Převažují substantiva náležící ke vzoru žena a kost. Naopak substantiv náležících ke vzoru píseň je nepoměrně málo. Toto pozoruje i Věra Petráčková, která poukazuje na to, že tato deklinace se teprve utvářela, a proto je málo substantiv náležících k tomuto vzoru (1973, 79). Málo zástupců má i vzor růže.

Vzor kost

V nom. sg. existují pouze nepalatalizované tvary, a to u původně i-kmenových substantiv, např. *odpověď, pamět, bolest*.

V inst. sg. kolísají koncovky *-í/-i*, např. *s moudrostí, mocí, s lítostí, s žalostí, noci*.

Další rozdíly ve skloňování substantiv spadajících k femininům jsou v jednotlivých tvarech slov, např. substantivum *duše* má v dat. pl. pouze tvar *dušem*. Tento tvar nejspíš vznikl analogicky k substantivům, která patří ke vzoru *kost*.

Substantivum *rozkoš* má kromě koncovek shodných se současnou češtinou v lok. sg. koncovku *-í, rozkoší*. V lok. pl. jsem našla jedinou koncovku *-ech, rozošech*. To K. Kučera vysvětluje vlivem vzoru *kost* na substantiva patřící k vzoru *píseň*. To se týká i tvaru *v jeslech* (1983, 42).

Podle vzoru *paní* se skloňuje substantivum *bíblí*. Jiný doklad tohoto vzoru jsem nenalezla. Náleželo k němu i substantivum *rolí*, které Šteyer skloňuje dle vzoru *růže*. „*Brázdy, role/ časně napájíš/ až i dosytosti*“. (V.M. Šteyer, 1687, 698).

Neutra

U substantiv spadajících k neutřům jsem nenalezla žádnou výjimku ve skloňování ve srovnání s dnešní češtinou.

Jednoznačně převažují substantiva, která náleží ke vzoru stavení. Naopak velmi málo je substantiv, která řadíme ke vzoru kuře.

Stejně jako v dnešní češtině si substantiva *oči*, *uši* zachovávají duálové skloňování, např. *očima*, *v uších*.

Substantiva, která náleží k adjektivnímu skloňování

K tvrdému typu sklonění náleží např. substantiva *nevinný*, *vyvolený*, *poddaný*. Skloňuje se pravidelně podle vzoru *mladý*.

K měkkému vzoru lze zařadit např. substantivum *bližní*. Skloňuje se pravidelně podle vzoru *jarní*.

Slova cizího původu

Protože duchovní písně jsou určeny pro všechny lid, nevyskytují se v nich odborné / termíny a slova, jimž by běžní lidé nerozuměli. V Kancionálu českém se vyskytují pouze slova, která v českém jazyku již zdomácněla, jedná se o biblismy, většinou vlastní jména, např. *Abakuk*, *Achab*, *Daniel*, která se skloňují podle vzoru *pán*.

Substantiva náležící ke vzoru *hrad*, např. *Egypt*, *Babylon*, mají v gen. sg. pouze tvar s koncovkou *-a*, např. *Egypta*, *Babylona*.

K femininům náleží *Hostie*, která se skloňuje podle vzoru *růže*, můžeme najít i tvar *Hostia*. K femininům dále náleží místní názvy *Azia* a *Edeša*.

Přídavná jména

Pro adjektiva platí většinou stejná pravidla jako v současné češtině.

U adjektiv se vyskytují tři typy deklinace - složená, jmenná i smíšená.

Složená deklinace je ve většině případů shodná s dnešní. V nom. sg. jsem nenalezla žádnou koncovku *-ej*, ačkoli Šteyer tyto koncovky uvádí v Žáčkovi (2001, 43), ale až na druhém

místě po koncovce -ý, která je jedinou užitou v nom. sg., např. *plný, vzkříšený*.

Jmenných tvarů se užívá častěji než v současné češtině, přesto převládají tvary složené, např. „*Všecko má smrt v své moci/ co na světě živo*“ (V.M. Šteyer, 1687, 924).

Smíšená deklinace se v některých pádech liší od dnešního úzu. V nom. sg. se skloňuje podle vzoru *mladý*, např. „*Dnes Náměstka Kristového*“ (ibid. 765). Koncovky vzoru *mladý* má i lok. sg., např. o *Kristové moci, v Kristovém Království*.

Ve smíšené deklinaci se plně prosadila koncovka -ův v nom. sg. maskulin. K. Kučera (1983, 47) popisuje proces ustalování koncovek -ů/-ův, kdy koncovka -ů se nakonec stala jedinou možnou v gen. pl. maskulin a koncovka -ův se prosadila v nom. a ak. sg. maskulin ve smíšeném skloňování. V Kancionálu českém proces ustalování ještě není dokončen. Zatímco ve smíšeném skloňování adjektiv je v nom. sg. maskulin jediná možná koncovka -ův, např. *Kristův*, gen. pl. maskulin kolísá, např. *věžňův, hříchů*.

Stupňování adjektiv

V Kancionálu českém jsem našla tyto koncovky komparativu a superlativu: -ejší/ ější, -ší, např. *sladčejší, čistější, nejlepší*. V dnešní češtině jsou nespisovné tvary *sladčejší, nejsladčejší*, které se v kancionálu běžně vyskytují vedle tvarů *sladší, nejsladší*. Poněkud archaicky zní dnes i komparativ *krašší*, který konkuruje tvaru *krásnějšší*. Dále jsem našla pouze tvary komparativu a superlativu shodné s dnešním územ.

Zájmena

Ve skloňování zájmen se jazyk užitý v Kancionálu českém z velké části shoduje se současnou češtinou, rozdíly jsou zejména ve frekvenci použití konkurenčních tvarů.

Zájmena osobní

Odchyly od novočeských tvarů mají povahu hláskovou. Tvary *já, my, tebe* existují i v podobě s koncovou částicí *-ť*, např. *jáť, myť, tebeť, teť*.

U zájmena *já* převládá v gen. sg. a ak. sg. tvar *mne*, např. „*vysvobodiž mne sám*“ (V.M. Šteyer, 1687, 825). Tvar *mě* se vyskytuje zcela výjimečně, např. „*strach mě nedohání*“ (ibid. 894), občas se objevuje i tvar *mně*, např. *pro mně*. V dat. sg. a lok. sg. jsem našla pouze tvar *mně*, např. *ke mně, při mně*.

Vyskytuje se i kolísání kvantity u osobního zájmena *ona*. Tvarů *ji, jí, ni, ní* se používá odlišně od současné češtiny, např. „*když se k ni utíkají*“ (V.M. Šteyer, 1687, 695), „*poskočil v ni Syn maličký*“ (ibid. 733). Převládají však tvary shodné se současným spisovným územ, např. „*S těmi jí k poctivosti*“ (ibid. 695).

Častěji než v dnešní češtině se užívá tvarů *tě, jej, naň*. Důvodem je patrně snaha přizpůsobit se pravidelné veršové stavbě, např. „*Kteří prve tebe/ věrně milovali/ již více přátelé/ coby tě neznali*“ (ibid. 1015).

Zájmena přivlastňovací

Kromě kolísání kvantity ve tvarech zájmen *náš, váš*, které jsem popsala v kapitole Hláskoslovný rozbor, jsou tvary posesiv shodné se současným spisovným územ. Oproti dnešní češtině se hojně vyskytují tvary *mé, jich*, např. „*před jich ouklady brániti*“ (ibid. 937). Hojný výskyt tvaru *jich* je způsoben i častějším výskytem genitivu než dnes, např. „*hledati jich, hledme jich ucítí*“ (ibid. 802). TA

Použití zvratného přivlastňovacího zájmena *svůj/ svoje* svědčí ještě o jeho nevyhraněném využití. Tam, kde bychom dnes použili posesivum *svůj*, se přivlastňuje i jinými přivlastňovacími zájmeny, např. „*Rozjímej člověče/ rozjímej tvá léta*“ (ibid. 1015). Tvar *sobě* nápadně převládá nad synonymickým *si*, např. „*s ním žádám sobě býti*“ (ibid. 1067).

Zájmena ukazovací

Ukazovací zájmena mají shodné tvary s novočeskými, ale četnost jejich výskytu je vyšší než v současném jazyce. Domnívám se, že to může být do jisté míry způsobeno snahou po pravidelném verši. Pomocí demonstrativ lze snadno doplnit verš tak, aby byl pravidelný. Např. „*Onť jest ten Beránek tichý, kterýž snímá světa hříchů*“ (ibid. 258), „*Nevěř své spanilosti/ nevěř příliš kráse/ nevěř té udatnosti/ kterou máš v tom čase*“ (ibid. 925).

V písních o oltářní svátosti má na frekvenci výskytu vliv to, že je přítomna v okamžiku zpěvu v kostele, a proto se na ni ukazuje v písni, např. „*a tu Oltářní Svátost/ ráčil naříditi/ chtě nám obzvláštní milost/ skrz to učiniti*“ (ibid. 378). Často se vyskytuje slovní spojení *tento svět*, které barokní člověk chápal jako opozitum k *onen svět*.

Tvar zájmena *tentýž* je v Kancionálu českém většinou psán zvlášť, např. „*Potom ten týž Martin Svatý*“ (ibid. 810).

Zájmena tázací a vztažná

Tvary zájmen tázacích se plně shodují s novočeskými, nenašla jsem ani jedinou výjimku. Tázací zájmena se často odlišují od zájmen vztažných tím, že nemají koncovou částici *-ž*, např. „*z kterých krajin vyšli?*“ (ibid. 802), „*Tu z lidu šedesát tisíc/ krom dětí/ kterýchž bylo víc*“ (ibid. 802).

Vztažné zájmeno *což* má ve spojení s předložkami i podoby *pročež, načež*, které jsou dnes pocíťovány jako archaismy.

Nápadný rozdíl ve skloňování oproti současnému jazyku jsem našla u vztažného zájmena *jenž*. Používá se v 1. pádě sg. a v 1. pádě pl. ve všech rodech, např. „*zlá těch všech lidí nevděčnost/ jenž Kristu za to dobrodiní*“ (ibid. 545), „*tělo/ zázračně se skrývá/ jenž prv na Kříži pnělo*“ (ibid. 378), „*Ó my hříšní, jenž po tomto světě dychtíme*“ (ibid. 1023).

I další pády tohoto zájmena mají odlišné tvary od současného spisovného jazyka.

Toto zájmeno bývá často spojeno s postfixem -to, např. *jimžto, jehožto, jížto*. „*Pochvalmež s vděčností/ Nebeského Pána/ z jehožto milosti/ dočkali sme rána*“ (ibid. 413).

Zájmena neurčitá

Zájmena neurčitá se v písních Kancionálu českého téměř nevyskytují a pokud se vyskytují, mají shodné tvary se současnou češtinou, např. *nějaké stvoření, cokoli jest pěkného*.

Totalizátory

Zájmeno *žádný* je v kancionálu často zesilováno zápornkou *ni-*, např. *nižádného*. Zájmenu *všichni* konkuruje hojně používaný tvar *všickni*. Žádný stylistický rozdíl patrně Šteyer nepociťoval v užití zájmen *vše, všecko*.

Číslovky

Číslovky se vyskytují v písních Kancionálu českého pouze sporadicky. Došla jsem k následujícím zjištěním.

Číslovky v základním tvaru existují i v podobě s -e na konci, např. *patnácte i patnáct*.

Číslovky *dvě, obě* si zachovávají duálové skloňování, např. *s hovady dvěma*.

Číslovky řadové mívají v základním tvaru částici -ť, např. *třetíť, čtvrtát*.

Číslovky druhové jsem našla zejména ve jmenných tvarech, např. *desatero, sedmero*. Vyskytují se i v podobě stažených tvarů, např. „*Tělo bez krve není/ ani Krev bez Těla?: obé to bez dělení/ přijímá se zcela*“ (ibid. 378), „*když jen půjčuješ toho dvěho/ pokoje a síly*“ (ibid. 967).

Číslovky základní, násobné a neurčité se plně shodují se současným jazykem, např. „*Z pěti chlebů*“ (ibid. 909), „*Čtyři a dvacet Starců*“ (ibid. 534), *tisíckrát*.

Slovesa

Časování sloves se podstatně neliší od dnešního úzu. Slovesa mají stejné gramatické kategorie, mají stejné koncovky a lze je přiřadit ve většině případů ke vzorům, které se používají v současném morfologickém popisu sloves.

Gramatické kategorie

Vývoj gramatických kategorií je v 17. století dokončen, a tak se jednotlivé kategorie neliší od současného jazyka. Proto si všímám pouze kategorií, u kterých existuje odlišnost.

Čas

Préteritum se vyjadřuje stejně jako v současném jazyce, ale ve 3. os. sg. se někdy nevypouští sloveso *být*, např. *jest přijal*. Převažují tvary bez pomocného slovesa. Výjimečně odpadá koncové *-l*, např. *přemoh*.

Způsob

Sloveso *být* má v 2. os. pl. v podmiňovacím způsobu podobu *(a)byste* i *byšte*. V 1. os. pl. existuje pouze podoba *(a)bychom*, tvar *(a)by sme* se nikdy nepoužívá.

Rod

Stejně jako v dnešní češtině Kancionál český rozlišuje dva rody: činný a trpný. Oproti dnešnímu jazyku se mnohem častěji používá opisného pasiva, a to i u sloves, u kterých dnes pasivum nepoužíváme, např. *živ jest, jest zkažena, jsa hoden, byl pilen, budeš vážen* (ve smyslu budou si tě vážit). //

Infinitiv

Infinitiv sloves je zakončen výhradně koncovkou *-ti*, např. *pracovati*. Zakončení na *-t* je zcela výjimečné, např. *vychválit*. V takových případech se domnívám, že jde spíš o opominutí sazeče než Šteyerův úmysl.

Je zřejmé, že lidé měli problémy se správným použitím kvantit v infinitivu. Jsem o tom přesvědčena, neboť Šteyer dává v Žáčkovi rozsáhlé poučení o infinitivu a stěžuje si, že lidé „kladli i neb í jak stádo běží“ (V.M. Šteyer, 2001, 59). Jistě by chybně hodnotil následující infinitivy, které jsem našla v Kancionálu českém: užiti, nesti. *ibid. c. d. s. 1687*
1687, c. d. s. 1687

Přechodníky

Zvláštní kapitolu si zaslouží přechodníky. Šteyer o nich v Žáčkovi vůbec nemluví, zahrnuje je do participií stejně jako jezuita Drachovský. Toto označení přechodníků bylo běžné.

Ačkoli se používaly velmi často, pravidla jejich užití zřejmě nebyly vyhraněny. O přechodnících přítomných se v Žáčkovi dočteme pouze to, že „participia“ zakončená na -c mají v ženském rodě jedinou možnou koncovku -ic a v plurálu -íc.²⁴ Toto pravidlo je v Kancionálu českém zřídka kdy zachováno. V ženském rodě jsem našla koncovku -ic jen dvakrát, např. „Pozdravení si přijala/ od Gabriele Anjela/ utvrď nás v svatém pokoji/ změnic jméno Matky Evy“ (V.M. Šteyer, 1687, 690). Koncovka -ic se výjimečně vyskytuje i v sg. maskulin, např. „Kristus Pán ním odítý/ ráčil se jemu zjeviti/ chválic štědrost jeho. (V.M. Šteyr, 1687, 810).

Ve femininu singuláru se nejčastěji používají koncovky ouc/ -íc, např. „Když Syna nechtíc tratíš“ (ibid. 177), „Slyšíc to pozdravení/ příbuzná Boží Matičky“ (ibid. 733). Rod střední se ve tvaru přechodníku bohužel nevyskytuje.

V maskulinu sg. se setkáme nejčastěji s dnešními koncovkami -a, e/ě, např. „Když pak těžký Kříž nesa“ (ibid. 178), „Což nyní znaje/ miluji tě více“ (ibid. 859). Výjimkou nejsou ani jiné koncovky, zejména koncovka -íc, např. „Od Rodičův zákon Boží/ přijal nadevšecko Zboží/ Prikázání ostříhajíc/ v každém se dobře chovajíc“. (ibid. 751).

²⁴ Viz Šteyer, V.M. *Výborně dobrý způsob, jak se má dobře po česku psáti neb tisknouti*. Praha : Akropolis, 2001, s. 60. ISBN 80-7304-012-3.

V plurálu převládají koncovky *-íc, -ouc*, lze se setkat i s koncovkami *-íce, -ouce*. To, že obě koncovky byly možné, dokládá následující příklad. „*Budouť se hříšníci styděti/ lháři i modláři/ třesouc se před Pánem Bohem/ jeho hroznou tváří. Uslyšít bezbožní v ten čas/ převelmi hrozný hlas/ budou volati na hory/ řkouce*“ (ibid. 1058).

Přechodníky minulé se v Kancionálu českém používají jen velmi málo. V singuláru maskulin převládá koncovka *-v*, např. „*Svatý Martin byv*“ (ibid. 810), nulovou koncovku jsem nenalezla.

U ostatních osob v singuláru jsou koncovky opět různé, např. „*Hlava svatá/ jednou ránou byvši státá*“ (ibid. 768), „*toto tělo * jenž byvše*“ (ibid. 1026).

V plurálu jsem našla pouze koncovky *-še, -vše*, které jsou shodné se současným jazykem, např. „*Apoštolové tam všedše/ a jejich modly uzřevše*“ (ibid. 802).

Koncovky sloves a slovesné třídy

Ve všech slovesných třídách je nápadným znakem připojování částic *-ž, -ť* v přítomných tvarech. V imperativu 2. os. sg. jsou běžné i tvary bez koncového *-iž*, např. *vstaniž, opatřiž, popatř*. Ve 2. os. pl. se většinou připojuje koncové *-ž*, např. *hled'tež*. Tvary bez *-ž* jsou jen ojedinělé. Částice *-ť* se připojuje k různým slovesným koncovkám, např. *slušíť, hodent'*.

V 1. třídě je u slovesa *nesen* v *n*-ovém participiu pouze podoba *nešen*, tvar *nesen* jsem nenalezla. U slovesa *bráti* jsem našla imperativ *nebeř*, ačkoli v ostatních tvarech je *-r*. *Bráti*

Tvary podle 1. slovesné třídy má i sloveso *trestat*, svědčí o tom tvary *netresciž, Bůh tresce*.

Ve 3. třídě slovesa patřící ke vzoru *kupovat* dluží *-u* v imperativu, např. *vychvalůjzte*. Tvary podle vzoru *kupovat* mají slovesa *obracovati, převracovati, navracovati*, která jsem

v kancionálu nalezla v podobě *obracovali, převracují, navracuje*.

U slovesa *lačnit* lze nalézt koncovky vzoru *sázet*, např. oni *lačnějí*.

Některá slovesa patřící ke 4. třídě mají tvary podle vzoru *prosí* i *sázejí*. Např. slovesa *muset, myslet, bydlet* mají v minulém čase podoby *musil, myslil, bydlil* i *bydlel*. Na rozdíl od dnešní češtiny mají některá slovesa tvary dle vzoru *sázet*, např. oni *lačnějí, žíznějí*.

Slovesa patřící ke vzoru *prosí* nápadně často krátí kmenovou samohlásku v infinitivu, např. *miním, řídím, zastiní*. Sloveso *slyšet*, které v současném jazyce patří ke vzoru *trpět*, má v préteritu podoby *uslyšel* i *uslyšal*.

U sloves patřících ke 2. a 5. třídě jsem nenalezla rozdílné tvary od dnešní češtiny.

Nepravidelná slovesa

Sloveso *být* má v přítomnosti tvary bez náslovného *j-* např. *sem, seš, sme*, ale též *jsme, jsi*. Šteyer (2001, 75) o tomto jevu poznamenává následující: „Některí píšou takto: *jsem, jsy, jsme, jste, jsou*. Jiní praví, že se to *j* nemá přikládati, ale že se má psát *sem, sy, ste, sou*. A tak v často oznamované Biblii jest tištěno. Nicméně toho *jsem* nezachoval, ale budoucně zachovám, neb znamenám, že jest tu zbytečné *j*.”

Došla jsem k názoru, že tvary bez počátečního *j-* se nejvíce vyskytují v préteritu, např. *sem žádal, sem viděla*. Pokud je sloveso *být* sponou nebo nese význam existence, používá se tvarů s počátečním *j-*, např. *jsem smutný*, „Však já jsem Pane tvé stvoření“ (V.M. Šteyer, 1687, 854). *†* *sem byla*
Ve 3. os. sg. se používá výhradně tvaru *jest*.

Velmi často se připojuje *-s* z osobní koncovky 2. os. sg. slovesa *být* k jiným slovním druhům. Toto jsem nalezla u substantiv, např. „*krvís nás koupil*“ (ibid. 534), adjektiv,

např. „*jasnýs blesk Říše Anjelské*“ (ibid. 698), zájmen, např. „*Zvíš cos činila tejného*“ (ibid. 858), příčestí 1-ovému sloves, např. „*strhals smrti řetěz*“ (ibid. 903) a spojkám, např. „*Vím/žes byl*“ (ibid. 350).

Sloveso *vědět* zachovává stejné tvary jako v současné češtině. Od něj odvozené sloveso *předpovědět* má v *n-ovém* participiu dlouhé *í*, např. *předpovědíno*.

Vliv veršové stavby na koncovky

Ve výjimečných případech se projevuje vliv snahy po rýmové shodě. Rozkazovací způsob mívá stejné koncovky jako současný jazyk, ale v následujícím příkladě se vyskytuje tvar *posilň* zřejmě proto, aby verše měly stejný počet slabik. „*obmej mne/smrt Páně posilň mne*“ (ibid. 392).

Příslovce

I tento slovní druh se téměř shoduje se současným jazykem. Příslovce se stupňují stejně jako v současné češtině, např. *lépe, jasněji, nejpěkněji*.

Příslovce *dobře* má komparativ *lépe* i *lepeji*. Příslovce *řád* nekrátí *-á-* při tvoření záporu záporkou *ne-*, v kancionálu se vyskytuje pouze tvar *nerád*. Při stupňování se kmenové *-á-* krátí, komparativ se vyskytuje ve tvarech *raději, raděj, radši*, což odpovídá současnému jazyku.

Příslovce *prve* má také tvary *prv, prvé*. Kvantita koncovky *-é* je pro jazyk Šteyerova kancionálu typická, jak již bylo řečeno v hláskosloví.

Příslovce *prvé* nese často význam „dříve“, např. „*Ó milování náramné! dobrodiní nevidané/ prvé neslýchané!*“ (V.M. Šteyer, 1687, 537).

Předložky

Repertoár předložek používaných v Kancionálu českém se shoduje se současnou češtinou.

Neslabičné předložky se oproti dnešní češtině vyskytují častěji v nevokalizované podobě, jak už bylo řečeno v hláskoslovném rozboru.

Předložka *podlé* se vyskytuje pouze s kvantitou na rozdíl od předložek *dle*, *dlé*, u nichž kvantita kolísá.

Předložka *skrz* se používá v slovních spojeních, ve kterých dnes užíváme jiných předložek, např. „*skrz* tvé umučení“ (ibid. 1068). V kancionálu se hojně vyskytuje i ve tvaru *skrže*.

Spojky, částice a citoslovce

Spojky, částice a citoslovce po morfologické stránce odpovídají současnému jazyku. Více se jim budu věnovat v kapitole o lexikologii a syntaxi.

Syntaktický rozbor

Odborná literatura, která by se soustředila na popis barokní syntaxe v současné době téměř chybí. Proto jsem nejprve nastudovala konkrétní rozbor barokních textů,²⁵ a teprve pak jsem začala Kancionál český rozebírat po syntaktické stránce.

Vyjadřování modality, druhy vět dle postoje mluvčího

V Kancionálu českém se k signalizaci různého stupně jistoty mluvčího používají stejné prostředky jako v dnešní češtině, tj. slovesný způsob, predikativa, modální částice (zejména *zajisté*, *jistě*) a modální slovesa.

Podle postoje mluvčího k obsahu výpovědi lze rozlišit stejně jako v dnešní češtině věty oznamovací, tázací, rozkazovací a přací.

Věty zvolací velmi často obsahují citoslovce *ó* a jsou ukončeny vykřičníkem, např. „*ó račiž to učiniti*“ (V.M. Šteyer, 1687, 854), „*Ó Dušičko má přemilá!*“ (ibid. 858).

Věty rozkazovací nejčastěji plní komunikační funkci doporučení, např. „*Rozjímej člověče/ rozjímej tvá léta/ pokání činiti/ po smrti jest veta*“ (ibid. 1015).

Zápor

Zápor se vyjadřuje stejně jako v dnešním jazyce. Větný zápor má záporku *ne-* vždy u přísudkového výrazu, např. *nepřišel*.

Členský zápor se vyskytuje častěji než v současném jazyce, např. „*A to ne jednou neb zřídka*“ (ibid. 386).

Zájmeno *žádný* bývá často zesilováno záporkou *ni-*, např. „*nižádného neopouští*“ (ibid. 909).

²⁵ *K jazyku a stylu českých barokních textů I.* České Budějovice : Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta, 1998. ISBN 80-86266-02-8.
K jazyku a stylu českých barokních textů II. České Budějovice : Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta, 2000. ISBN 80-7040-393-4.
Kučera, K. *Jazyk českých spisů J. A. Komenského.* Praha : Univerzita Karlova, 1983.

Místo dnešního *ani* se často používá dnes již archaického *ni*, např. „*Nemohl toho vtip lidský/ vymyslit ni Anjelský*“ (ibid. 386).

Věty jednočlenné a větné ekvivalenty

Věty jednočlenné se v Kancionálu českém téměř nevyskytují, např. „*nelze se jí vymoci*“ (ibid. 925). V kancionálu jsou poměrně časté větné ekvivalenty - ve velikonočních písních je časté zvolání *Alleluja!* a v písních mariánských *Ó Maria!* Také se vyskytuje zvolání „*Ó Pane Kriste Ježíši!*“ (ibid. 819) a *Kyrie eleison*.

Věty dvojčlenné: větné členy a jejich vyjádření

Většinou je podmět přesně určen. Vzhledem k tomu, že se písně buď obrací s prosbou na Krista nebo Marii, anebo se obrací na lid s radou, aby žil ctnostný život, je naprostá většina vět dvoučlenných. Vyjadřování větných členů se liší od dnešního úzu jen nepatrně.

Podmět

Nejčastěji bývá podmětem podstatné jméno nebo osobní zájmeno. Podmět bývá často nevyjádřený, protože vyplývá z předchozích vět. Je to dáno tím, že téma je nejčastěji průběžné, např. „*Nerač v prchlivosti/ nás hříšný lid trestati/ ani v hněvivosti/ k tvému soudu nás bráti. V nejhlubší pokoře/ na tváře své padáme/ zasloužené hoře/ odvrát od nás, žádáme. Rač nám odpustiti/ spravedlivé trestání/ a času popřítí/ zde k činění pokání*“ (ibid. 694). Více se této problematice budu věnovat v kapitole o koherenci textu.

Většinou je podmět v nominativu. Výjimečně má tvar genitivu, např. „*Byť pak nebylo pekla/ ani Nebe*“ (V.M. Šteyer, 859), „*Dobrodiní takového/ tak divného/ tak drahého/ nebylo nikdy žádného*“ (ibid. 386).

Běžný je podmět rozvitý ukazovacím zájmenem, např. „*ta zpanilost/ ta krása/ ten svět udatnosti/ jest jako květ a řása/ jenž mívá v rychlosti*“ (ibid. 925).

Stejně jako v dnešní češtině bývá podmět vyjádřen propozičně vedlejší větou podmětou, např. „*Kdož tě právě poznají/ v tobě naději mají*“ (ibid. 357).

Přísudek

Pokud se písně obracejí s prosbou na Krista nebo Marii, bývá přísudek v 2. os. sg. nebo v 3. os. sg. Pokud se obrací na lid s radou, aby žili dobrý život, je přísudek nejčastěji ve 2. os. sg, 2. os. pl., případně v 1. os. pl., pokud mluvčí zahrnuje sám sebe do děje.

V kancionálu se vyskytují všechny typy přísudku. Poměrně častý je přísudek jmenný beze spony, např. „*jak v nich těžká trápení*“ (ibid. 931), „*Krev nápoj/ pokrm tělo*“ (ibid. 378).

Nominativ a instrumentál si konkurují, jednoznačně převažuje nominativ nad instrumentálem, např. „*ty jsi konec/ cíl i počátek*“ (ibid. 540), „*Žes měla být Matkou Boží*“ (ibid. 698).

Velmi častý je slovesný přísudek ve formě opisného pasiva. Šteyer v Žáčkově poznamenává (2001, 42) „*Když slovíčko, o němž jest pochybnost, nepatří ke slovu sem neb bývám, znamená jest, že v tom místě jest Adjectivum, ale patří k slovu sem neb bývám, věz, že tehdáž jest Participium, a ne Adjectivum.*“ Tato zásada se zřetelně projevuje i v Kancionálu českém, např. *jest zkažena, byl smažen*. Adjektiva plní většinou funkci shodného přívlastku, nikoli součást přísudku jmenného se sponou, např. „*nešťastný člověk/ maje důvod toho*“ (V.M. Šteyer, 1687, 824).

Shoda přísudku s podmětem

U několikanásobného podmětu, jehož členy jsou v jednotném čísle, bývá přísudek rovněž v čísle jednotném, např. „*vzpomeň na to/ kterak zhřešil Petr: Zacheus, i Matouš/ též kající Lotr*“ (ibid. 903).

Učebnice - 1

U přísudku slovesně-jmenného je pádová shoda zčásti narušena tím, že je podmět v genitivu nebo instrumentálu, např. „nebyloby v vás bázně“ (ibid. 931), „Ukaž/ že jsi naší Máti“ (ibid. 691). Tyto případy jsou výjimečné.

Předmět

Předmětem bývá nejčastěji podstatné jméno nebo zájmeno ve všech pádech kromě prvního a pátého, např. *litůj zlosti, zpomeň na nás*. Stejně jako v současné češtině je předmět nejčastěji v akuzativu, v pozici genitivu je již na ústupu. Vyskytuje se zejména u několika sloves, která však mají v kancionálu vysokou frekvenci. Jedná se zejména o slovesa *varovati se, chrániti, zbaviti, slyšeti*, např. „*Varůj se nečistoty*“ (ibid. 476), „*zbav nás žalosti*“ (ibid. 710). S genitivem se pojí i slovesa *žádati, čekati, přát*, která v dnešním jazyce přešla k akuzativu, např. „*popřej trpělivosti*“ (ibid. 852).

U slovesa *míti* si konkuruje předmětová vazba genitivu a akuzativu, např. „*mášli stříbro a zlato*“ (ibid. 925).

Předmět v pozici dativu je stejně jako v současném jazyku druhým základním předmětovým pádem, např. „*přišlas k očišťování*“ (ibid. 731).

Následující slovesa mívají odlišnou předmětovou vazbu od současné češtiny - liší se buď pádem, anebo předložkovou vazbou. Oproti dnešnímu jazyku jsou častější bezpředložkové vazby.²⁶

čekati (koho, čeho), např. „*ortele očekávati*“ (ibid. 1050)

doufati (v kom, v čem), např. „*v tobě doufám*“ (ibid. 376), „*nemůž v tom doufati*“ (ibid. 920)

nepokradeš (komu, čemu), např. „*nepokradeš bližnímu*“ (ibid. 476)

²⁶ V některých případech mají slovesa dvojí vazbu - shodnou i odlišnou od současného jazyka. Týká se to např. sloves *ptáti se, věřiti, žádati, doufati* (naprosto převažuje vazba s lokálem), *těšiti se*.

Milý Ježíše

plakat (koho, čeho), např. „Plačiž více hříšná duše/ milého Ježíše“ (ibid. 166)

pracovati (o kom, o čem), např. „o všech spasení pracoval“ (ibid. 765)

přáti (koho, čeho), např. „Popřej nám Ježíši milý/ tvé Božské milosti“ (ibid. 538)

přijíti (koho, co ke komu, čemu), např. „přijíti nás/ k milosti Boží“ (ibid. 534)

ptáti se (o kom, o čem), např. „ptali se o vinně jeho“ (ibid. 802),

rozjímati (koho, co), např. „rozjímej tvá léta“ (ibid. 1015)

rozvažovati (koho, co), např. „Sedmero tvých bolestí/ Maria když rozvažují“ (ibid. 177)

těšiti se (komu, čemu), např. „těším se vždy tobě“ (ibid. 460)

věřiti (o kom, o čem), např. „Věřmež o tom z pobožnosti“ (ibid. 728)

žádati (koho, čeho), např. „Nežádej nic bližního“ (ibid. 476)

Předmět bývá vyjádřen i propozičně, např. „nemohu slíbiti/ že budu živ dýle“ (ibid. 1014).

Přívlastek

V pozici shodného přívlastku stojí v Kancionálu českém nejčastěji přídavné jméno, např. *Petra Svatého*, a zájmeno přívlastňovací, např. *v své ouzkosti*. Funkci přívlastku neshodného plní nejčastěji substantivum v genitivu, např. *z života Matky, pro smrt Spasitele*. Substantivum v předložkovém pádě v pozici přívlastku neshodného není časté, např. „Bože z Nebe“.

Přívlastek může být vyjádřen i propozičně, např. „jest jako pára nad hrncem/ kterážto se vzhůru vznáší“ (ibid. 1010). V kancionálu převažuje přívlastek shodný nad přívlastkem neshodným. Nápadným rozdílem oproti dnešnímu jazyku je postavení přívlastku shodného, který velmi často stojí v postpozici, např. „Odpust, jak odpouštíme/ my viníkům naším“

(ibid. 804), „*Pán Bůh náš*“ (ibid. 93). Dodnes se v katolickém náboženství setkáme s tradicionalismy, kdy je přívlastek shodný v postpozici, např. *syn Boží, mše svatá*.

Příslowečné určení

Ve vyjadřování příslowečného určení se jazyk Kancionálu českého téměř shoduje se současnou češtinou.

V pozici příslowečného určení stojí stejně jako v dnešním jazyce nejčastěji substantiva a adverbia, např. „*porodíš předivně*“ (ibid. 35), „*odkudž se lidé na svět nenavracují*“ (ibid. 1025).

Příslowečné určení místa se vyjadřuje nejčastěji předložkovým pádem, např. „*K Jesličkám Tvorce svého/ na svět narozeného/ Nebeští Anjelové/ s radostí se dali*“ (ibid. 105).

Příslowečné určení času se vyjadřuje nejčastěji substantivem v různých pádech, např. „*chraň nás ve dne v noci*“ (ibid. 710). Adverbium v pozici příslowečného určení času se objevuje méně často, např. „*do Nebe jít brzy*“ (ibid. 834).

Vedlejší věty časové uvozují nejčastěji spojky *dokud, když, až*. Obzvláště bych chtěla upozornit na spojku *až*, která nese význam *dokud ne* a následuje po ní kladná věta, např. „*K žaláři přivezeno odtad jít nechtělo/ až bylo vypuštěno/ což tam vězňův bylo*“ (ibid. 791).

Příslowečné určení způsobu bývá vyjádřeno nejčastěji hodnotícím nebo kvalifikačním adverbiem, např. „*důvěrně přiběhněte*“ (ibid. 105). Často se užívá předložka *jako*, např. „*pomijí jako tráva*“ (ibid. 1003). Vedlejší věty způsobové bývají nejčastěji uvozeny spojkou *jak*, např. „*K hlasu trouby Archanjela/ tak jak zpívala Sybilla*“ (ibid. 1050).

Příslowečné určení prostředku bývá stejně jako v dnešním jazyce spojeno s instrumentálem, např. „*ctíti/ i slovy i skutkem*“ (ibid. 476), ale narozdíl od současného jazyka bývá velmi často vyjadřováno propozičně pomocí předložky *skrz*, např. „*tvá Duše*

těžce raněná/ skrz břitký ostrý meč" (ibid. 174), „Radujte se Anjelé/ neb skrz Pána Krista/ přemůžem nepřitele" (ibid. 111).

Přísllovečné určení příčiny se často pojí s předložkou pro, např. „by od hříchů byla čistá/ pro porod Ježíše Krista" (ibid. 728), „Vinni se dáváme/ že pro všeliké zlosti" (ibid. 694).

Spojka nebo plní funkci dnešní přísllovečné příčinné spojky protože, např. „K lásce tvé ty mne pudíš sám/ nebos vší lásky hodný Pán" (ibid. 896). Spojku protože jsem v Kancionálu českém nenalezla.

Vedlejší věta účelová bývá nejčastěji uvozena spojkou aby, např. „Den soudný, ten přehrozný den/ v němž vstanem všickni z hrobů ven/ abychom i hned v tu chvíli/ před soudce se postavili" (ibid. 1050).

Doplňek

Adjektivní doplněk není častý, např. „Tyran ... učiněn hroznější/ aby tě zabil" (ibid. 761). Naopak velmi častý je doplněk vyjádřený přechodníkovou konstrukcí, např. „Vidouc rány jeho/ zplakala" (ibid. 166).

Celkový charakter souvětí

Pro barokní jazyk jsou typická složitá souvětí. Tak je tomu i v Kancionálu českém, kdy jedna sloka písně bývá obvykle jednou výpovědí. Písně v kancionálu mívají většinou krátké sloky, ale i přesto se vyskytují souvětí tvořená velkým počtem vět, např. „Od zlého nepřitele ochraňuj mne/ a v hodinu smrti mé/ neopust' mne/ nýbrž poruč v té době/ ať štěstí přijdu tobě/ a chválím tě/ s Nebešťany věčně" (ibid. 392). Počet vět v souvětí však nebrání porozumění textu.

Větné členy většinou nebývají bohatě rozvité, výjimečně se vyskytují velmi rozvité větné členy, které ztěžují porozumění, zejména pokud mají podmět i přísudek až na konci věty, např. „Pod velmi rozličnými/ však ne podstatami; ale jen znameními/ a jen spůsobami/ Krev nápoj/ pokrm tělo/ zázračně se skrývá" (ibid. 378).

To, že dnešnímu člověku připadá jazyk Kancionálu českého nezvyklý, způsobují nejen archaismy, ale i pořádek slov ve větě, který podléhá jiným pravidlům, zejména vlivu latiny. K nepřehlednosti přispívá i veršové členění pomocí virgulí, které někdy nerespektují stavbu souvětí, např. „*Dej/ ať ze všech povstaneme/ nepravostí/ a ctnostný život začneme/ k tvé líbosti*“ (ibid. 341). Jak už bylo řečeno v kapitole o pravopisu, členění pomocí čárek se používá zřídka, většinou k oddělení několikanásobných větných členů.

Souvětí souřadné

Při tvoření podřadných i souřadných souvětí vychází čeština Kancionálu českého ze stejných principů jako čeština dnešní. V kancionálu lze nalézt stejné typy podřadného i souřadného souvětí jako v současném jazyce. Příklady podřadných souvětí jsem již uvedla výše. I u souvětí souřadných lze rozlišit stejné typy jako dnes: slučovací, stupňovací, odporovací, vylučovací, příčinné, důsledkové.

U vět spojených poměrem slučovacím Šteyer používá stejné spojky, které používáme dnes. Velmi frekventovaná je spojka *a*, časté je rovněž asyndetické spojení. Používá se rovněž spojka *aniž*, po které následuje vždy výpověď se slovesem kladným, např. „*Když se tak Ježíš miluje/ ta láska se nezhašuje/ nevlažne, aniž umírá*“ (ibid. 896).

Na rozhraní slučovací a stupňovací spojky stojí spojka *ani*. Je používána ve významu spojky slučovací, např. „*Neodlučuj mne Pane/ prosím, od tváři své/ ani Ducha svatého/ odjímej odemne*“ (ibid. 914). Za poměr stupňovací lze považovat např. „*Nemoh toho rozum lidský/ nikdy vymysleti/ ani žádný vtíp Anjelský dosti pochopiti*“ (ibid. 537). Toto použití spojky *ani* v dnešním významu dokonce *ani* je velmi časté.

Pro poměr odporovací je nejtypičtější spojka *ale*, např. „*Neopouštěj nás/ v tento smutný čas/ ale pros za nás*“ (ibid. 710). Výjimečně se vyskytují spojky *leč*, *nýbrž*, *avšak*.

Věty spojené poměrem vylučovacím se v kancionálu téměř nevyskytují. Nalezla jsem velmi málo příkladů. Typická spojka je *bud' - bud'*, např. „*Protož sobě nestejskejme/ v Bohu potěšení mějme/ bud' že budem ouzkost míti/ bud' protivenství trpěti*“ (ibid. 909). Spojka *nebo* většinou neplní funkci vylučovací spojky, nýbrž se používá v dnešním významu spojky *protože*.

Pro poměr příčinný jsou typické spojky *neb, neboť*, např. „*Ty kteříž v ni doufají/ ráčí ochraňovati/ když se k ni utíkají/ ráčí je přijímati; neboť jest milostivá/ a k bídným litostivá*“ (ibid. 695). Pro současný jazyk typické spojky *vždyť*, *totiž* se v kancionálu nevyskytují. Spojku *vždyť* jsem našla pouze jedenkrát, spojku *totiž* jsem nenalezla ani jednou.

Pro poměr důsledkový jsou typické následující spojky *proto(ž), a proto(ž), a tak*, např. „*Zde v Svátosti jest tělo tvé/ i tvá krev předrahá/ tu sjednocení předivné/ člověka a Boha/ čehož nevidím/ to věřím/ neb žes tu můj Pán a Bůh vím/ a proto tě zde ctím*“ (ibid. 537).

Pořádek slov ve větě

Pořádek slov ve větě se od současné češtiny nápadně odlišuje v několika rysech. Lingvisté se shodují,²⁷ že je to dáno především vlivem latiny.

Nápadná je tendence klást určitý slovesný tvar na poslední místo věty, např. „*Vůli Boží já se řídím / co chce Bůh, chci činiti/ nejlepší věc v světě vidím/ Bohu poddānu býti*“ (V.M. Šteyer, 1687, 843). Navíc lze tak snadno dosáhnout rýmové shody, Šteyer využívá nejčastěji gramatického rýmu, tj. shody koncovek téhož gramatického druhu.

Pokud vedle sebe stojí příklonka *se* a příklonný tvar osobních zájmen, bývá ve shodě se starší češtinou na prvním místě tvar osobního zájmena, po kterém následuje *se*, např.

²⁷ Havránek, B. Spisovná čeština za doby humanismu a bratrství a za doby baroka. In *Československá vlastivěda*. II. Řada. Praha : Sfinx, 1936, s. 49. Kučera, K. *Jazyk českých spisů J. A. Komenského*. Praha : Univerzita Karlova, 1983, s. 82.

„Z tohoť my se radujeme“ (ibid. 680), „Ó dejž mi se dostati“ (ibid. 1068).

Shodný přívlastek stojí v postpozici za jménem, např. *přátelé mojí, ve jménu tvém, „Vstal zas Kristus dne třetího/ po skončení boje ctného“* (ibid. 238), *„od protivníků našich moci“* (ibid. 710).

Často se připojují věty pomocí vztažných zájmen, např. *„dal na tě lvy vypustiti/ jenž ti nechtěli škoditi“* (ibid. 761).

Mezi vlivy latiny patří i odtržení přívlastku shodného od podstatného jména, např. *„zlaté každý z nich koruny mají“* (ibid. 534). Dále je časté používání přechodníků a opisného pasiva.

Koherentní prostředky v textu

Většinou se jedná o písně s průběžným tématem. Obzvláště u písní oslavujících Krista nebo Pannu Marii se téma nemění, a proto je častá elipsa v textu, zejména u podmětu. Model tematicko-rematických posloupností naznačuje následující schéma.

T1 - R1

T2 (=T1) - R2

T3 (=T1) - R3 ...

Např. *„Ó můj laskavý Pane Ježíši! miluji tebe srdečně/ ó dobrotivý dárce všech věcí! vzdávám tobě díky věčně. Za tvá všecka/ nezčíslná/ z tvé pouhé milosti/ a dobrotivosti/ prokázaná dobrodiní.*

Ty jsi mne tvé nehodné stvoření/ z ničehož ráčil stvořiti. Ty mne hned od mého narození/ vším dobrým ráčíš dařiti. Což jsem neb mám/ od tebe mám. V jednom okamžení/ hned přijdu k zrušení/ ráčíšli mne opustiti“ (ibid. 882).

Časté je anaforické navazování, např. *„V Církvi všeobecné/ jsem, a vždy chci býti/ co ona věří“* (ibid. 460).

Prostředkem koherence textu jsou zejména osobní a ukazovací zájmena, která se často vyskytují i s opakováním

příslušného výrazu, zejména pokud se jedná o tematizaci rematu, ale i v případě, že se jedná o průběžné téma, např. „Tehdáž Júda šel do Města/ kteréž to sloulo Edeša/ v němž Abagarus král bydlil/ hodný aby pochválen byl. Neb když ten Král byl v nemoci/ slyše o Kristové moci“ (ibid. 802), „Zlato, Stříbro to nic není“ (ibid. 802).

Dalším prostředkem, který často zaručuje koherenci textu, jsou relativy, např. „Život na kříži dokonal/ tu byl konec starostí/ jehož každý věřící chval“ (ibid. 765).

Na koherenci textu se významně podílejí i přídavná jména přivlastňovací, neurčitá zájmena a velmi výrazně zájmenná příslovce, zejména *tam*, např. „Jdi do Izraelské Země/ přines tam zas Božské plemě“ (ibid. 603).

Častým prostředkem koherence textu jsou konektory. Kromě spojek se nápadně často v Kancionálu českém používají částice. Jedná se o navazovací částice, např. „I proč na to nic nedbáme/ dokudž ještě čas zde máme/ že se smrti nelekáme/ a pokání nečiníme? Ale kdož jsou spravedliví/ tiť se jí báti nemají“ (ibid. 1003) a modifikační částice, zejména vlastně, však, např. „kteréž však ctností přemohl“ (ibid. 768).

Lexikální rozbor

Charakteristika lexikální zásoby v kancionálu

Jazyk Kancionálu českého je blízký lidu, pro který byl určen. Nesetkáme se v něm s cizími slovy nebo odbornými názvy. Základní slovní zásobu tvoří česká slova. Šteyer používá běžně slova přejatá z cizích jazyků, která v českém jazyce zdomácněla, např. z němčiny pocházející *vinšovati*, *vandrovati*, z latiny přejatá slova *Alleluja*, *cherubín*, *anjel*, z řečtiny *Kyrie eleison*, apod. To, že je kancionál v první řadě určen pro prostý lid, dokládá i skutečnost, že Šteyer do kancionálu zařadil pouze překlady původně latinských písní, např. *Ave maris stella*, to jest slavný hymnus *Zdravas hvězdo mořská*, počestné *litanie* i přeloženou sekvenci *Veni creator spiritus*.

Avšak od mluvy prostého lidu se jazyk kancionálu nápadně liší. Je přímo vzorem češtiny na vysoké úrovni. Šteyerův slovník je velmi vytříbený a bohatý. Nepoužívá výrazy lidové, netvoří novotvary ani nepoužívá slova nářeční, vyhýbá se slovům hanlivým.²⁸ Jazyk všech písní působí na zpěváka nebo posluchače velmi vznešeně a esteticky kladně.

Šteyer často zvyšuje estetický účinek připojováním částice -ť ke všem slovním druhům, např. *žeť*, *byť*, *tímť*, *hodentť* a pomocí částice -ž, která vždy zesiluje imperativ, např. *Vzhledniž*, *přijmiž*, ale vyskytuje se i u jiných slovních druhů než sloves, např. *odkudž*, *kdož*.

Často se opakují víceslovná pojmenování příznačná pro náboženskou komunikaci, např. *Bůh Otec*, *Duch Svatý*, *Matka Boží*, *Nebeská vysost*, *Oltářní Svátost*, *Beránek Boží*.

V ustálené formě se vyskytují frazémy „*Budiž chvála Bohu Otci/ Synu jeho rovné moci. Buď chvála Duchu Svatému/ Otci i*

²⁸ Pouze jedenkrát jsem našla slovo *hovado*, *zhovadilost*. Domnívám se, že toto slovo nemělo tak hanlivý význam, což je patrné z textu. „*jděte/ do Města Betléma/ dítě naleznete/ tam s Hovady dvěma*“ (V.M. Šteyer, 1687, 108). Oproti tomu Jungmann definuje *hovado* jakožto „*pítomý tvor zemský*“ (I. díl, 1989, 739).

Synu rovnému" (ibid. 691), *"Bud' chválen Bůh na výsosti"* (ibid. 122), *"až na věky věků"* (ibid. 425), *"pros za nás"* (ibid. 710).

Slova typická pro starší češtinu

V této kapitole si všimnu jednak slov, u kterých došlo k posunu významu oproti současnému jazyku, a také slov, která již v současném jazyce nepoužíváme.

Bytnost - bytí, např. *"Bud' chválen Bůh na výsosti/ Alleluja/ s Synem svým v jedné bytnosti"* (ibid. 122)

Časný - nynější, zdejší, např. *"Potom pak po časném zde životě"* (ibid. 882)

Dštít - pršet, např. *"dšti na mne milosti"* (ibid. 903)

Hodnost - hodnota, např. *"Protož každý té Svátosti/ važ si dlé její hodnosti"* (ibid. 386)

Lahodit - prokazovat dobrodiní, např. *"když lahodí/ když uhodí/ jest hoden cti a slávy"* (ibid. 844)

Libovat - mít rád, např. *"Já tobě víc Boha svého/ než všech věcí světa zlého/ vážím a libuji"* (ibid. 950)

Litovný - milostivý, např. *"Litovný Boží Synu/ budiž při mně v tu hodinu"* (ibid. 953)

Medle - tedy, např. *"Maje náš věk tak krátké dny/ medle komu jest podobný?"* (V.M. Šteyer, 1687, 1010).

Ostříhat - opatrovat, ochraňovat, např. *"Stvořiteli všeho Světa/ ostříhejš ty nám života"* (ibid. 819)

Pojít - vzejít, např. *"Z tebe posel svět překrásný"* (ibid. 698)

Pomnět - pamatovat, vzpomenout si, např. *"Ó by pomněl každý člověk"* (ibid. 1009)

Potratit - ztratit, např. *"Co nám svým dětem nešťastně/ Eva potratila/ skrz prohřešení všetečné"* (ibid. 680)

Potýkat se - utkat se, např. *"Chudoba s ponížeností/ dnes potýkání měla"* (ibid. 731)

Prve - dříve, např. *"Za toť vás ještě naposledy prosím* prve než se od vás k hrobu připravím"* (ibid. 1023).

Půhon - povolání někomu k právu, např. *"Pán Bůh na něj půhon dává"* (ibid. 827)

Zbodený - pobodaný, např. „Hlava trnám jest zbodena“ (ibid. 166)

Zboží - majetek, např. „Miloval jsi zboží/ musíš ho nechat“ (ibid. 1015)

Sloveso přijíti se nejčastěji vyskytuje ve významu přijmout. Uvádím několik příkladů: „rač nás na milost přijíti“ (ibid. 950), „přijíti k sobě milou duši tvou“ (ibid. 1023), „Milý Bože/ rač mne z toho hoře/ do Nebeské vlasti přijíti“ (ibid. 1066), „kus země za vděk přijíti“ (ibid. 1016), „Mohliť nám přijíti/ rozličné příhody“ (ibid. 413).

Nese i stejný význam jako v současném jazyce, např. „Milostivě rač přijíti/ tak jakžs ráčil zaslíbíti“ (ibid. 820).

Často došlo ke změně významu slov synsémantických. Jedná se o spojky *neb/ nebo*, které nesou význam *protože*, a spojku *až*, která nese význam *dokud*. Příklady jsem již uvedla v kapitole věnující se syntaxi.

Dále se jedná o nevlastní předložku *vedlé/ vedle*, která má význam *podle*, např. „když jen půjčuješ toho dvěho/ pokoje a síly/ všecko vedlé způsobu svého/ ctí tebe a chválí“ (ibid. 698).

Předložka *pro* se užívá často ve významu *kvůli*, např. „Kterěž z země Mouřenínské/ pro zlé čáry kouzlednické/ vyhnal svatý Matouš milý“ (ibid. 802).

Šteyer používá i sousloví, která v současném jazyce neužíváme, např. „vzít sobě příčinu“ (ibid. 761), to jest mít záminku, „činiti díky“ (ibid. 917) nese význam *děkovat*.

Expresivita

Citového zvýraznění dosahuje Šteyer rozmanitými prostředky. Často používá elativní výrazy, např. *nejlibější*, *nejpěknější*. Dále zesiluje účinek adjektiva či adverbia pomocí

předpony pře-, např. *přemilý Ježíši, přešťastná hodina, přeblahoslavená čistota.*

Zvýšení expresivity dosahuje i velmi častým používáním citoslovcí, zejména *ach, ó*, např. „*Ach! odpusť*“ (ibid. 177), „*Pohleďmež ó nejmilejší Křestiané*“ (ibid. 1026). V kancionálu se vyskytuje i interjekce *ej* ve zvolání „*Ey dávámť se srdcem ó Bože jediný!*“ (ibid. 350).

Často využívá kontrastu, např. „*bud' vlas žlutý víc než zlato/ v brzkém čase bude bláto*“ (ibid. 1013).

Účinným prostředkem je užívání opisných pojmenování Boha a Panny Marie, např. *Matko milosti, Matko nejsvětější, Králi nejvyšší.*

Velmi často se vyskytují názvy zdrobnělé, což je pro barokní texty charakteristické. Jedná se zejména o vysokou frekvenci výskytu slov *Beránek, Matička, Dušička, Synáček, Jesličky*. Dále jsem našla tato deminutiva: *kvítek, ovčičky, Bratříček, hrdlička, drobeček, ptáček, ručička, nožičky, obilíčko, písnička, Panenka, seménka.*

Několik poznámek ke stylu

Jazyk, kterým je psán Kancionál český, se z velké části shoduje s jazykem použitým v Bibli kralické. Tím se Šteyer vědomě hlásí k vyšší stylové normě. Používal jazyka, který se od soudobého mluveného úzu lišil.

Kancionál je přehledně členěn do dvou částí. V první části jsou jednotlivé písně řazeny dle církevního roku, např. *Písně Velikonoční (Písně o Vzkříšení Pána Krista)*. V druhé části jsou řazeny podle tématu, např. *Písně o B. Panně Marii (Písně o Panně Marii)*.

Každý oddíl obsahuje různý počet písní bez názvu. Lepší orientaci napomáhá *Rejstřík písní*, který je umístěn na konci kancionálu. Zde jsou písně řazeny abecedně podle textových incipitů.

Jednotlivé písně jsou členěny do slok a veršů. Členění do veršů je méně přehledné, spíše se přikláním k tomu, že písně jsou členěny do promluvových taktů. Jak je vidět z následující ukázky, ani toto členění vždy není zachovááno. „*Na kolena klekněte/ pobožní Křesťané/ náležitě uctěte/ Svaté Tělo Páně/ které ste spatřili/ s Oltářní Svátosti/ sluší, byste je ctili s pravou pobožností. Kyrie eleison*“ (V.M. Šteyer, 1687, 539). Funkci členícího znaménka rovnocenně plní virgule, tečka, středník, čárka, dvojtečka, otazník a vykřičník.

Počet slok v písni je individuální, avšak zřídka kdy překročí číslo sedm. Pouze písně o svatých jsou delší, např. píseň *Svatých Šimona a Jůdy* (ibid. 802) má 39 čtyřveršových slok.

Většinou jsou sloky krátké, mají v průměru šest až osm veršů. To je způsobeno rovněž snahou po krátkém nápěvu, který se dá snadno zapamatovat.

Duchovní písně jsou formou modlitby, a proto je jejich povaha monologická.

Lyrický mluvčí promlouvá nejčastěji v 1. os. sg., např. „Sedmero tvých bolestí/ Maria když rozvažují/ s tebou nesti žalosti/ s tebou si umřít“ (V.M. Šteyer, 1687, 177).

Mluvčí se rovněž ztotožňuje s ostatními lidmi a promlouvá v 1. os. pl., např. „Rač nás milý Duše Svatý/ navštíviti/ a svých darů v nichžs bohatý/ nám popřítí. Přijď k nám/ naplň svou milostí/ srdce naše/ a zažeň svou přítomností/ Satanáše“ (V.M. Šteyer, 1687, 341).

Většina písní je lyrických. Většinou se jedná o písně prosebné a oslavné, které nabádají k ctění Krista a Marie. Časté jsou rovněž písně nabádající ke ctnostnému životu. Tomu odpovídá vysoká frekvence sloves *smilovati se, odpustiti, toužit, dát* často ve tvarech imperativu, např. *Rač se smilovati, smiluj se, ctěte dnes Krista svatého, rač odpustiti, odpusť, „Dej nám bázeň/ dobrotivost“* (ibid. 341).

Prosba je často umístěna v poslední sloce písně, např. „Beránku Kriste/ ty jsi zajisté/ kníže pokoje/ prosíme všickni/ nyní i vždyckny/ zbav nás od boje“ (ibid. 534).

Tématem epických písní je život svatých, např. *Svatý Víte mučedníku* (ibid. 761), *Svatých Šimona a Jůdy* (ibid. 802). Tyto písně jsou shromážděny v oddíle *Písně sváteční*.

V Kancionálu českém se vyskytují tropy a figury typické pro dobu barokní.

Častým prostředkem vyjádření bývá kontrast. Často zdůrazňuje lidskou malost a špatnost oproti boží velikosti a dobrotě. Charakteristickou ukázkou využití kontrastu je píseň „Ježíši chlebe Anjelský“ (ibid. 535), uvádím z ní pouze část. „Já jsem hořký a tys sladký/ já jed, Ježíš tys med; tys čistý Duch/ a já jsem puch/ tys oheň/ já jsem led; R°/ Já poddaný/ ty jsi Pán můj/ já Stvoření/ ty jsi Bůh můj/ ty Pán můj/ ty Bůh můj“ (ibid. 535).

Dalším prostředkem oblíbeným v baroku je gradace, např. „k tobě voláme/ k tobě vzdycháme/ s pláčem žádáme/ ó Maria!“ (ibid. 710). „Odpust' mi Bože pro svá smilování/ a pro předrahé Pána Krista rány/ jenž pro nás ráčil na Kříži umřítí/ a všechnu svou krev z těla vycediti“ (ibid.858). Gradace často umocňuje kontrast, např. „Měj i oči křišťálové/ měj i pysky korálové/ buď vlas žlutý víc než zlato/ v brzkém čase bude bláto“ (ibid. 1013).

Pro dobu barokní je charakteristická bohatá obraznost. V kancionálu se nejčastěji jedná o obrazná pojmenování, která zastupují tři božské osoby a Pannu Marii. Používají se zejména v osloveních. Vedle přímých oslovení, např. *Panenko Maria, ó Maria*, jsou častá i oslovení metaforická, např. *Dobroto věčná, Chlebe anjelský*.

Obzvláště v oslovení Panny Marie bývá metafora bohatě rozvitá, např. „Důstojná Panno/ Křesťanů schráno/ naše obrano/ ó Maria!“ (ibid. 710), „Outočištné jsi město/ Jeruzaléma Slávo/ zdráva buď Maria: Pána Krista svatyně/ Řebřík přímý do Nebe// popros za nás Syna“ (ibid. 702).

Pro baroko typické jsou slovní řetězce, které jsou variací na jedno téma. Podporují působivost textu a zvyšují jeho naléhavost, např. „Ó přešťastné rozpálení/ a vroucné myslí toužení! ó sladké obvlažování/ Krista Pána milování! Tys čistoty zrcadlo/ keř Mojžíše divadlo/ zdráva buď Maria: o lilium převonné! Rouno Gedeonové/ popros za nás Syna“ (ibid. 871). „Krmí, chová, obhajuje/ dobrými věcmi daruje/ nižádného neopouští byt' pak bydlel i na poušti“ (ibid. 909).

Velmi časté jsou exklamace, téměř vždy se pojí s citoslovcem *Ó*, které umocňuje zvolání, např. „Ó Dušičko má přemilá!“ (ibid. 857), „Ó můj nejsladší Ježíši“ (ibid. 871), „Ó Pane Kriste Ježíši!“ (ibid. 819).

Značnou frekvenci mají i přirovnání, např. „Jistě náš život pod sluncem/ jest jako pára nad hrncem/“ (ibid. 1009), „Tři leta v Boleslavi/ tělo svaté bylo/ jako slunce s Hvězdami/ ve dne v noci stkvělo“ (ibid. 790).

V písních se často používá epitet, např. „oči křišťálové“ (ibid. 1013), „Ó předobry Ježíši!“ (ibid. 391), „Přehojné mé slzy“ (ibid. 905).

V Kancionálu českém je často využita řečnická otázka, která se vyskytuje ve spojení s řečnickou odpovědí, např. „Co z světa odnesu/ než jediný rubáš? hle ze všeho zboží/ člověče jen to máš/ co, ach! co pomáhá/ hojnost zboží míti? v smrtné posteli/ nelze ho užít“ (ibid. 1013).

Pro baroko typické je využití symbolů. Tradiční je např. symbol *beránka*, *lilie*. V kancionálu lze nalézt i symboliku barev, např. *černá* se vyskytuje ve spojení s peklem, např. „dávlové/ černí co mouřenínové“ (ibid. 802).

Využito je i číslo *tři*, které značilo číslo plnosti, např. v písni o svatém Pavlu. „Kteréhož to hlava Svatá/ jednou ránou byvši státá/ hned jak od těla skočila/ třikrát ještě poskočila. A třikrát: Jezus! zvolala“ (ibid. 768).

Číslem plnosti je i číslo *sedm*. Vyskytuje se i v názvech písní, např. „Sedmero tvých bolestí/ Maria když rozvažují“ (ibid. 187), „Sedmero tvých radostí/ Panenko Maria“ (ibid. 719).

Často se používá čísla *tisíc*, např. „tisíckrát vítejte Ježíši s Marií“ (ibid. 709).

Jan Malura se domnívá, že v době barokní vrcholí propojení rétoriky a poetiky. Předpokládá, že autoři písní prošli nejméně středním stupněm školy, která na rétoriku kladla velký důraz.²⁹ „Dominantním prvkem tehdejší literární teorie byla oblast označovaná v školských poetikách a rétorikách jako *elocutio* (styl, stylizace). ...Elocutio bylo v dobovém pojetí nejvýznamnějším estetickým problémem, otázky výrazu a slohu zastiňovaly oblast uměleckého obsahu“ (J. J. Božan, 1999, 29).

Vliv rétoriky se projevuje i v písních Kancionálu českého. Je patrná snaha písní vycházet z nitra člověka a velice silně

²⁹ Božan J.J. (ed.) *Slaviček rájský*. Brno : Nakladatelství Post, 1999, s. 28. ISBN 80-86055-75-2.

na něj působit. K tomu se využívá zejména řečnických otázek, gradace, kontaktních prostředků, exklamace, figury zvané synonymia, která znamenala variaci slov, opakování myšlenky jinými výrazy, např. „Budeš-li mi chtít dát sladkost/ potěšení/ neb dopustit bídy, strasti/ pokušení“ (ibid. 350). Dále je častý kontast a enumerace.

Poměrně častá je i demonstrace, která přináší detailní líčení přímo před zraky adresáta. V Kancionálu českém lze nalézt např. „Nyní nejsem než prach země/ tělo od červů sežrané/ má krása a urozenost/ vzala konec i umělost“ (ibid. 1016).

Závěr

V Kancionálu českém se mísí vliv jazyka Bible kralické, ke které Šteyer ve svých dílech sám odkazuje,³⁰ s vlivem jazyka současného. Po stránce pravopisné, hláskoslovné a morfologické se řídí zejména pravidly, která uvádí v Žáčkovi (V.M. Šteyer, 2001, 1-102).

Kancionál český zachovává převážně pravidla bratrského pravopisu pouze s tím rozdílem, že se v něm neobjevují grafémy *ł*, *ß* a majuskule *Č*, *Ř* je psána pomocí spřežek *Cž*, *Rž*. To bylo nejspíš způsobeno tím, že tiskárna Karla Jeřábka neměla tyto znaky k dispozici. Charakteristickým jevem je psaní majuskulí na začátku slov v honorifikační funkci. Pravopis je většinou ustálený, kolísá označování konsonantu *j* v imperativu sloves, zejména v 2. os. sg. a psaní předpon *s-*, *z-*. Rovněž kolísá pravopis předklonek, které jsou psány s následujícím slovem dohromady nebo zvlášť.

Hláskosloví se často řídí kralickým územ, např. nenalezneme protetické *v*, k úženi *é>í* dochází velmi zřídka.

Soudobý úzus vítězí nad kralickým pouze ve dvou jevech. Diftong *ou* na začátku slova nahradil dřívější *u*, např. *ouřad*. Častým jevem je rovněž diftongizace *ý>ey* v kořeni slova, např. *dejm*. Oproti tomu se s diftongem *ey* se nesetkáme ve tvarech slovesa *být* či v koncovkách adjektiv, což bylo za života Šteyera zcela běžné.

Předložky a předpony jsou v kancionálu většinou neslabičné, a to i v případech, kdy slovo začíná touž souhláskou jako předložka, např. *s Synem*, *v vězení*. Časté je spojení dvou ostrých sykavek v místě setkání předpony a kořene, např. *sstoupil*, *zstrašení*.

Kvantita užitá v Kancionálu českém se ve většině případů shoduje se současným stavem. Jevů, které jsou odlišné a

³⁰ Viz Šteyer, V.M. (ed.) *Výborně dobrý způsob, jak se má dobře po česku psáti neb tisknouti*. Praha : Akropolis, 2001. ISBN 80-7304-012-3.

nekolísají, je velmi málo. Jedná se o kvantitu v imperativu sloves zakončených koncovkou *-ovati*, kdy se vyskytují pouze dlouhé tvary, např. *slitůj*, a kvantitu ve tvarech zájmena *náš*.

V ostatních případech se jedná o kolísání, většinou jednoznačně převažují tvary dlouhé nad tvary krátkými. Kolísají zejména koncovky přechodníků zakončené koncovkou *-ic/-íc*, např. *tvoříc*, *radujíc*, a také komparativy adverbií, např. *jasněji*, *jasnějí*.

Tvaroslovná i syntaktická stránka Kancionálu českého je blízká současnému jazyku. Odlišným jevem od současného jazyka je velký výskyt koncovky *-ové* v nominativu plurálu neživotných maskulin, např. *národové*.

Často kolísají tvary 1. a 2. os. slovesa *být*, kde se vyskytují podoby *jsem/sem*, *jsme/jsme*. Šteyer se opět odvolává ve svém Žáčkovi na Bibli kralickou (2001, 75), kde jsou používány pouze tvary bez náslovného *j*. Toto slibuje zachovat ve svých budoucích dílech, avšak v Kancionálu českém toto pravidlo dodrženo není. Kolísá rovněž koncovka genitivu plurálu maskulin, jednoznačně převažuje koncovka *-ů* nad koncovkou *-ův*.

Rozdíly oproti současnému jazyku lze nalézt ve frekvenci výskytu některých morfologických tvarů. Častěji než dnes se používá adjektiv ve jmenném tvaru a sloves ve tvaru opisného pasiva, což je způsobeno vlivem latiny.

Jednotné pravidlo nelze nalézt pro tvary přechodníků. Nejsou dodržována pravidla, která sám Šteyer jednoznačně formuloval v Žáčkovi (2001, 60). Odlišná pravidla platila rovněž pro tvary zájmena *jenž*.

V syntaktickém rozboru nelze opomenout pořádek slov ve větě, zejména postavení shodného přívlastku v postpozici, tendence klást určitý slovesný tvar na poslední místo věty, odtržení přívlastku shodného od podstatného jména, např. „*zlaté každý z nich koruny mají*“ (V.M. Šteyer, 1687, 534).

V kancionálu je patrný proces ustupování genitivní předmětové vazby vazbě akuzativní.

Základní slovní zásobu Kancionálu českého tvoří česká slova. Šteyer měl na paměti, že písně jsou určeny zejména pro prostý lid, a proto používal pouze ta cizí slova, která v českém jazyce zdomácněla. Jedná se převážně o slova neodlučně spjatá s katolickým náboženstvím.

Texty písní dokazují, že slovní zásoba barokní doby byla na velmi dobré úrovni. Dovolovala autorovi přesně vystihnout pocity a myšlenky, které chtěl vyjádřit. Základní lexikální vrstvou jsou slova neutrální a kladně citově zbarvená. V kancionálu nejsou tehdy běžné výrazy lidové, novotvary ani slova nářeční, natož hanlivá.

Charakteristickým jevem v Kancionálu českém je připojování částic -ť, -ž na konec slova, např. *žet, hodent, tímť*. Domnívám se, že tak umocňuje estetický účinek.

Již několikrát bylo zdůrazněno, že jazyk, kterým je psán Kancionál český, se z velké části shoduje s jazykem Bible kralické. Tím se Šteyer vědomě hlásí k vyšší stylové normě.

V Kancionálu českém se vyskytují tropy a figury typické pro dobu barokní. Velmi často je využívána exklamace, kontrast, gradace a řečnická otázka s řečnickou odpovědí. Tím se dosahuje umocnění účinku na adresáta.

Nápadně často se v písních vykytují obrazná pojmenování (zejména metaforická oslovení), která často vytváří dlouhé slovní řetězce, např. „*Důstojná Panno/ Křesťanů schráno/ naše obrano/ ó Maria!*“ (ibid. 710), „*Outočištné jsi město/ Jeruzaléma Slávo/ zdráva buď Maria: Pána Krista svatyně/ Řebřík přímý do Nebe// popros za nás Syna*“ (ibid. 702).

Do sborníku už ne

Na základě předkládané práce lze konstatovat, že Kancionál český poskytuje další témata hodná zpracování. Nejedná se pouze o témata lingvistická, ale zajímavé by bylo rovněž provést i literárně-historický rozbor.

Seznam použité literatury

Literatura:

- Božan J.J. (ed.) *Slaviček rájský*. Brno : Nakladatelství Host, 1999. ISBN 80-86055-75-2.
- Cuřín, F. Český jazyk za humanismu, Doba pobělohorská. In *Vývoj spisovné češtiny*. Praha : SPN 1985, s. 38-60.
- Černý, V. *Až do předsíně nebes*. Praha : Mladá fronta, 1996. ISBN 80-204-0588-7.
- Encyklopedický slovník češtiny*. Praha : Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-484-X.
- Hádek, K. O smyslu a cílech vydávání starších památek. In *Pocta Dušanu Šlosarovi*. Boskovice : Albert, 1995, s. 79-82. ISBN 80-85834-39-1.
- Hádek, K. Ke kvantitě samohlásek v češtině 17. století. In *Listy filologické*, 1970, roč. 93, s. 44-53.
- Havránek, B. Spisovná čeština za doby humanismu a bratrství a za doby baroka. In *Československá vlastivěda*. II. Řada. Praha : Sfinx, 1936, s. 49-79.
- Havránek, B. *Vývoj spisovného českého jazyka*. Praha : SPN, 1979.
- Jireček, J. *Hymnologia Bohemica. Dějiny církevního básnictví českého až do XVIII. století*. Praha : Královská česká společnost nauk, 1878.
- Jungmann, J. *Česko-německý slovník I. - V. díl*. Praha : Academia, 1989.
- Kalista, Z. *České baroko*. Praha : Odeon, 1941.
- K jazyku a stylu českých barokních textů I*. České Budějovice : Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta, 1998. ISBN 80-86266-02-8.
- K jazyku a stylu českých barokních textů II*. České Budějovice : Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta, 2000. ISBN 80-7040-393-4.
- Kopecký, M. K vydávání literárních památek 16. a 17. století. In *Studia Comeniana et historica*, 1977, roč. 7, č. 14, s. 7-22.

- Kopečný, F. K dobrým počátkům české gramatické tradice. In *Wiener Slavistischer Almanach*, 1982, roč. č. 9, s. 256 - 283. *Lexikon české literatury*. [v tisku].
- Kučera, K. *Jazyk českých spisů J. A. Komenského*. Praha : Univerzita Karlova, 1983.
- Lamprecht, A., Šlosar, D., Bauer, J. *Historická mluvnice češtiny*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1986.
- Nečas, D. *Jazykový a lingvo-literární rozbor Postily Václava Matěje Šteyera*. Praha, 1996. Univerzita Karlova v Praze. Filosofická fakulta. Vedoucí práce A. Stich.
- Petráčková, V. K deklinaci substantiv v češtině v 1. pol. 17. stol. In *Studia Slavica Pragensia*. Praha : Universitas Carolina Pragensis, 1973, s. 75 - 81.
- Porák, J. *Humanistická čeština. Hláskosloví a pravopis*. Praha: Universita Karlova, 1979.
- Porák, J. Rosova mluvnice a vývoj češtiny a české lingvistiky v 17. století. In *Studia Slavica Pragensia*. Praha : Universitas Carolina Pragensis, 1973, s. 39-53.
- Stich, A. O počátcích moderní spisovné češtiny. In *Naše řeč*, 1991, roč. 76, č. 2, s. 57-62. ISSN 0027-8203.
- Škarka, A. *Půl tisíciletí českého písemnictví*. Praha: Odeon, 1986. s. 164-189.
- Šlosar, D. Samohlásková kvantita v době Adama Michny z Otradovic. In *Listy filologické*, 1969, roč. 92, č. 4. s. 340-345.
- Šteyer, V.M. (ed.) *Výborně dobrý způsob, jak se má dobře po česku psátí neb tisknouti*. Praha : Akropolis, 2001. ISBN 80-7304-012-3.
- Vintr, J. Pravidla označování kvantity vokálů v barokní češtině podle „Brusu“ Jiřího Konstance z r. 1667. In *Poceta Dušanu Šlosarovi*. In *Poceta Dušanu Šlosarovi*. Boskovice : Albert, 1995, s. 36-45. ISBN 80-85834-39-1.
- Vintr, J.: Grammatica Boëmica jesuity Jana Drachovského z roku 1660. In *Wiener Slavistisches Jahrbuch* , roč. 42, 173-183.

Vintr, J. Zásady transkripce českých textů z barokní doby. In *Listy filologické*, 1998, roč. 121, č. 1-2, s. 341 - 346, ISSN 0024-4457.

Viz *Hymnorum thesaurus Bohemicus* [online]. 2001 [cit. 20. 9. 2005]. Dostupné na WWW: <<http://felix.ics.cas.cz/clavius/>>

Prameny

Kancionál, společný zpěvník českých a moravských diecézí. Praha : Česká katolická charita, 1984.

Konstanc, J. *Lima linguae Bohemicae, tj. Brus jazyka českého*. Praha: Impresse Akademická, 1667. K04307.

Šteyer M.V. *Kancionál český...* Praha: Tiskárna Jiřího Černocho, 1683. K15935.

Šteyer M.V. *Kancionál český...* Praha: Tiskárna Jana Karla Jeřábka, 1687. K15936.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Seznam písní 2. vydání Kancionálu českého.....	1
Příloha č. 2: Plánovaná podoba thesauru české hymnologie dle Vladimíra Helferta.....	3
Příloha č. 3: Písně použité při jazykové analýze.....	5

Soupis zkratk

Ak.: akuzativ

Dat.: dativ

Gen.: genitiv

Ibid.: ibidem

Inst.: instrumentál

Lok.: lokál

Např.: například

Nom.:nominativ

Os.: osoba

Pl.: plurál

Sg.: singulár

Anotační list

Základní údaje: Kristýna Králová

**Jazykový rozbor vybraných barokních písní obsažených
v Kancionálu českém Václava Matěje Šteyera.**

Praha, 97 stran, příloha 80 stran.

Popis obsahu: Práce je zaměřena na jazykovou analýzu barokních písní, které jsou obsaženy v Kancionálu českém Václava Matěje Šteyera a dříve nebyly zařazeny do jiných kancionálů. Součástí práce je textologický průzkum, jehož účelem bylo získat materiál k jazykovému rozboru. Práce je členěna do kapitol zabývajících se pravopisem a rozbořem hláskoslovným, morfologickým, syntaktickým a lexikálním. Je připojena i stylistická analýza. Součástí diplomové práce je kapitola zaměřená na internetovou databázi Hymnorum thesaurus Bohemicus a tři přílohy, které obsahují plánovanou podobu thesauru české hymnologie dle Vladimíra Helferta, obsah 2. vydání Kancionálu českého a transkripci 134 písní, z nichž jazykový rozbor vychází.

Klíčová slova: Kancionál český, Hymnorum thesaurus Bohemicus, pravopis, hláskoslovný rozbor, morfologický rozbor, syntaktický rozbor, lexikální rozbor, stylistický rozbor.

Příloha č. 1

Obsah 2. vydání Kancionálu českého

- Písně adventní (Písně o Vtělení Pána Krista) 1- 51
- Písně o Narození Syna Božího (Písně o Narození Pána Krista) 51-128
- Písně na nový Rok 129-135
- Písně postní (Písně o Umučení Pána Krista) 136-208
- Písně Velikonoční (Písně o Vzkříšení Pána Krista) 208-267
- Písně na Křížové Dni a Poutnické 267-281
(Písně Poutnické 282-320)
- Písně na Nebe vstoupení Pána Krista (Písně o Vstoupení Pána Krista) 321-330
- Písně Svatodušní (Písně o Seslání Ducha Svatého) 331-346
- Písně na Svatou Trojici (Písně o Svaté Trojici) 346- 363
- Písně o Velebné Oltářní Svátosti 363-396
- Písně Ranní 396- 431
- Písně na Modlitbu Páně/ na Pozdravení Anjelské/ na Věřím v Boha a na Desatero Boží Příkázání (Písně na Modlitbu Páně) 431-457
(Písně na Snešení Apoštolské) 458-463
(Písně na Desatero Boží Příkázání) 464-477
- Písně Modlitebné za odvrácení některých zlých a škodných/ udělení pak dobrých a užitečných věcí/ k časnému životu se vztahujících.
(Písně v čas sucha/ krupobití a hromobití) 478-483
Písně v čas neúrodných Let/ drahoty a hladu 483-488
Písně v čas hladu/ Moru/ Válek/ a Vpádů Nepřátelských
Písně v čas Hladu, Moru, a Válek) 488-492
(Písně v čas Rány Boží Morové) 493-503
(Písně v čas Války) 504-518
- Písně při Mši Svaté 519-545
(Písně před Kázáním) 547-550
(Písně po Kázání) 550-564
- Písně na Nešpor Nedělní (Písně na Nešpor) 564-580

Písně Večerní 580-595

Druhý Díl Kancionálu 595

Písně Nedělní 595-666

Písně o B. Panně Marii (Písně o Panně Marii) 666-735

Písně Sváteční 736-817

Písně Obecní 817-951

Písně na některé Žalmy (Písně na Žalmy) 951- 993

Písně Pohřební 993-1034

Písně za Mrtvé 1034- 1057

(Písně o věčných věcech 1058-1068)

Příloha č. 2

Plánovaná podoba thesauru dle Vladimíra Helferta

„A ještě cennější svědectví je moták na útržku obálky, který píše na Pankráci ve vězení gestapa v kobce č. 257 dne 22. dubna 1945, když už věděl, že bude odvezen do Terezína. Svěřil jej svému spoluvězni, Vojtěchu Válkovi, a ten pak odevzdal tuto památku choti umučeného, paní Blaženě Helfertové, které děkuji upřímně za mnohé cenné zprávy. V tomto motáku opětovně myslí na svou vědu, na svou milovanou hymnologii a na Thesaurus. Tento vzácný doklad Helfertova hrdinství, zpečetěného bohužel dne 18. května 1945 smrtí (následek terezínského týrání), zní ve věrném přepise (zkratky rukopisu úmyslně nerozvádím, aby nebyl z něho setřen tlak situace):

Česká hymnologie

I. Dějinný vývoj čes. duch. zpěvu. Základ liturg. zpěv. Pronikání lid. zpěvu. Zpěv v souvislosti s kult. a nábož. děj. Roztřídění a znaky: husit., bratr., podobojí a luter., protireform., katol. 17.-18 stol., exulantský.

2 Morfologie } čes. duch. písně literárně (forma, metrika, apod.),

Struktura hudebně (melodika, forma apod.).

Prameny: rukop. a tištěné. Roztřídění a hl. redakce (do doby 1750) a jich poměr.

Notace.

II. Krit. souborná edice. Hl. zásady i otisk znění prvního zápisu, v pozn. další varianty, takže v pozn. zachycena historie jednotlivé písně. Je-li variant z pozdější doby podstatně odchylný, otiskne se až v oddíle z oné doby s revokací. V pozn. ovšem liter. o jednotlivé písni a kde píseň otisknuta.

Oddíly: 1. Píseň do konce 16. stol., 2. bratrská, 3. podobojí, luterská, habrovanská, 4. protireformační, 5. katolická 17.-18. stol., 6. exulantská.

III. Bibliografie pramenů - vyčerpávající bibliogr. popis pramene. Rozvržení pramene. Otisk předmluv. Bibliograf. poznámky, kde je pramen, v jakém stavu, přípisky apod. Fotoreprodukce titul. listů apod.

IV. Rejstřík textů. U každé písně, kde všude otisknuta, revokace na edici, forma písně apod. Tento svazek bude moderní vydání a doplnění Jirečka. Revokace na rejstřík nápěvů.

V. Rejstřík nápěvů podle vlastního systému. Zde opět revokace na rejstřík textů a na edici.

Nejprve vydat II. oddíl; 1.-2. by mohly vyjít do roka. Rejstříkový materiál mám pro celou píseň bratrskou, husitskou a podobojí. Je to rejstřík podle nápěvů a textů, který je základem práce. Ať se toho ujme dobrý a poctivý pracovník. Opisy mám rovněž pro píseň bratrskou a podobojí. Můj literární spolupracovník nechť dostane tento můj rozvrh a podle něho nechť připravuje tento podnik, který by mohl být pýchou naší vědy a naší kultury." (www.clavmon.cz)

Příloha č. 3

Při transkripci písní se řídím statí Josefa Vintra *Zásady transkripce českých textů z barokní doby* (1998, 341-346). Na rozdíl od toho, co navrhuje J. Vintř, zachovávám původní interpunkci a psaní velkých písmen, neboť se domnívám, že se jedná o zásadní pravopisné jevy v kancionálu a jejich úpravou by text písní ztratil jeden ze svých podstatných rysů.

Seznam písní použitých při analýze

Ach Bože plný dobroty /877/
Ach! jak mnoho lidé zlého/ páší bez přestání /950/
Ach litost mám! ach hoře! /949/
Aleluja! Vesele zpívejme Vzkříšení Páně si připomínejme /259/

Beránkovi nevinnému /237/
Beránku tichý/ jenž snímáš hříchý /534
Bídní lidé hříchem jatí/ a v něm také jsouc počatí /929/
Bože nestihlý a všemohoucí/ Kriste, chlebe nebeský žádoucí
/364/
Bože k pomoci naší/ račiž pospíšiti /389/
Bože k tvému milování/ žádný strach mě nedohání /894/
Bože milý/ v každou chvíli /918/
Bože ty jsi outočiště a upevnění mé /824/
Bože tys mé potěšení /921/
Bože, žes Otec náš/ Křesťané věříme /460/
Buď chválen Bůh na výsosti /122/
Budiž zdráva hvězdo Mořská /690/
Bůh vás žehnej Přátelé mojí milí /1025/
Bůh vás žehnej všickni přátelé moji /1023/

Co chce můj Bůh/ to já též chci /843/
Co spomáhá světská sláva /1013/

Člověče nevěř světu/ neb se vždycky mění /924/
Člověk jsem/ k tomu já se znám /1033/

Den soudný, ten přehrozný den /1050/
Dnes jest svátek svatého Jana /748/
Dnes Náměstka Kristového /765/
Dnes svatého Matěje den /751/
Dobroto věčná/ můj Bože /858/
Dobrýs Pane na věky /357/
Do hrobu pospíchám /1013/
Důstojná Panno/ Křesťanů schráno /710/
Duše Krista milého /391/

Ej tu jest chléb anjelský /387/

Chudoba s ponížeností /731/
Chval Duše Bohabojná /378/
Chvátavě pokračuje /733/

Já k tobě Pane Bože volám /853/
Jak šťastně umírá /1014/
Jazyku můj/ ctně vypravuj /727/
Ježíši chlebe Anjelský /535/
Ježíši tvé milování /870/
Již smrt tluče /1005/

Každý člověk jest věku krátkého /936/
Kdo chce k Bohu přijíti /476/
Kdož bídou bude zkušený /830/
Kdož ste se Bohu oddali /930/
Když Ježíše nevinného/ již usmrceného /165/
Když krásu Božích stvoření /919/
Když Křesťanu smrt nastává /999/
K jesličkám Tvorce svého /105/

K Marii Nebes Královně /692/
Kriste dobrotivý /393/
Kriste Rozkoší Anjelská /537/
K toběť Matko Boží milá /699/
Kvílím žalostivě /903/

Lásky Boží jest znamení /827/

Maria Blahoslavená /680/
Maria čistá Panno /35/
Maria když se počala /728/
Maria Panno ctná /693/ in 83
Máš Křesťane věděti /888/
Miluji tě Bože milý /895/
Miluji tě ó Bože můj /893/
Miluji tě/ velebím tě/ můj přemilý Ježíši /830/
Můj jediný/ ó Bože /1066/
Můj Vykupiteli /488/

Na kolena klekněte /539/
Na loutny, harfy, varhany /917/
Nechť sobě svět svého Zboží /949/
Neodlučuj mne Pane /914/
Ne tak touží jelen /1067/
Nic sladšího/ libějšího/ není nad lásku Ježíše /831/
Nikdy Bůh spravedlivého /909/

Ó by pomněl každý člověk /1009/
Ó bychom na dny věčné /1062/
Ó člověče pohleď na mne /1016/
Ó Dušičko drahý květe /857/
Ó jak může/ věrná Duše /193/
Ó jak těžká trápení /1040/
Ó Ježíši! v tobě doufám /376/
Ó když přijdu do Nebe /1068/

Ó láska příliš veliká /183
Ó Maria Panno krásná /698/
Ó matko plná žalosti /174/
Ó můj Hospodine/ přispěj k pomoci mé /905/
Ó můj laskavý Pane Ježíši /882/
Ó můj nejsladší Ježíši /871/
Ó Pane Kriste Ježíši /819/
Ó Paní má svatá /716/
Ó Panno před stvořením světa /703/
Ó Svastosvatá Hostie /393/
Ó světa rozkoše, vítejte /709/

Pán Kristus se narodil / 93/
Panno Blahoslavená /702/
Patř na to člověk všeliký /1066/
Pobožný Křesťane pomni /1045/
Pohleďmež ó nejmilejší Křesťané /1026/
Pochvalmež s vděčností /Nebeského Pána /413/
Pomni každý na soud hrozný /1004/
Poslyšte Křesťané /108/
Po smrti Herodesovy /603/
Prozpěvují Anjelé /93/
Přebídnyť jest na světě člověk /923/

Rač nás milý Duše Svatý /341/
Radujte se Křesťané/ nastal den radosti /111/
Rozkáže Pán Bůh v soudný den /1058/

Sedmero tvých bolestí/ Maria když rozvažují /187/
Sedmero tvých radostí/ Panenko Maria /719/
Sláva nerozdílná/ Trojice, nejvyšší /350/
Sláva buď Bohu Otci /101/
Slyšmež všickni, staří, mladí /1003/
Slyšte ó přátelé /1047/
Smrt se běže kradným krokem /1020/

S pokorou se utecme /832/
Svatý Pavel vyvolený /768/
Svatý Václav jsa ctnostný /790/
Svatý Víte Mučedlníku /761/
Svatých Šimona a Jůdy /802/

Ta slepota jest lidí zlých /920/
Teď hle všickni vidíme /1032/
Tvá láska milý Ježíši /106/
Ty pane hojným požehnáním /967/

Važme nesmírnou dobrotu /917/
Věrní nad duší v očištcí /1044/
Vstal zmrtvých milý Kristus Pán /258/
Všickni plesejte/ sladce zpívejte /729/
Všickni spolu vychvalůjme /810/
Vychvalůjme vesele /695/

Zdráv buď Ježíši nejsvětější /545/
Zdráv buď laskavý Ježíši /536/
Zdráva budiž Královno /701/
Zdrávabud' Maria Panno/ nejčistější /735/
Zdrávas Hvězdo stkvoucí /715/
Zdrávas Maria Pannenko plná milosti /711/

/877/ Ach Bože plný dobroty/ Tvorče všech věcí všudy! Proč sem hřešil z své slepoty/ a tebe hněval tudy: Tebe jsem se Boha zpustil/ stvoření se přidržel/ těžké zlosti se dopustil/ že sem tebou pohlzel.

Ach! co sem myslil v té době/ a co sem před sebe bral? když sem hřešil proti tobě, Bože/ a Nebe pohrdal? Tvou velkou ke mně dobrotu/ vážil sem sobě lehce/ ach! Pane tu mou slepotu/ ať vroucná žalost ztresce.

Tys mne k sobě dobrotivě/ nejedenkrátě volal: bys v klínu svém milostivě/ co Otec Syna choval: ale já sem zacpal ušy/ k Otcovskému volání/ podal sem ďáblu svou duši/ nedbaje na pokání.

Však proto nechci zoufati/ oddám se na pokání. Lépe jest v Boha doufati/ a žádat smilování/ a navrátit se k svému Otci/ zas s marnotratným Synem/ nebť jest vždy hotov pomoci/ a schránit pod svým stínem.

/950/ Ach! jak mnoho/ lidé zlého/ páší bez přestání: Boj se, kdo znáš/ že Pán Bůh náš/ přebývá nad námi.

Viz, co činíš/ nezatajíš/ skutku nižádného: Když Kristus Pán/ přijde sem k nám/ k soudu lidu všeho.

Ach! pomysli/ zdravou myslí/ jak tehdáž obstojíš: zle si radíš, se podvádíš/ jestli se nebojíš.

Litůj zlosti/ kteréš dosti/ prvé povoloval: jsa v rozkoší/ o svou duši/ málo si pečoval.

Zhřešiv mnoho/ boj se toho/ soudu přehrozného: Skrz pokání/ k smilování/ nakloň Soudce svého.

Můj Ježíši/ rač mou duši/ na milost přijíti: Chci srdečně/ za to věčně/ v Nebi tě chváliti.

/949/ Ach litost mám! ach hoře! že sem nepravosti/ proti tobě ó Bože! páchal od mladosti. Odpust' / odpust' můj Pane/ mně obtížnému/ nechť mi se milost stane/ hříchy sklíčenému.

Budeš-li mi platiti/ dle mých nepravosti/ ach! jistě musím býti/ v pekle na věčnosti/ ach! což bych hněvy řičel, jsa hoden té strasti/ jsa hoden abych křičel/ v ohnivě propasti:

Ale ty shovivání, ty milosrdenství/ ty Otče smilování, a blahoslavenství/ nežádáš zahnutí/ člověka hříšného/ ale odpouštíš s chutí/ provinění jeho.

/259/ Aleluja! Vesele zpívejme Vzkříšení Páně si připomínejme. Plesejme, zpívejme, říkejme: Budiž Bohu chvála! Budiž Bohu chvála!

Aleluja! Pán Kristus vstal z mrtvých, a svým z mrtvých vstáním potěšil věrných. Plesejme, zpívejme, říkejme: Budiž Bohu chvála! Budiž Bohu chvála!

Aleluja! Satan jest přemožen, člověk od smrti věčné vysvobozen. Plesejme, zpívejme, říkejme: Budiž Bohu chvála! Budiž Bohu chvála!

Aleluja! Již jest Smrt zkažena, Brána do Nebe zas nám otevřena. Plesejme, zpívejme, říkejme: Budiž Bohu chvála! Budiž Bohu chvála!

Aleluja! Což nám Adam ztratil, všecko zas hojně nám Kristus navrátil. Plesejme, zpívejme, říkejme: Budiž Bohu chvála! Budiž Bohu chvála!

Aleluja! Z Kristové milosti, můžem dojíti Nebeské radosti. Plesejme, zpívejme, říkejme: Budiž Bohu chvála! Budiž Bohu chvála!

/237/ **Beránkovi nevinnému/** za nás obětovanému/ třetího dne
vzkříšenému.

Obětůjmež vzáctné chvály/ Křesťané velcí i malí/ jakž nám Svatí
příklad dali.

Beránek vykoupil ovce/ smrtí svou spokojil Otce/ učiněn jsa
věrných smírce.

Smrt a život toto dvoje/ vedlo o nás divné boje/ přemoh Smrt/
kníže pokoje.

Ač umřel původ života: však jest smrti moc odjata/ zkažená jsou
její pouta.

Vstal zas Kristus dne třetího/ po skončení boje ctného/ živ
jest v slávě Otce svého.

Pověziž nám ó Maria! co si na cestě spatřila, když si k hrobu
pospíšila?

Spatřila sem hrob živého/ Krista Pána vzkříšeného/ Vykupitele
našeho.

Roucha/ také prostěradla/ Anjely též sem viděla/ svědectví
jejich slyšela.

A tak Pán Kristus v svém těle/ tomu všickni věřte cele/ předšel své do Galilee.

Slušíť Marii věřiti/ co praví za jisté míti/ nechcem-li v víře zblouditi.

Žádné pochybnosti není/ o Krista Pána vzkříšení/ podle Písem vysvědčení.

Ježíši Kriste vzkříšený/ slávou Boží oslavený/ smiluj se nad námi všemi.

Aleluja k tvé cti Kriste/ kterýž si vstal z mrtvých jistě/ ať zní v každém světa místě.

/534/ Beránku tichý/ jenž snímáš hříchý/ Pane Ježíši/ pohledniž na nás/ smiluj se/ spas nás Křesťanskou Říši.

Beránku Kriste/ ty jsi zajisté/ Syn Boží pravý/ s Otcem tvým sedíš/ v slávě s ním bydlíš/ ty jsi Král slávy.

Sedíš na trůnu/ svých Cherubínů/ Beránku Boží/ prosí každý z nás/ abys přijal nás/ k milosti Boží.

Tebe velebí/ kteří jsou v Nebi/ svatí Anjelé/ při nich plesají/ pěkně zpívají/ i Archanjelé.

Čtíři a dvacet Starců ten počet/ tebe vzývají/ a na hlavách svých/ zlaté každý z nich koruny mají.

Ti Starci vždycky/ nové Písničky / tobě zpívají/ a na rozličné/ hudby a zvučné/ před trůnem hrají.

Jednorozený/ z Panny ne z Ženy/ Beránku Boží/ ráč uslyšet nás/ a přijíti nás/ k milosti Boží.

Obětovaný/ za nás Křesťaný/ na svatém kříži/ smrt si podstoupil/ nás vykoupil/ s velikou tíží.

Tys náš Spasitel/ a Vykupitel/ Beránku Boží/ krvís nás koupil/ z ohně vykoupil/ jenž v pekle hoří.

Beránku Kriste/ ty jsi zajisté/ kníže pokoje/ prosíme všickni/ nyní i vždyckny/ zbav nás od boje.

/929/ Bídni lidé hříchem jatí/ a v něm také jsouc počatí/ bez pomoci z Nebe/ nemůžem nic sami z sebe/ toho dobrého činiti/ což Pán Bůh chce míti.

Vědouc o své nemožnosti/ hledejme Boží milosti/ utecme se k svému / Bohu Otci laskavému/ svou nemožnost předkládejme/ pomoci žádejme.

Prvé než nětco začneme/ doufánlivě k Bohu řceme: Ó Králi náš mocný! Buď nám ve všem nápomocný/ cožkoli začnem dobrého/ k chvále jména tvého.

Nedej překážky činiti/ od dobrého odvoditi: však víš, že plný lsti/ ďábel, jenž závidí tvé cti/ hledí nám vždy překážeti/ z dobrého srážeti.

Myť se k tobě utíkáme/ ochraň nás před ním/ žádáme/ ať nám neuškodí/ nás v žádný hřích neuvodí. Rač jej od nás zahrnati sám/ ať nepřekáží nám.

/425/ Bože k pomoci naší/ račiž pospíšiti/ Srdce naše i smysly/ duchem tvým řídití/ abychom ve jménu tvém zpívání začali/ srdcem, i naším smyslem/ čest chválu vzdávali.

Sláva buď Bohu Otci/ též i jeho Synu/ v Nerozdilné Trojici/ i Duchu Svatému/ jakož se vzdává vždycky od světa počátku/ vzdejmež ji i mi všickni/ až na věky věků.

Přitom buď chválen od nás/ Bože všemohoucí/ žes přes této noci čas/ ráčil nás svou mocí/ laskavě ostříhati/ ode všeho zlého/ kteréž se mohlo státi/ lstí ďábla zlostného.

Račiž i toho dne/ nás opatrovati/ a jakkoli nehodné/ rač nás zachovati/ odevší zlé příhody/ duchovní, tělesné/ též od hříchu, a škody/ jak časné tak věčné.

Rač nám svou milost dáti/ ať v tvém milování/ můžem stálí trvati/ do svého skonání. Po smrti pak račiž nás/ do Nebe přijíti/ budem tě na věčný čas/ s Svatými chváliti.

/894/ Bože k tvému milování/ žádný strach mne nedohání/ ani trestání tvě ruky/ ani hrozná v pekle muky.

Ty sám milý Pane Kriste/ srdce mé jímáš zajistě. Když tě na kříži spatřuji/ láskou tvou se zapaluji.

Kříž/ a krev tekoucí z tvých ran/ učí, žes lásky hodný Pán/ byt nebylo pekla, Nebe/ předce bych miloval tebe.

A to pro tebe samého/ jemuž nic není rovného/ v moci, slávě/
důstojnosti/ v dobrotě/ opatrnosti.

Tebe přemilý Ježíši/ Beránku Boží nejtišší / jenžs pro nás
ráčil umřítí/ chci milovati a ctítí.

Z lásky, darmo/ bez odplaty/ proto žes dobrý, a Svatý/ miluji
tebe srdečně/ a chci milovati věčně.

/918/ Bože milý/ v každou chvíli/ činíš mi dobrodiní/ protož
tobě/ v každé době/ duše má díky činí. Buď tobě Bože chvála!

Tak dobrému/ a štědrému/ dárci všickni děkujeme. Poslušností/
dlé možnosti jemu se odsluhujeme.

Jej vždy ctěte/ v celým světě/ všelicí národové. Jeho všickni/
a to vždyckny/ oslavujte tvorové.

Hodent' Bůh jest/ aby mu čest/ dala se od stvoření: ač ho dosti/
dle hodnosti/ ctítí nám možné není.

Nechť pak jiní/ co chtí činí/ já budu jej chváliti/ v zdraví
v štěstí/ i v neštěstí/ věrně mu chci sloužiti.

Prosím tebe/ Bože z Nebe, račiž mi pomáhati/ bez přestání
v milování/ tvém ať mohu trvati.

Když pak mého/ mizerného/ čas života pomine/ buď můj strážce/ i
ochrance/ ať duše má nezhyne.

/364/ Bože nestihlý a všemohoucí/ Kriste chlebe Nebeský
žádoucí/ ty všecky divně obživuješ/ krmíš/ velmi laskavě
opatruješ.

Vzhledls na nás z pouhé své milosti, abys nás přivedl
k spravedlnosti/ kterouž Adam nám v ráji ztratil/ a ty si ji
nám svou smrtí navrátíl.

Sstoupils proto z Nebeské vysosti/ abys byl chlebem k pravé
sytosti/ v člověčenství/ v Panně přijatém/ utrpnosti na tom
světě poddaném.

Sytiž nás Nebeský živý Chlebe/ dej nám hodně přijímati tebe/
v důstojné Oltářní Svátosti/ a skrz ni nabývati tvé milosti.

Po smrti pak dej v Říši Nebeské/ kdež tě velebí chvály
Anjelské/ ať s nimi na tvou tvář patříme/ kterého v Svátosti
skrytého ctíme.

/824/ Bože ty jsi outočiště/ a upevnění mé/ Necht' pak tisíc
nepřátelů/ proti mně povstane/

Nebuduť se jich všech báti/ v teť budu doufati/ neb vím, že
statečně budeš/ za mne bojovati.

I kdož bude mocnosti tvé/ moci odepřítí? A kohož věrně miluješ/
nad nim svítěziti? Dábel se vší svou chytrostí/ člověk svou
moudrostí/ jestliť špatný a nemožný/ proti tvé mocnosti.

Farao Král na tobě jest/ málo vybojoval. Proti tvému přikázání/
když lid tvůj ssužoval. Zabils jej těžkými ranami/ s jeho
poddanými/ naposledys ho potopil/ v tom červeném moři.

Protož já nešťastný člověk/ maje důvod toho/ že své stvoření
miluješ/ a vážíš ho mnoho: K tobě se nyní utíkám/ tě za pomoc
žádám/ ze všelijakých nepřátel/ vysvobodiž mne sám.

852 Bože tys mé potěšení/ ve všeliké žalosti/ Ty mi činíš
polehčení/ ve všeliké těžkosti. Pane tys mé outočiště/ v každém
mém protivenství/ od tebe pomoci jisté/ čekám v nebezpečenství.
Neračiž mne zamítati/ pro mé nešlechtnosti/ ale rač se
smilovati/ pro hojnost tvé milosti. Nečiň mi podlé přísnosti/
soudu spravedlivého/ ale čiň podlé hojnosti/ milosrdenství
tvého.

Poněvadž jsi milostivý/ doufám, že se tak stane/ učiň, ať
nepřítel lstivý/ soužití mne přestane: pak-li chceš mne zde
trestati/ popřej trpělivosti/ dej ať mohu setrvati/ v tom kříži
s tvou milostí. To mi bude potěšení/ co chceš, vždycky činiti/
od tvého ustanovení/ v ničemž neodstoupiti/ s tou nadějí, že
zůstanu/ do smrti v tvé milosti/ a po smrti se dostanu/ do
Nebeské radosti.

/460/ Bože, žes Otec náš/ Křesťané věříme/ a že nás za dítky
máš/ z toho se těšíme/ a tebe chválíme.

Ty Stvořitel jsoucí/ sám Nebe i země/ Bůh můj/ Pán všemohoucí/
nezarmoutím sebe/ maje Otce tebe.

Tys mne stvořil, mněs dal/ tělo, také duši/ rozum i smysly
vzdělal/ zdravé oči, uši/ i vše ctně, jakž sluší.

To vše zachováváš/ v své všemohoucnosti/ pokrm i oděv dáváš/
mně i všem z milosti/ a chráníš v bídosti.

Pane Jezu Kriste/ Synu Boha Otce/ zplozený z Panny čisté/ můjs
Pán, já tvá ovce/ oud tvé svaté Obce.

Doufám/ věřím v tebe/ tys pro mé spasení/ přišel a sstoupil
z nebe/ podstoupils tryznění/ hořké umučení.

Pod Pontským Pilátem/ trpěls smrt ukrutnou/ ne stříbrem ani
zlatem/ koupils mne, ale tvou/ krví drahou svatou.

Tvá svatá drahá krev/ hříchů mne zprostila/ peklo, ďábla, Boží
hněv/ smrt věčnou zkazila/ život mi dobyla.

Milost Boží dostal/ člověk skrze tebe/ nebs ty Pane z mrtvých
vstal/ vstoupil si na Nebe/ tímť já těším sebe.

Na pravici Boží/ sedíš, a skrz svůj hlas/ Církev, své věčné
Zboží/ zbíráš zde sobě zas/ s námi jsa každý čas.

Odtud přijdeš na soud/ mne vzkřísíš ctně z hrobu/ a na můj
každický oud/ dáš život v tu dobu/ věčnou čest, ozdobu.

Bože Duše Svatý/ těším se vždy tobě/ maje se pomsty báti/
Spomocníka sobě/ mám tě ve své mdlobě.

V Církvi všeobecné/ jsem, a vždy chci býti/ co ona věří, pevně/
vždycky chci věřiti/ kacířství tupiti.

Obcování Svatých/ hříchů odpuštění/ věřím, i lidí mrtvých/
budoucí vzkříšení/ též i život věčný.

**/122/ Bud' chválen Bůh na výsosti/ Aleluja/ s Synem svým v jedné
bytnosti/ Aleluja/ Aleluja.**

Kterýž že se nám narodil/ Aleluja/ nás od ďábla vysvobodil/
Aleluja/ Aleluja.

Dítě slavné/ dítě slíčné/ Aleluja/ dítě původ slávy věčné/
Aleluja/ Aleluja.

Které se nám narodilo/ Aleluja/ životem nám posloužilo/
Aleluja/ Aleluja.

Král mocný Nebe i Země/ Aleluja/ dnes na zemi narodil se/
Aleluja/ Aleluja.

Chudý aby chudobou svou/ Aleluja/ chudobu zbohatil Lidskou/
Aleluja/ Aleluja.ř

Krále toho na výsosti/ Aleluja/ chvalme s srdečnou radostí/
Aleluja/ Aleluja.

Prosíc žádejme společně/ Aleluja/ ať nás ráčí spasit věčně/
Aleluja/ Aleluja.

/690/ Budiž zdráva hvězdo Mořská/ důstojná Rodičko Božská/ ty
jsi vždycky čistá Panna/ přešťastná do Nebes brána/ ó Maria! Ó
Maria!

Pozdravení si přijala/ od Gabriele Anjela/ utvrď nás v svatém
pokoji/ změníc jméno Matky Evy. Ó Maria! Ó Maria!

Rozvaž vazby duší hříšných/ osvět temnot zaslepených/ nešťasté
příhody odvrát/ všecko dobré na nás obrať/ Ó Maria! Ó Maria!

Ukaž/ že jsi naší Máti/ k tomu rač se přimlouvati/ jenž ráčil
tvým Synem býti/ a pro nás se naroditi/ Ó Maria! Ó Maria!

Panno/ jížto rovné není/ v tichosti/ a v ponížení/ vazby našich
hříchů sejmi/ ať jsme čistí a pokojní/ Ó Maria! Ó Maria!

Dej/ ať ctný život vedeme/ a k tobě se dostaneme/ do slávy
Nebeské Říše/ a tam uzříme Ježíše/ Ó Maria! Ó Maria!

Budiž chvála Bohu Otci/ Synu jeho rovné moci. Buď chvála Duchu
Svatému/ Otci i Synu rovnému/ Ó Maria! Ó Maria!

/1025/ Bůh vás žehnej Přátele mojí milí* jemut já vás poroučím
v tuto chvíli.

Jižt se na dalekou cestu od vás vypravuji* odkudž se lidé na
svět nenavracují.

Nelzeť na tom světě dlouho býti* co se mně stalo/ i vámž se má
též státi.

Přijmětež toto naučení v své uši* opatřiž každý v čas svou
milou duši.

Hleďtež živi býti ke cti a k chvále Boží* byšte potom došli
věčného Zboží.

Toť se dává skrz Pána Ježíše* v němť jest spasení každé zbožné duše.

Neb on jest, jenž vládne Nebem i peklem* onť sám nás smířil s svým Nebeským Otcem.

Skrze něj dojdete hříchů odpuštění* budete-li činiti pravé pokání.

Protož z této nouze za mnou se strojte* jáť vás dočkám tu/ kdež mne pochováte.

/1023/ Bůh vás žehnej/ všickni přátelé moji* již tam jdu, odkud se lidé nevracují.

A my tebe poroučíme Pánu Bohu* v jeho věčnou a Nebeskou ochranu.

Račiž se Pán Bůh smilovati nad tebou* a přijíti k sobě milou duši tvou.

Povolal mne Hospodin Bůh všemohoucí* ku počtu vydání v čas nynější..

Myť věříme, že jest přijal Pán Bůh milou duši tvou* v věčnou nebeskou slávu svou.

Ó jak jest přeblahoslavená čistota těch lidí* jenž nejsou zmámení světskými marnostmi.

Ó bychom my hledíc na tebe nyní* přestali od ohavného hřešení.

Byť možné bylo vy všickni přátelé mojí* abych se k vám zase navrátil v tuto chvíli.

Byl by nám jistě všem divnější* než by se znovu narodil v čas nynější.

Pravil bych vám slavné a předivné noviny* nač srdce lidské mysliti neumí.

O čem by nám vypravoval Bratříčku náš milý* rádi bychom to od tebe slyšeli v tuto chvíli.

Zvěstoval bych vám o smrti lidí dobrých* že jest jako nejlibější sen jich.

Přitom o té jasné a velebné slávě Nebeské* již jest Bůh připravil všeliké duši lidské.

Zvěstoval bych vám také o smrti, ale převelmi ukrutné* kteréž vy se zde hříšníci v světě strachujete.

Kterak jest těžká a ukrutná lidem hříšným* a brána k věčným mukám pekelným.

Ó my hříšníci, jenž po tomto světě dychtíme, proč sobě toho tu paměti nepřivodíme?

Dokudž ještě zde čas milosti máme* běda nám jestliže sobě ten zmrháme.

Za toť vás ještě naposledy prosím* prve než se od vás k hrobu připravím.

Abyšte všickni hledíc na mne mrtvého* jedenkaždý polepšili života svého.

A co mně dnes, že vám zejtra může býti* neb vás k sobě dřív než vy mne, budu čekati.

Požehnej tobě Pán Bůh této země* do kteréž tě položiti máme.

A v den Vzkříšení račiž se k tobě přiznati* spolu i nám s tebou věčný život dáti.

/843/ Co chce můj Bůh/ to já též chci/ s nim se ve všem srovnávám/ Svou vůli/ i všecky věci/ jeho vůli poddávám. Když s nim miním/ nezaviním/ nemám se proč rmoutiti/ vůle Páně/ ať se stane/ tak chci živ/ mrtev míti.

Co Bůh oblubuje/ to se mně také líbí/ k tomu mé Srdce svoluje/ vím že v ničemž nechybí: žádná radost/ žádná žalost/ s Bohem mne nerozvede/ potupa, čest/ ďábelská lest/ z té vůle mne nesvede.

Vůli Boží já se řídím / co chce Bůh, chci činiti/ nejlepší věc v světě vidím/ Bohu poddánu býti: ve dne, v noci/ zdráv, v nemoci/ vůli Boží vykonávám/ v dobrém štěstí/ i neštěstí/ v tom setrvám až skonám.

Nechť jak se mnou zachází/ jsem vždy po vůli jeho/ nechť mnou jak chce tam chce hází/ jsem co mič v rukou jeho: Boží vůle jest má vůle/ Bůh mne vodí na níti/ proti Bohu/ nic nemohu/ ani nechci činiti.

Z Boží ruky rád přijímám/ zdraví, nemoc, žalosti/ dobré, zlé,
nic nevynímám/ buď po jeho libosti: když lahodí/ když uhodí/
jest hoden cti a slávy: když mne švihá/ tu vystřihá/ jako Otec
laskavý.

/1013/ Co spomáhá světská sláva/ an pomijí jako tráva? dejm
v povětrí větrem hyne/ život náš dnes, zejtra mine.

Co trůn Pánů/ berla Králů? co koruny Potentátů? všecko někdy
vezme konec/ smrt poslední chce mít tanec.

Co spomáhá krásným býti/ třebaš tvář Anjelskou míti?
nejpěknější sprchá růže/ v zemi hnije tělo, kůže.

Měj i oči křišťalové/ měj i pysky korálové/ buď vlas žlutý víc
než zlato/ v brzkém čase bude bláto.

Měj zlatohlav neb hedvábí/ a cokoli oči vábí: zlato jest země
červená/ marnát jest u lidí cena.

Nesvedeš mne marný světe/ krátký dejme/ jarní květe/ nedám se
tobě mámiti/ chci Nebeskou rozkoš míti.

Čiň jak tě tvá vede libost, já nestojím o tvou milost/ vzdychám
po věčné radosti/ časně sahám k pobožnosti.

/924/ Člověče nevěř světu/ neb se vždycky mění/ Nevěř mu víc
než květu/ v němž stálosti není. Květ an nyní krásný jest/
zvadne a zahyne/ tak všeliká světa čest/ v krátkém čase mine.

Nevěř své spanilosti/ nevěř příliš kráse/ nevěř té udatnosti/
kterou máš v tom čase; ta zpanilost/ ta krása/ ten svět
udatnosti/ jest jako květ a řása/ jenž mívá v rychlosti.

Ó nezpólíhej na to/ že ti štěstí kvete/ máš-li stříbro a zlato/
tím spíš tě zaplete: byt' tě i lidé mnozí/ nad jiné chválili/ i
to se změní brzy; mnozí to zkusili.

Všecko má smrt v své moci/ co na světě živo/ nelze se jí
vymoci/ zahlazuje všecko. Nic proti ni neplatí/ Vojenské
nástroje/ musí se jí poddati/ všecky lidské zbroje.

Nic ji nekojí slzy/ nic sličnost, ni statek/ podetne tebe brzy/
a přijdeš na zmatek. Ach! člověče to zpytůj/ a k srdci
připouštěj. Sám se nad sebou slitůj/ Boha se nespouštěj.

/953/ Člověk jsem/ k tomu já se znám/ smrtedlnost svou před sebou mám/ a vím o svém proměnění/ že zde býti možné není/ vše k svému pádu se strojí/ a nic v své míře nestojí.

Litovný Boží Synu/ budiž při mně v tu hodinu/ když by se duše má milá/ s tímto světem již loučila/ okaž milosrdenství tvé/ přijmiž ji v svaté ruce své.

Nic hrozného nedopustiž/ a všecky hříchy odpustiž/ v čem sem kdykoli zavínil/ proti tobě se dočinil/ račiž mi milostiv býti/ vše pro svou smrt odpustiti.

Cíle mého a skonání/ ať čekám bez strachování/ a snáším v trpělivosti/ nemoc, i jiné těžkosti/ pak po bídne smrtedlnosti/ dej mi byt v věčné radosti.

/1050/ Den soudný, ten přehrozný den/ v němž vstanem všickni z hrobů ven/ abychom i hned v tu chvíli/ před soudce se postavili/ počet vydali ze všeho/ dobrého, také i zlého.

K hlasu trouby Archanjela/ tak jak zpívala Sybilla/ zkormoutí se vše stvoření/ bude i země třesení; neb se hněv Páně vylije/ a jako voda rozlije.

Tu hned před Soudce přísného/ však ve všem spravedlivého/ všickni lidé musí vstáti/ ortele očekávati/ a svět knihu všech svých činů/ uzří býti otevřenou.

Jaký strach na všecky strany/ přijde na chlapy, i Pány: kdyžto Soudce spravedlivý/ na hříchy lidské hněvivý/ bude nás hříšné souditi/ zlým káže do pekla jíti.

Ach smutný tam se obrátím/ co budu činiti zatím? toho Patrona v tu dobu/ u Boha žádati budu? ach dříve než se to stane/ smiluj se nad námi Pane.

/748/ Dnes jest svátek svatého Jana/ Apoštola slavného/ pro panictví pro Krista Pána/ velmi milovaného/ Divy oslaveného.

Na prsích Páně při večeři/ měl své odpočívání: pod Křížem pak Boží Materí/ dán k opatrování/ jest hoden milování.

Panic Pannu si poručenou/ bedlivě opatroval/ krajinu Azia řečenou/ u víře vyučoval/ a Krista rozhlašoval.

Pro nějž ač v oleji smažen byl/ však nemohl umřít/ ani jed, kterýž mu dodán byl/ nemohl mu škoditi. Bůh jej ráčil chrániti. Ráčil mu Pán Bůh všemohoucí/ skrz předivná vidění/ zjevovati věci budoucí/ Církve svaté k naučení/ mnohých duší k spasení. Naposledy usnul v pokoji/ a do Nebe se dostal/ kdežto po vykonaném boji/ korunu slávy přijal. Ó by nám též ji Bůh dal!

/765/ Dnes Náměstka Kristového/ v Církvi se slavnost světí/ ctěte dnes Petra Svatého/ jak staří/ tak i děti. Zpívejte Církve oudové/ začněte Písničky nové/ chvalte Boha v Svatým.

K ouřadu Apoštolskému/ od síti povolany/ zadosti učinil tomu/ čím byl obdarovaný. Zpívejte Církve oudové/ začněte písničky nové/ chvalte Boha v Svatým.

Jako skála upevněný/ za hlavu Církvi daný/ nevezme žádné proměny/ tu Církev má své stany. Zpívejte Církve oudové/ chvalte Boha v Svatým.

Pilně síť svou roztahoval/ učil s velkou stálostí/ o všech spasení pracoval/ vyved mnohé z temností. Zpívejte Církve oudové/ chvalte Boha v Svatým.

Věrně pásł své ovčičky/ dobře Církev zpravoval/ pro spasení Lidé vždycy/ až do smrti pracoval. Zpívejte Církve oudové/ chvalte Boha v Svatým

Život na kříži dokonal/ tu byl konec starostí/ jehož každý věřící chval/ chval Boha na vysosti. Zpívejte Církve oudové/ chvalte Boha v Svatým

/751/ Dnes svatého Matěje den/ v Církvi obecné zasvěcen/ jenž byl z rodu Kristového/ podlé člověčenství jeho.

Od Rodičův zákon Boží/ přijal nadevšecko Zboží/ Příkázání ostříhajíc/ v každém se dobře chovajíc.

Kristus když kázati počal/ a Matěj o tom uslyšal/ že v jiném Spasení není/ hned přijal jeho učení.

Po Krista Pána vstoupení/ skrz Apoštolské volení/ původem Ducha
svatého/ vpadnutí losem na něho/

V Ouřad Apoštolský přijat/ z něhož Zrádce Jidáš vyňat/ kterýž
Krista Pána zradil/ provazem sobě zaplatil. Matěj Svatý kázal
Krista/ chodíce k Městu od Města/ divy činil, nic nestejskal/
moc Židův, Pohanův zejskal.

Závist Biskupův Židovských/ nepřejíc mu divův Božských/ falešně
ho odsoudili/ a kamením umrtvili.

Matěj Svatý v rukách spjatý/ prosil té Zběři proklatý/ by to
kamení schovali/ v hrob jeho k svědectví dali.

Však neměli dosti na tom/ přistoupě k němu Kat potom/ kterou
z něho hlavu stál/ tak se Matěj do Nebe bral.

Popřej Kriste té svatosti/ propůjč i jeho stálosti/ u Víře dej
setrvání/ a v Nebi s nim přebývání/ Amen.

/858/ Dobroto věčná/ můj Bože laskavý/ hodný všeliké/ lásky,
cti a slávy/ jenž si mne ráčil/ z ničehož stvořiti/ a až
dosavad/ vším dobrým dařiti/ želim srdečně/ že tak dobrého/
hněvám za časté/ Pána Boha svého.

Lituji, že já nehodné stvoření/ jsem tak nevděčné tvému
dobrodiní/ že jsem tvých darů k hříchům užívalo/ na tvou
dobrotu nepamatovalo/ pro kterou samou máš milován býti/ bys
nám dobrého nic nechtěl činiti.

Byť pak nebylo pekla/ ani Nebe/ měloť by předce milovati tebe/
všecko/ což může tvou dobrotu znáti/ a co zná býti dobré,
milovati; nebs nadevšecko dobré sám nejlepší/ a ze všech věcí
láskys nejhodnější.

Což nyní znaje/ miluji tě více/ nežli celý svět/ a jiných
tisíce: a proto že tě z srdce tak miluji/ všechněch svých
hříchů srdečně lituji. Nechciť jich více do smrti páchatí/ ale
v tvé lásce na věky trvati.

Ó by se nikdy nic nebylo stalo/ co by tě milý Bože rozhněvalo!
Již nadevšecky zlé na světě věci/ jediný hřích mi jest
nejošklivější/ neproto že se trestání strachuji/ než že srdečně
již tebe miluji.

Odpusť mi Bože pro svá smilování/ a pro předrahe Pána Krista rány/ jenž pro nás ráčil na Kříži umřít/ a všechnu svou krev z těla vycediti/ dejž Bože, ať ta krev pro mně cezená/ na hříšné Duši mé není zmařená.

Doufám můj Bože v tvé dobrotivosti/ že mi odpustíš všecky nepravosti. Já též všechněm těm/ jenž mně uhlíželi/ z tvé pouhé lásky ó Bože přemilý/ odpouštím mile/ nežádám se mstít/ jen ty mé viny rač též odpustiti.

Jestli skrze mne nětčí dobré jméno/ odňato jest kdy/ buď mu navráceno. Jestliže křivda na statku se stala/ buď jakákoli veliká neb malá/ chci nahraditi ji podlé možnosti/ a učiniti bližnímu zadosti.

Posledně jest mé pevné předsevzetí/ v příležitostech hříchů nevězeti: nebť chci opravdu tobě se líbiti/ tvá přikázání všecka naplniti. Ó rač můj Bože mně tu milost dáti/ ať mohu věčně tak tě milovati.

/357/ Dobrýs Pane na věky/ maje péči o všecky/ jenž se všem uděluješ/ a rozličně daruješ.

Kdož tě právě poznají/ v tobě naději mají/ nebs ty věčná dobrota/ přivodíš do života.

Skrz všecko stvoření/ spatřuje se na zemi/ věčná tvá moc, i Božství/ moudrost, dobrota, panství.

Vždycky si chvály hodný v Trojici Bůh jediný/ dejž se hodně chváliti/ věčně s tebou bydleti.

/1013/ Do hrobu pospíchám/ jinam nevím nikam/ jako voda plynu/ avšak nic nevím kam/ v jednom okamžení snad život můj zhyne/ tak jako dnešní den/ v rychlosti pomine.

Co bych si vinšoval/ kdybych měl umřít/ jak bych předešle chtěl/ na světě živ býti: není dne, hodiny/ není jisté chvíle/ nemohu slíbiti/ že budu živ dýle.

Proč, ach! proč odkládám/ do hodiny smrti/ ještě tehďáž více/ nelze chuti míti? proč ach! proč nečiním/ pokání svatého/ do hrobu pospíchám/ hned času každého.

Jak pěkný čas mařím/ jak rozkošná léta/ shovení žádati/ po smrti jest veta/ tam již není času/ k pokání svatému: kterak smím sloužiti/ ďáblu proklatému?

Ó jak mé svědomí/ mne bude trápati/ když na soud přísného/ Soudce musím jíti/ ďábla žalobníka/ když musím viděti/ strašlivé žaloby/ na sebe slyšeti.

Co z světa odnesu/ než jediný rubáš? hle ze všeho zboží/ člověče jen to máš/ co, ach! co pomáhá/ hojnost zboží míti? v smrtečné posteli/ nelze ho užítí.

/710/ Důstojná Panno/ Křesťanů schráno/ naše obrano/ ó Maria! Matko milosti/ zbav nás žalosti/ vyved' z ouzkosti/ ó Maria! Ó rač nám spomoci! chraň nás ve dne v noci/ od protivníků našich moci.

Neopouštěj nás/ v tento smutný čas/ ale pros za nás/ ó Maria! pros za nás svého/ Syna milého/ odvrát hněv jeho/ ó Maria! pros ať se smiluje/ nás nepokutuje/ ale laskavě opatruje.

V tvém milá Paní/ orodování/ máme doufání/ ó Maria! tvá milost mnohá/ u Pána Boha/ jest velmi mocná/ ó Maria! nemůž zahynouti/ nešťastně padnouti/ na koho ráčíš ty vzpomenouti.

Ó milostivá! ó litostivá! Královno naše/ ó Maria! k tobě voláme/ k tobě vzdycháme/ s pláčem žádáme/ ó Maria! zbav nás všeho zlého/ časného, věčného/ pro Ježíše Krista Syna tvého.

/391/ Duše Krista milého/ posvětiž mne/ Přesvaté tělo jeho/ rač spasit mne krev Kristova/ voda jenž z boku tekla/ ach! obmej mne/ smrt Páně posilň mne.

Ó předobry Ježíši! vysliž mne/ mezi tvými ranami/ rač skrýti mne/ rač mne v nich ochrániti/ a nerač odloučiti/ mne od sebe/ sladká láska z Nebe.

Od zlého nepřítelů ochraňuj mne/ a v hodinu smrti mé/ neopust mne/ nýbrž poruč v té době/ ať štěstí přijdu tobě/ a chválím tě/ s Nebešťany věčně.

/387/ Ej tu jest chléb Anjelský/ nejsladčejší/ jej uctěme/ díky vzdejme/ tuť jest Bůh náš/ Ježíš Spasitel náš.

Zde nám Nebeská manna/ dána bývá/ tělo krev Krista Pána/ tu se skrývá. Je uctěme/ díky vzdejme/ tuť jest Bůh náš/ Ježíš Spasitel náš.

Tato jest ze všech obět/ nejsvětější/ nad kterouž neviděl svět velebnější/ té si važme/ Boha chvalme. Tuť jest Bůh náš/ Ježíš Spasitel náš.

Tu jest všech potěšení/ zarmoucených tu jisté spomožení/ jest ssoužených. Outočiště/ tu jest jisté. Tuť jest Bůh náš/ Ježíš Spasitel náš.

Tebe Kriste vzýváme/ v té Svátosti/ k tobě se utíkáme/ v své ouzkosti tebe ctíme/ neb věříme/ žes tu Bůh náš/ Ježíš Spasitel náš.

/731/ Chudoba s ponížeností/ dnes potýkání měla/ jedinou příležitostí/ každá svítězit chtěla. Ó slavné potýkání/ Ctností Marie Panny!

Nad tě čistější nebylo/ Maria nalezeno/ v čistotě ti ustoupilo/ vše což bylo stvořeno/ ó Panno nejčistější! ó Matko nejsvětější!

Však jako jiné rodičky/ přišlas k očišťování/ obětujíc dvě hrdličky/ Synáčka k vykoupení/ nebo dvě Holoubátka/ jakožto chudá Matka.

Tak ty se tou dvojí ctností/ svatá Panenko stkvěla/ že tobě rovné v svatosti/ země nikdy neměla/ pokorná císařovno/ ctnostně chudá Královno.

/378/ Chval Duše Bohabojná/ Spasitele svého. Chvály příčina hojná/ jde z chleba živého. Kterýž jak Církev věří/ Svatí Apoštolé/ při poslední Večeři/ měli na svém stole/ Kyrie eleison.

Neb když posledního dne/ večer Kristu nastal/ s Učedníky posledně/ při večeři zůstal: a tu Oltářní Svátost/ ráčil

naříditi/ chtě nám obzvláštní milost/ skrz to učiniti/ Kyrie eleison.

Co tu skutkem prokázal/ a měnil svým hlasem/ to všem Kněžím rozkázal/ činiti svým časem: odtud Kněžší moc vzavše/ Chléb a Víno světí/ a rozkaz vykonavše/ ctí Boha obětí/ Kyrie eleison.

Pročež máme to znáti/ že po posvěcení/ chléb podstatně se tratí/ a v tělo se mění. To, co prv vínem bylo/ učiněno jest nic/ v Krev Páně se změnilo/ vína tu není víc/ Kyrie eleison.

Čehož zraku bystrostí/ nemůžem spatřiti/ ani svou rozumností/ dobře pochopiti/ Bůh svou všemohoucností/ může způsobiti/ a slovy jistil dosti/ že chce tak činiti/ Kyrie eleison.

Pod velmi rozličnými/ však ne podstatami; ale jen znameními/ a jen způsobami/ Krev nápoj/ pokrm tělo/ zázračně se skrývá/ jenž prv na Kříži pnělo/ již v Nebi přebývá/ Kyrie eleison.

Však pod každou způsobou/ jest celý Kristus Pán; a nebývá nižádnou/ měrou rozdělován. Tělo bez krve není/ ani Krev bez Těla: obé to bez dělení/ přijímá se zcela/ Kyrie eleison:

Když jich třeba sto tisíc/ spolu přijímalo/ z pokrmu tohoto nic/ jiným se nevzalo; neb nemůž ztráven býti/ všechněm se dostane; nemůže se zmenšiti/ vždy celý zůstane/ Kyrie eleison.

Dán bývá dobrým i zlým/ když ho požádají: však s oučkem rozdílným/ jej přijímávají: dobrým bývá k spasení/ život jim přivodí: zlým bývá k zatracení/ a smrtně škodí/ Kyrie eleison.

O témž Chlebu věříme/ že když se rozdrobí/ skrz to neporušíme/ Kristovy osoby: celý Kristus zůstává/ v droběčku nejmenším/ celý se přijímává/ tak jako v největším/ Kyrie eleison.

Ó Kriste živý Clebe/ naše posilnění/ dej nám ať skrze tebe/ dojdeme spasení/ a kteréhož zde ctíme/ skrytého v Svátosti/ dej ať věčně spatříme/ v Nebeské radosti/ Kyrie eleison.

/566/ Chvalte služebníci všickni/ Pána Boha svého vždyckny/ jméno Páně vychvalujte/ a čest jemu prokazujte/ a čest jemu prokazujte.

Budiž svatě Páně jméno/ ode všech všudy chváleno/ nyní a od toho času/ vždycky až na věky věků.

Všudy od slunce východu/ po vší zemi až k západu/ jest všeliké chvály hodné/ předústojné jméno Páně.

Nadevšecky národy sám/ vyvýšen jest všemocný Pán/ a vyšší jest sláva jeho/ než vysost Nebe samého.

Kdo jest jako Bůh náš milý/ kterýž na vysostech bydlí/ a patří na ponížené/ co jich má Nebe i Země.

Pozdvihá z země nuzného/ z hnoje vyvádí chudého/ by jej posadil s Knížaty/ lidu svého Potentáty.

Jenž činí/ by plodnou byla/ a z dítek se veselila/ která neplodnou bývala/ smutná v domu přebývala.

Sláva buď Otci věčnému/ Synu i Duchu svatému/ jakož byla na počátku/ tak buď až na věky věků.

/733/ Chvátavě pokračuje/ Maria přes Júdské hory/ Bůh sobě to libuje/ vida to z Nebeské hůry. Horlivé milování/ popudilo ji k chvátání.

Jak Alžbětu spatřila/ nedala se jest předjíti/ i hned ji pozdravila/ a počala působiti/ v tom domě divné věci/ to předivnou Božskou mocí.

Slyšíc to pozdravení/ příbuzná Boží Matičky: hle divné působení/ poskočil v ni Syn maličký/ neb poznal Pána svého/ v životě Matky skrytého.

Plná Ducha svatého/ Alžběta všem oznamuje/ Pannu plodu divného/ Matkou býti vyhlašuje/ Matku s Synem velebí/ radost z toho jest na Nebi.

My též jí pozdravení/ učiňme s ponížeností/ bude mít zalíbení/ v naší pobožné vroucnosti/ prosme Nebeskou Paní/ ať nás od zlého ochrání.

/786/ Já k tobě Pane Bože volám/ v tobě štít naděje zakládám/ že ty mi ráčíš spomoci/ Nepřátely mé přemoci/ jenž mi zlého žádají, vytrhni slouhu svého.

Jakož pak sám napomínáš mne/ řka: V zarmoucení volej ke mně/
s pravou věrou a upřímně/ majíce srdce pokorné/ a já tebe/
uslyším, a dámť svou pomoc z Nebe.

Mámť velmi pěkný příklad toho/ když patřím na Joba svatého/
který kdyžs jej těžce trestal/ chváliti tebe nepřestal/ vyznal
směle/ cožkoli má, že všecko od tebe.

Ztrativ zdraví snášel míle to/ lkajícím srdcem mluvil takto:
Hospodine všeckos mi dal/ kdyžť se líbilo, zases vzal/ buď tvé
jméno nyní až na věky pochváleno.

Trpěl míle/ a neodpíral/ kdyžs mu zdraví, Zboží, Dítky vzal:
Nah z života Matky ženy/ vyšel sem, a nah v zemi, se obrátím/
živiť jest. Vykupiteli můj, o tom vím.

Jehož stálost kdyžs Pane shledal/ hnedš neduhy z jeho těla
sňal/ navrátilš mu zase zdraví/ jakž se o tom šíře praví/
v kníze jeho/ žes mu dal dvojnásob více všeho.

I já v tobě můj milý Bože/ doufám, že i mne zbavíš hoře/ ó
račiž to učiniti! a mým pomocníkem býti/ pro milého/ Syna
tvého, Spasitele mého.

Však já jsem Pane tvé stvoření/ netresciž mne dlé prohřešení:
ale podlé tvé milosti/ nesmírné dobrotivosti/ v tebeť doufám/
že po mé smrti s tebou se shledám.

**/1014/ Jak štíastně umírá/ kdo v světě nic nemá/ než na onom
Světě/ mnoho očekává/ pomysli člověče/ co chceš s sebou vzíti/
Zboží, stříbro, zlato, musíš opustiti.**

Miloval jsi zboží/ musíš ho nechati/ ó jak tehdáž budeš práce
litovati/ v které jsi ustával/ dnem, noci pracoval/ co ach jaké
zboží/ komu si nachoval?

Zdaliž po tvé duši/ tak málo jest tobě? blázne této noci/ smrt
přistoupí k tobě: komus shromažďoval, komus chystal zboží?
Shromáždil jsi sobě/ veliký hněv Boží.

Co budeš mluviti/ když krve krůpěje/ pro tebe vylité/ předloží
před tebe/ Kristus i ta hnutí/ jimiž tebe vábil/ k věčnému
spasení/ však nic nezpůsobil?

Kteří mnohá léta/ Bohu jsou sloužili/ poslední hodiny/ velmi se
děsili: a ty nechceš dbáti/ čas daremně mrháš/ myslí ó člověče/
že o svou duši hráš.

Co ti platno bude/ že tělo nadíváš? červům krmi strojíš/ jimž
se dostati máš/ zdaliž není lépe/ duši opatřiti/ než shnilému
tělu/ vždy po vůli býti?

Tvé tělo Přátelé/ k hrobu vyprovodí/ málo dbáti budou/ do něho
tě vhodí/ co medle prospívá/ zde bohatým býti? lepeji
s Lazarem/ do Nebe přijíti.

Kteří prve tebe/ věrně milovali/ již více přátelé/ coby tě
neznali/ tebe opustili/ tebe zanechali/ naposledy tobě/ k hrobu
průvod dali.

Kdyby tím jistý byl/ že v jednom měsíci/ máš z světa odjít/ i
hned by po líci/ tvém slzy pršely/ nyní v smíchu trváš/ nejsi
jist hodiny/ a předce čas mrháš. Rozjímej člověče/ rozjímej tvá
léta/ pokání činiti/ po smrti jest veta/ poslední hodinu, měj
vždy na paměti/ duše tvá po smrti/ do Nebe poletí.

**/727/ Jazyku můj/ ctně vypravuj/ Matky Boží vítězství:
Zlořečení/ sme zbavení/ jejím plodem v Panenství.**

Bez přestání/ chval tu Paní/ Královnu světa všeho: její
ctnosti/ s pobožností/ hlásej času každého.

Chvaltež vždyckny/ moji všickni/ tu Královnu smyslové:
obnovujte/ oslavujte/ pamět Panny takové.

Žádný jistě nebyl ještě/ takové výmlownosti: Byť hodně psal/ a
chválu dal/ o její vznešenosti.

**/386/ Ježíš Kristus z své milosti/ jíž nelze vychválit dosti/
dal se nám v drahé svátosti.**

Chtě duše naše sytiti/ ráčí nám za pokrm býti/ kdož to může
vychváliti?

Neměv dost/ že jeho tělo/ pro nás na Kříži umřelo/ chtěl též/
by se od nás jedlo.

A to ne jednou neb zřídka/ jsouc i to milost veliká/ ale
k líbosti hříšníka.

Ne v jednom toliko městě/ ale na tom každém místě/ kde řádný
Kněz nachází se.

Ne jen od Kněze jednoho; neb Kristus chtěl jich mít mnoho/
dojít můžem daru toho.

A to jak ve dne tak v noci/ jak ve zdraví/ tak v nemoci/
Křesťanské duši k pomoci.

Dobrodiní takového/ tak divného/ tak drahého/ nebylo nikdý
žádného.

Nemohl toho vtip lidský/ vymyslit ni Anjelský/ co nám Kristus
činí z lásky.

Protož každý té Svátosti/ važ si dlé její hodnosti/ a užívej
s pobožností.

Ten kdo jí nerád užívá/ milostí Boží zhrzívá/ a sám sobě škoden
bývá.

/535/ Ježíši chlebe Anjelský/ ty jsi Pán a Bůh můj; po tobě
lačníme vždycky/ ty nás krm/ opojuj. Ježíši lačním/ nakrm mne/
Ježíši žízním/ opoj mne/ tys Pán můj a Bůh můj.

Ježíši bloudím/ hledej mne/ neb jsi pravá cesta; Ježíši jsem
slepý, veď mne/ sviť mi Světlo světa. R° Ježíši jsem nuzný/
chdý/ ty jsi bohatý/ Pán mocný/ uzdrav/ jsem nemocný.

Ježíši truchlím/ navštiv mne/ jsem smutný/ utěš mne; Ježíši já
mdlím/ posylň mne/ neznámý přijmi mne. R° Jsem příchozí od
daleka/ má duše se v hříších leká/ veď, proved' / doved' mne.

Já jsem hořký a tys sladký/ já jed, Ježíš tys med; tys čistý
Duch/ a já jsem puch/ tys oheň/ já jsem led; R°/ Já poddaný/ ty
jsi Pán můj/ já Stvoření/ ty jsi Bůh můj/ ty Pán můj/ ty Bůh
můj.

/870/ Ježíši tvé milování/ jest vděčné mysli krmení/ bez
ošklivosti sytící/ žádosti hlad vzbuzující.

Kdo tě koštují/ lačnější/ kdo pijí/ ještě žíznější/ žádati nic
neumějí/ krom Ježíše jež milují.

Koho tvá milost opojí/ ten ví/ co Pán Ježíš strojí/ blaze kdo
se tebou kojí/ o nic jiného nestojí.

Ježíši krásu Anjelská/ v uších jsi Píseň Nebeská/ v ústech
sladkost stredú divná/ v srdci rájská medovina.

Po tobě toužím tisíckrát/ přijď můj Ježíši jedenkrát. Kdy mne
radostí naplníš? kdy mne sám sebou nasytíš?

Stále tebe milování/ jest mé stále omdlévání/ to však jest
sladké ovoce/ jimž věčně živo jest srdce.

Nejvyšší dobrotivosti/ divná srdce veselosti/ dobroto
nestižitedlná/ spojiž mne s tebou láska tvá.

Dobréť jest mně milovati/ Ježíše, o nic nestáti/ samého se
opustiti/ ať s nim mohu věčně býti.

**/1005/ Již smrt tluče/ volá: máš se pryč stěhovati/ na dalekou/
a na věčnou/ cestu máš vandrovati/ tak souzeno/ vyměřeno/ jest
tobě, má se státi.**

Když tou notou/ tak žalostnou/ Smrt začíná zpívati: bez
prodlení/ v okamžení/ musím se stěhovati/ ani nedá (ouve! běda)
k tomu se přichystati.

Oči milé od té chvíle ztratíte slunce jasné/ mně svítiti/ nic
spatřiti/ byť ste pak chtěli krásně/ nebudete/ nemůžete/ všecko
vám světlo zhasne.

I ty vlasy/ jenž mi krásy/ nemálo přidávaly/ přesmrduťým/ a
mrzutým/ smrt hnisem brzo zkálí; zhyne zcela/ sličnost těla/
již sme zde milovali.

**/936/ Každý člověk jest věku krátkého/ od sebe sám ničehož
dobrého/ nečiní, než mnoho zlého.**

Pane Bože tys naše doufání/ obrať naše Srdce ku pokání/ z tebeť
jde dobré poznání.

Naučiž nás po tvých cestách choditi/ Duchem Svatým Srdce
osvětiti/ dej tvou pravdu velebiti.

Nedej nás nepřátelům kaziti/ rač nás před jich ouklady brániti/
ať bychom mohli sloužiti.

Víme že máš hojné smilování/ od věčnosti tvé milosrdenství/
jemuž nikdá konce není.

Rozhněval tebe David Král velmi/ i jeho Syn Šalamoun důstojný/
přemohs vše tvým smilováním.

Nad Achabem Králem též Samařským/ když zle činil z vůle
Jezabelky/ ukázals milosrdenství.

A když lid bloudil v světě velice/ poslals jim slouhu svého
Mojžíše/ nám Syna tvého Ježíše.

Přišel na svět, činil cos rozkázal/ veselé nám zvěstování
kázal/ a lid od ďábla rozvázal.

Přijal na milost zjevné hříšníky/ i když visel mezi protivníky/
prosil za své křižovníky.

Nechtěl hříšníkuv aby zemřeli/ než aby své viny poznávali/
k Bohu se obracovali.

Pro něj Bože Otče zbav nás zlého/ po smrti přijmi z nás
každého/ do Království Nebeského.

/476/ Kdo chce k Bohu přijíti/ plniž jeho vůli/ Takť chce
života příti/ věř v tom Spasiteli. Neb když se mládenec ptal/
na cestu spasení/ tu jemu odpověd dal: Naplň přikázání.

Neměj Boha cizího/ a neklaň se jemu/ nebeř jména Božího/
k mluvení marnému.

Pomni na den Sváteční/ abys jej vždy světil/ v svátek/ a v den
Nedělní/ dobrého pilen byl.

Máš Otce Matku ctíti/ i slovy i skutkem/ chceš- Synu živ býti/
tím věčným životem.

Nezabíjej žádného/ proti spravedlnosti/ vysvobod' nevinného/
nachyl se k milosti.

Varuj se nečistoty/ všelikého smilstva/ neb v Kristovém
Království/ smilniť nemá místa.

Nepokradeš bližnímu/ nehřeš proti lásce/ nečiň škody žádnému/
cos vzal/ navrať zase.

Svědectví falešného/ hled' se varovati/ nechtěj svědomí svého/
lží obtěžovati.

Nežádej nic bližního/ uděl radši svého/ nežádej ženy jeho/
ujdeš všeho zlého.

Kdo tato přikázání/ Nebeského Krále/ umí/ a je naplní/ budeť
v věčné slávě.

Pane Kriste prosíme/ dej nám posilnění/ a pomoz ať plníme/
všecka přikázání.

**/830/ Kdož bídou bude zkušný/ trpělivý nalezený/ Má v té své
trpělivosti/ vše z pouhé Boží milosti/ svou milou duší
vládnouti/ věčný život dosáhnouti.**

Neb skrz trpělivost cesta/ jest do Nebeského Města/ a máme
s Kristem trpěti/ chcem-li s ním v Nebi bydleti/ věci trpkých
pokusiti/ potom sladkých okusiti.

A protož i já též svůj kříž/ nemoc těžkou všelikou tíž/ kterouž
na oudech snáším svých/ vše z dopuštění Pane tvých/ snášeti
chci vždycky míle/ až do smrti mého cíle.

Však vím tejden po téhodni/ ano také i den po dni/ že se vždy
víc k smrti blížím/ věkem, starostí svou tížím/ pomním na
každou hodinu/ že pobuda také minu.

**/930/ Kdož ste se Bohu oddali/ všickni velici, i malí/
nelitůjtez v tom sebe/ stůjtez při svatém učení/ v němž jest
vaše potěšení/ přivedeť vás do Nebe.**

Zlým za zlé neodplacůjtez, v ctnostném životě pracůjtez/ na svět
nechtějte dbáti/ křivdy své poručte Bohu/ jděte za ním cestou
ouzkou/ Bůh svět bude trestati:

Kdyby se vám mělo díti/ jakž vaše tělo chce míti/ nebylo by
v vás bázně: pokušeníť Bůh vzbuzuje/ tudy tělo podrobuje/ a
skrocuje svou kázní.

Jestli vám zde ten kříž těžký/ patřte na pekelné muky/ jak
v nich těžká trápení/ kdež se zlostní věčně mučí/ hlas křiku
jich hrozně zvučí/ těch budete zbaveni.

**/165/ Když Ježíše nevinného/ již usmrceného/ dolu z kříže
složili/ a jej na klín Matky milé/ pod křížem truchlivé/
s žalostí položili. Vidouc rány jeho/ zplakala/ s bolestí srdce
svého/ tak vzdychala.**

Ó můj Synu! můj Ježíši/ poklade ctných duší/ ach! což sou tě zpravili! ach jak hrozně nevinného/ Spasitele svého/ tebe sou usmrtili! Nelzeť vysloviti/ ukrutnost/ kterous ráčil trpěti/ pro lidskou zlost.

Krása tvých líc se ztratila/ jenž byla všem milá. Nejsiť podobný sobě. Oči krví sou zmáčené/ smrtí zamračené/ v této přesmutné době. Ach! kam se poděla/ krásná tvář/ jenž se jasněji stkvěla/ než jasná zář:

Hlava trním jest zbodena/ ukrutně raněna/ vlasy pak sou zmatené. Usta mlčí/ a zmodraly/ a líce zsinaly/ byvše pěstmi ztlučené. Ach nejsi podobný člověku/ jenž v Nebi Otci rovný/ jsi od věků.

Ruce/ nohy sou raněné/ hřeby probodené/ kteréž smáčím slzami. Tělo všecko až do kostí/ bezevší lítosti/ zedráno jest metlami. Člověče pro tebe/ tolik ran/ aby ti zejskal Nebe/ trpěl tvůj Pán.

Plačtež se mnou ctní Anjelé/ pro smrt Spasitele/ pokolení lidského. Plačiž více hříšná duše/ milého Ježíše/ pro tě umučeného. Umučení jeho/ tvá vinna/ i všeho v světě zlého/ jest příčina.

/919/ Když krásu Božích stvoření/ bedlivě rozvažuji/ divím se, a k pochválení/ Tvorce jich se vzbuzuji. Nemohuť se než diviti/ Boží všemohoucnosti/ dobrotu jeho chváliti/ musím skutky moudrosti. Buď chválen Stvořitel všeho/ nyní, i času každého.

Když slunce schránka světlosti/ barvy na oko zlaté/ nestihlé moci v prudkosti/ z Božských pokladů vzaté/ jasným bleskem osvícenou/ tvář světu ukazuje/ moc Boží nevystiženou/ všem lidem vypravuje. Buď chválen Stvořitel všeho/ nyní i času každého.

Sladce zpívajíc ptáčkové/ velebí Tvorce svého/ jenž jim dal hlasy takové/ zhynulíť by bez něho. Rovněž též krásní kvítkové/ rozličné barevnosti/ nejsou než líbí hlasové/ k chvále Božské mocnosti. Buď chválen Stvořitel všeho/ nyní i času každého.

Vida oblohu Nebeskou/ hvězdami okrášlenou/ dole pak širokost
zemskou/ kvítím přiozdobenou/ a cokoli jest pěkného/ a hodného
vidění/ chválím Stvořitele jeho; nebť jest hoden chválení. Buď
chválen Stvořitel všeho/ nyní i času každého.

/999/ Když Křesťanu smrt nastává/ tělo bolestmi ustává/ ouzkost
srdce obkličuje/ a konec se přibližuje.

Leže na smrtešném Loží/ ať se srovná s vůlí Boží/ řka: Co chce
Bůh, toť chci míti/ nechciť mu na odpor býti.

Chceš-li, ó můj milý Bože! ať nevstanu z toho Lože/ čiň se mnou
co se ti líbí/ má vůle se neprotiví.

Ač snáším těžké bolesti/ chci však je vše míle snesti/ ať za
mnohé nepravosti/ nějak učiním zadosti.

Odpouštím všem svým vinníkům/ nepřátelům, protivníkům/ aby též
Bůh z své milosti/ odpustil mé nepravosti.

Chci se z hříchů zpovídati/ Tělo Boží přijímati/ skrz poslední
Pomazání/ přihotovím se k skonání.

Věřím vše, což věří Církev/ doufám, že pro Kristovou Krev/
dojdu hříchů odpuštění/ potom věčného spasení.

Srdečně hříchů lituji/ neb tě nadevše miluji/ Bože vší cti/
lásky hodný. ó buď ke mně milosrdný.

/105/ K Jesličkám Tvorce svého/ na svět narozeného/ Nebeští
Anjelové/ s radostí se dali/ sladce prozpěvovali/ Pastýře
k Pánu zvali.

K Jesličkám Pastýřové/ slyšíce divy nové/ pospíchali
s vroucností/ Děťátko jak mohli, uctili/ služebnost prokázali/
příklad všem ukázali.

K jesličkám také jděte/ s pokáním Krista ctěte/ všickni v světě
hříšníci. V Jeslech leží Beránek Boží/ jenž snímá světa zlosti/
tu dojdete milosti.

K Jesličkám též chvátejte/ Ježíše přivítejte/ všickni věrní
Křesťané; hodenť jest Bůh lásky a ctění/ milujte, ctěte svého/
Boha přelaskavého.

K jesličkám zarmoucení/ v ouzkostech postavení/ s nadějí
pospíchejte. Tu své potěšení najdete/ pospěšte k Těшитeli/
zlých věcí zprostiteli.

K Jesličkám všickni lidé/ v jakékoli jste bídě/ důvěrně
přiběhněte. Tu pomoci i štěstí najdete/ pospěšte k Outočišti/
budete pomoci jistí.

/692/ K Marii Nebes Královně/ všickni se utíkejme/ v její
milosti svobodně/ svou nadějí skládejme.

Neopustiť nás v ouzkosti/ Matka milosrdenství/ jen ji prosme
s důvěrností/ v našem nebezpečení.

Kdyžs tedy v těžké nemoci/ v ouzkosti, v zarmoucení/ u Matky
Boží pomoci/ hledatiť marné není.

Zázraky se dokazuje/ že mnohé uzdravila/ ráda smutných
potěšuje/ jakožto Matka milá.

Mnozí měli pro své zlosti/ přijiti k zatracení/ kterýmž ona
svou milostí/ dopomohla k spasení.

Vzývejmež tedy důvěrně/ milou Matku v ouzkosti/ budeť nám
pomáhat věrně/ do Nebeské Radosti.

/393/ Kriste dobrotivý/ skrytý v Oltářní Svátosti/ žes tu náš
Bůh živý/ věříme bez pochybnosti. Klaníme se tobě/ skrytému
v chleba spůsobě.

Pane litostivý/ an žádáš všecky spasiti/ buď nám milostivý/ a
nerač nás zatratiti/ skryl si se v Svátosti/ abys rozdával
milosti.

Laskavý Ježíši/ v této Svátosti přítomný/ ty jsi lásky naší/ a
všelijaké cti hodný/ tebe milujeme/ a jak sluší/ ctíti chceme.

/537/ Kriste Rozkoší Anjelská/ pokrme Nebeský/ tebe žádá mysl
lidská/ mé mocnosti všecky.

Nad tebe nic vzáctnějšího/ nad tebe nic sladčejšího/ nic není
lepšího.

Nemůž obsáhnouti tebe/ svět svou šířokostí/ tys však z lásky
k nám skryl sebe/ v maličké Svátosti. Ó milování náramné!
dobrodiní nevidané/ prvé neslýchané!

Zde v Svátosti jest tělo tvé/ i tvá krev předrahá/ tu
sjednocení předivné/ člověka a Boha/ čehož nevidím/ to věřím/
neb žes tu můj Pán a Bůh vím/ a proto tě zde ctím.

Před časy tebe plenkami Matka obvinula: již láska pod spůsobami
chleba tebe skryla. Tak hle si nás zamiloval/ že si se nám za
pokrm dal/ kdož se toho nadál?

Nemoh toho rozum lidský/ nikdý vymysliti/ ani žádný vtip
Anjelský dosti pochopiti/ cos nám ráčil učiniti/ chtě naším
pokrmem býti/ s námi se spojiti.

Za to ti milý Ježíši/ tisíckrát děkujem/ a k tvé službě tělo
s duší/ rádi podrobujem/ dejž ať tě zas milujeme/ láskou se
odměňujeme/ hříchů varujeme.

Popřej nám Ježíši milý/ tvé Božské milosti/ abychom tě hodně
ctili/ v Oltářní Svátosti/ a jehož ctíme skrytého/ dejž ať
spatříme slavného v slávě Otce tvého.

**/699/ K toběť Matko Boží milá/ věrní se utíkáme/ abys nás bídne
chránila/ pokorně tě žádáme.**

Neračiž nás oslyšeti/ v potřebě, a v ouzkosti: ale rač mile
přispěti/ z své Mateřské milosti.

Nerač prosby zamítati/ Slouhů tvých ač nehodných; ale rač nám
pomáhati/ ve všech potřebách našich.

Račiž nás vysvoboditi/ ze všech nebezpečností/ a dej nám
bídny m užiti/ tvého milosrdenství.

Panno ctná/ a požehnaná/ náchylná k smilování/ buď vždycky naše
obrana/ vzlášt při našem skonání.

**/903/ Kvílím žalostivě/ trápíc se nemocný: a však potěšení/
nemám i pomoci/ ani polehčení/ má bolest přijímá/ proto že
Hospodin/ proseb mých nevšímá.**

Rozpomeň se Bože/ na dobrodiní tvá: Ezechyášovi/ v nemoci
činěná/ na hlízu když stonal/ těžce Král bohatý/ z rozkázání
tvého/ všel k němu muž svatý.

Ležící mu řekl: Takto dí mocný Pán: Zřed' svůj dům, neb umřeš a
budeš pochován/ zarmoutil se z toho/ velmi Ezechyáš.

A ty slyšíc prosbu/ strhals smrti řetěz: retujíc jej Bože/ jako
mocný Vítěz: vysvobodil si jej/ od Asyrských moci/ davši
patnácte Let/ věku, po nemoci.

Uslyšiž mne také/ hříšného člověka: bolesti plného/ tvého
Služebníka. Bože můj, ó Bože/ pokoru mou oblib/ a nepřipomínej/
že jsem Křtu zrušil slib.

Ale vzpomeň na to/ kterak zhřešil Petr: Zacheus, i Matouš/ též
kající Lotr: Vážils jim laskavě/ množství hříchů, zlého/ když
se pokořili/ z srdce truchlivého.

Hněv tvůj spravedlivý/ jenž na těle nesu: učiněn mi hrozný/ až
se všecken třesu. Zvals mne ku pokání/ ústy tvých proroků/ já
sem pak zanedbal/ změnití svých kroků.

Smilůj se nademnou/ a což ráčíš způsob: toliko zbav losu/
zatracených osob/ dšti na mne milosti/ dokudž nemine čas/ neb
po smrti z pekla/ žádný nevyjde zas.

Já maje tvou milost/ po všeckna má Léta: řídití se budu/
pravidlem života. Tejně pokrytství/ jsa kající člověk/ chciť
věrně sloužití/ kázeň bera za vděk.

A když běh doplním/ tvého vyměření: nezamítejž ty mne/ padlého
Stvoření/ navrať tělo v zemi/ Duši k oslavnosti/ přijmiž Bože
prosím/ do věčné radosti.

/827/ Lásky Boží jest znamení/ a k životu předzvědění/ kohož
Pán Bůh v světě tresce/ zatratiti toho nechce/ ruší/ trápí/
oudy těla/ aby duše zdraví měla.

Při komž pak nemoc zůstává/ Pán Bůh na něj púhon dává/ aby se
z světa k vyjití/ nemeškal rychle strojiti/ a když Pán ráčí
přijítí/ hotov byl mu otevřítí.

Dne, hodiny nevědouce/ a tím ujištěn nejsouce/ kdy jak, a na kterém místě/ dluh smrti zaplatí jistě/ svéčera či o půl noci/ všeckoť jest to v Boží moci.

Řeč Krista Pána milého/ níž napomíná každého/ abychom hotovi byli/ že Syn člověka v tu chvíli/ přijde než se nadějeme/ a navštívení budeme.

I tehdy nemoc a bolest/ jistý ten Posel jeho jest/ jimžto nabízí k pokání/ marností Světa zůstání/ i k milování dobrého/ Spravedlnosti Svaté jeho.

/680/ Maria Blahoslavená/ Matko Panno čistá/ jenž hodnou jsi učiněná/ Matkou Pána Krista/ Pros toho/ jenž jsi nosila/ mlekem Panenským kojila/ přemilého Syna/ přemilého Syna.

Co nám svým dětem nešťastně/ Eva potratila/ skrz prohřešení všetečné/ tak marně ztratila/ to ty nám zas navracuješ/ a tvým plodem nahrazuješ/ ctná Panno Maria.

Aby do Ráje věčného/ cesta byla volná/ skrz tvého Syna milého/ činíš Panno mocná/ kdybys námi pohrdala/ za nás se nepřimlouvala/ jest naděje špatná.

Než skrz tebe zarmouceným/ přišlo potěšení/ nebs v neštěstí postaveným/ jisté spomožení. Z tohoť mi se radujeme/ tobě vděčně děkujeme/ za to dobrodiní.

Díky tobě Boží Synu/ vzdáváme s vděčností/ jenž jsi shladil naší vinu/ skrz své utrpnosti. Buď chválen s Otcem i Duchem/ jimž jsi v slávě v moci roven/ až na věky/ Amen. "

/35/ Maria čistá Panno/ toběť jest to dáno/ ať by skrze Anjela/ bylo zvěstováno.

Žádná hodná nebyla/ ve všem světě jiná/ kromě tebe přečistá/ Panenko Maria.

Ej porodíš předivně/ světa Spasitele/ hřívny dávno ztracené/ zas navratitele.

Řekla: jak to můž býti/ bych Syna počala? myslí nemohu míti/ bych muže poznala.

Dí Anjel: Sám svatý Duch/ mocně ti zastiní/ a jako všemocný Bůh/ plodnou tě učiní.

Uvěřila ctná Panna/ řeči posla ctného/ řkouc/ staň se; Ej pokorná/ dívka Pána mého.

Slovo k tomu svolení/ Tělem učiněno/ tak žádoucí spasení/ lidem způsobeno.

/728/ Maria když se počala/ milosti plnost dostala/ by od hříchů byla čistá/ pro porod Ježíše Krista.

Věřmež o tom z pobožnosti/ ne z Církevní povinnosti/ šetříc Osoby Kristové/ přejme ji pocty takové.

Ó Maria Panno čistá/ buď naší přímluvci jistá/ u tvého Syna milého/ ať sme pro zásluhy jeho:

Od svých hříchů očištění/ s počtem vyvolených spojeni/ zbaveni bídy/ žalosti/ oučastni Boží milosti.

Dejž, ať jsme v Nebeském kraji/ v radostném a věčném ráji/ kdež ty s Anjely přebýváš/ věčné radosti užíváš.

/693/ Maria Panno ctná/ Královno nejmocnější. Buď naše obrana/ pomoz nám v čas nynější. Neb všemohoucí Pán/ na nás, na své stvoření/ jest velmi rozhněván/ vypros nám odpuštění.

Potěšení smutných/ račiž nás potěšiti/ Outočiště hříšných/ rač nás k ochraně vzíti. Ó rač k svému Synu/ za nás se přimluviti/ ať nám ráčí vinu/ s pokutou odpustiti.

Vinni se dáváme/ že pro všeliké zlosti/ v pokutu padáme/ spravedlivé přísnosti. Však budeš-li svého/ Syna za nás prositi/ spravedlivý jeho/ hněv můžeš ukrotiti.

Bože milostivý/ nepatř na naše zlosti/ ale na přímluvy, Matky plné milosti. Nerač v prchlivosti/ nás hříšný lid trestati/ ani v hněvivosti/ k tvému soudu nás bráti.

V nejhlubší pokoře/ na tváře své padáme/ zasloužené hoře/ odvrát od nás, žádáme. Rač nám odpustiti/ spravedlivé trestání/ a času popříti/ zde k činění pokání.

/888/ Máš Křestane věděti/ co ti Pán Bůh činí/ chovati máš
v paměti/ jeho dobrodiní. Abys jemu děkoval/ za jeho milosti/ a
zase jej miloval/ s povinnou vděčností.

On k svému podobenství/ ráčil tě stvořiti/ chtěje
blahoslavenství/ věčné tobě příti/ k čemuž tobě udělil/ všecko/
cožkoli máš. Bez něhoť bys nic nebyl/ služ mu/ jestli to znáš.

Když pak ty si přestoupil/ přikázání jeho/ Syn Boží z Nebe
sstoupil/ pro tebe hříšného/ a aby tě vykoupil/ a přived
k spasení/ z lásky k tobě podstoupil/ hořké umučení.

Začež vše nic jiného/ nežádá od tebe/ než abys zákon jeho plnic
došel Nebe. Nebudeš-li pak vděčný/ za tu lásku jemu/ připraven
oheň věčný/ jest tobě bídnému.

A protože dokud jest čas/ pokání činiti/ dokud příležitost máš/
s Bohem se smířiti/ nemař neužitečně/ zde času milosti/ abys
nepykál věčně/ toho bez platnosti.

/895/ Miluji tě Bože milý/ ale však ne k tomu cíli/ abych
milováním tebe/ dostal se někdy do Nebe.

Aniž proto tě miluji/ že se muk věčných strachuji/ byt' nebylo
pekla, Nebe/ přece bych miloval tebe.

K lásce tvé ty mne pudíš sám/ nebos vší lásky hodný Pán/ když
tě na Kříži spatřuji/ hned se láskou rozpaluji.

Ty hřeby Ježíši milý/ jimiž tě na kříž přibili/ to kopí/ jímž
si proboden/ svědčí/ že jsi lásky hoden.

Slovem všecky tvé bolesti/ kteréš pro nás ráčil snesti/ srdce
mé laskavě raní/ a vzbuzují k milování.

/893/ Miluji tě ó Bože můj! a nechci býti nežli tvůj/ z cela se
tobě oddávám/ svou svobodu ti poddávám.

Paměť má na tě samého/ pamatuj Boha milého: rozum ať nic
nezpytuje/ krom tě/ jejž srdce miluje.

Vůle ať s tvou se srovnává/ na všem, co ty chceš/ přestává:
v ničemž ti neodporuji/ cos mně dal/ toť zas daruji.

Přijmi všecko cokoli mám/ tvét' jest, tvůj jsem já také sám: čiň
se vším co se ti líbí/ tvá zpráva v ničemž nechybí.

Jen milost svou rač mi dáti/ ať tě mohu milovati: na tvé lásce
jest mi dosti/ bych nic neměl u věčnosti.

**/830/ Miluji tě/ velebím tě/ můj přemilý Ježíši/ Tě srdečně/
časně, věčně, chci milovati vždycky. Když tě mám/ všecko mám/
vším světem pohrdám/ tys mně milejší/ tys mně vzáctnější.**

Jiným přeji/ ať což chtějí/ mají z světských marností:
Nezávidím/ když je vidím/ v dobrém a dlouhém štěstí. Pro sebe/
od tebe/ žádám Bože z Nebe/ ať tvou milost mám/ a ji zachovám.

Ze všech věcí/ nic mít nechci/ krom tvé svaté milosti: jestli
ji mám/ již všecko mám/ i v času, i v věčnosti. Račiž mi/ dáti
ji/ ať tě vždy miluji/ časně i věčně/ toť chci srdečně.

Tě samého/ Boha mého/ žádám vždy milovati: neb lepšího/
milejšího/ mé srdce nemůž znáti. Protož tě/ můj Kriste/ chci
milovat čistě/ nyní i vždycky/ věky po všecky.

/1066/ Můj jediný/ ó Bože rozmilý! když na tě zpomínám láska
má/ milejšího nic nad tebe/ přijmi mne k sobě do nebe.

Kdež nic zlého/ ani protivného/ na věky nebude slyšeti: kdež
vždycky rovná jednota/ nemá místa žádná psota.

Kdež plesají/ a sladce zpívají/ svatí Anjelové s radostí:
s nimi žádám sobě býti/ a tě můj Bože chváliti.

Milý Bože/ rač mne z toho hoře/ do Nebeské vlasti přijíti: ať
všech Svatých v společnosti/ chválím tebe na věčnosti.

**/540/ Můj Vykupiteli/ Kriste Ježíši/ Radost srdce mého/ láska
nejsladší. Tys mé potěšení/ tys jediná žádost/ ty jsi v mém
zarmoucení/ má sladká radost.**

Tys v nouzi, v chudobě/ poklad nejdražší/ tys ve tmách myslí
mé/ slunce nejkrásší. R°/ O zboží nestojím/ buduli tě míti:
temnosti se nebojím/ když tvůj blesk svítí.

Tys rozkoš v bolesti/ zdravís v nemoci/ tys pomoc v neštěstí/
stráž ve dne/ v noci. R°/ Nedbám na bolesti/ ani na neštěstí:
když jsi se mnou Ježíši/ jenž jsi mé štěstí.

Tys v žížni nápoj můj/ pokrm můj v hladu/ v toběť v svých
ouzkostech/ naději kladu. R°/ Tys v zimě teplo mé/ v horku jsi
můj chládek: lásky mé ty jsi konec/ cíl i počátek.

Ty jsi má ochrana/ v nebezpečenství/ tys mé outočiště/ v mém
protivenství. R°/ V ráně srdce tvého/ skryji se bezpečně: a
v tvé ráně bez strachu/ chci zůstat věčně.

Nechť se na mne valí/ moc nepřátelská/ i lidská zuřivost/ i moc
dábelská. R°/ Pod ochrannou rukou/ Ježíše milého: ničehož se
nebojí/ Srdce mé zlého.

Líbílit se Bohu/ ať jsem v žalosti/ ať mám bídu/ nemoc, mnohé
ouzkosti. R°/ Nic se neprotivím/ žádám i umřítí: líbílit se
Bohu/ a chce tak míti.

Nechť se pak celý svět/ na opak zvrácí/ i všeckna Království/
v nic se obrácí. R°/ Buď semnou Ježíši/ nebudu se báti: na
zmatek všeho světa/ nebudu dbáti.

Co chce tehdy můj Bůh/ to ať se děje/ můj milý Ježíši/ tys má
naděje. R°/ S tebou já zůstávám/ nechciť se zpustiti: za živa i
po smrti/ s tebou chci býti.

**/539/ Na kolena klekněte/ pobožní Křesťané/ náležitě uctěte/
Svaté Tělo Páně/ které ste spatřili/ s Oltářní Svátosti/ sluší,
byste je ctili s pravou pobožností. Kyrie eleison.**

Neb tuto jest Král slávy/ jemuž přísluší čest/ v té Svátosti
Bůh pravý/ a člověk skrytý jest. Tu jest Bůh světa Tvorce/ jenž
všecko zpravuje/tu jest milostí dárce/ jenž se nám daruje.
Kyrie eleison.

Protož zde přítomného/ Pána Boha ctěme/ tak u dobroty jeho/
milosti dojdeme; neb budem-li ho ctíti/ skrytého v Svátosti/
ráčí se nám zjeviti/ v nebeské radosti. Kyrie eleison.

Ó předobrá Ježíši/ rač to učiniti/ ať na tvou tvář v tvé Říši/
můžeme patřiti/ kdež sevšemi Svatými/ chcem tě milovati/ a
Svatý/ Svatý/ Svatý s Anjely zpívati. Kyrie eleison.

/917/ Na loutny, harfy, Varhany/ chvalte Boha národové/ Bud' chválen Bůh svrchovaný! chvaltež jej všickni tvorové. Onť jest náš Tvorce/ všecko má v ruce/ vším vládne/ všecko zpravuje.

Onť všecko svou Božskou mocí/ z ničehož ráčil stvořiti: Bez jeho Božské pomoci/ my nic nemůžem činiti. Všecko, což máme/ míti žádáme: od něho/ beřem samého.

Od něho všickni sme vzali/ tělo, duši, darů dosti/ slušít, bychom děkovali/ jeho Božské Velebnosti. Máť trestán býti/ kdo slušné díky/ nečiní/ za dobrodiní.

A protož my se tím vzbudíme/ Pána Boha k pochválení/ za dary mu vděčni budme. Posloužit nám to k spasení. A Pán Bůh zase/ v budoucím čase/ rozmnoží, náš statek, zboží.

/949/ Nechtě sobě svět svého Zboží/ váží/ a libuje. Mé srdce víc v lásce Boží/ sobě oblibuje. Já tobě víc Boha svého/ než všech věcí světa zlého/ vážím a libuji/ Boha miluji.

Můj Pán Bůh jest mně milejší/ než všecko, což svět/ neb což má, není stálejší/ než který jarní květ. Květ odpadá v krátkém čase/ a nenavrácí se zase: tak milují světská čest: neboť marná jest.

Rovně též bohatství zemské/ jest pomijitedlné: Naproti Zboží Nebeské/ jest nezrušitedlné. Nestojímť o Zboží zemské/ žádám poklady Nebeské/ dostati od tebe/ můj Bože z Nebe.

Nechci v rozkošech tělesných/ škodně se kochati; Nebť nejsou než mrzkost, a hřích/ nechciť ho páchat. Po Bohu touží má duše/ onť nadevšecky rozkoše/ jest lepší, sladčejší, a mně milejší.

/914/ Neodlučuj mne Pane/ prosím, od tváři své/ ani Ducha svatého/ odjímej odemne/ navrať mi potěšení/ nebo v tvém milování/ mám jisté doufání.

A já učiti budu/ bezbožné, cestám tvým/ dávaje potěšení/ všem lidem kajícím: byť sobě nezoufali/ k tobě se obráceli/ a naději brali.

Za toť já prosím tebe/ vysvobod' mne Pane/ od těch, jenž na každý den/ žádají duše mé; Já každému člověku/ vypravovati budu/ všecku tvou dobrotu.

Těž i vzáctné oběti/ tvé Božské milosti/ žádám obětovati/ se vši uctivostí/ Zápal díků činění/ obět vroucích modlení/ k tvému zalíbení.

/1067/ Ne tak touží jelen/ po čerstvé vodě/ jako já každý den/ toužím po tobě/ ó můj nejmilejší/ můj nejsladčejší/ nejdobrotivější/ můj Pane Ježíši!

Račiž mne do Nebe/ k sobě přijíti/ snažně prosím tebe/ chtě s tebou býti. Žádám tobě v Nebi/ věčně zpívati/ když tebe velebí/ všickni tvoji Svatí.

Rač mne svou milostí/ pomoci k tomu/ ať tě na věčnosti/ chválím v tvém domu/ chci tě milovati/ milý Ježíši/ věčně ti zpívati/ v tvé Nebeské říši.

/831/ Nic sladšího/ libějšího/ není nad lásku Ježíše/ věrná Duše/ miluj Pana Ježíše.

Nic kraššího / milejšího/ není nad krásu Ježíše: věrná Duše/ miluj Pana Ježíše.

Nic dražšího/ hodnějšího/ není nad milost Ježíše/ věrná Duše/ miluj Pana Ježíše.

Nic vyššího / vzáctnějšího/ není nad vzáctnost Ježíše. Věrná Duše/ miluj Pana Ježíše.

Nic lepšího/ světlejšího/ není nad svatost Ježíše/ věrná Duše/ miluj Pana Ježíše.

/909/ Nikdy Bůh spravedlivého/ nevypouští z srdce svého/ má naň pozor, jej zpravuje/ a mocí svou opatruje.

Krmí, chová, obhazuje/ dobrými věcmi daruje/ nižádného neopouští byt' pak bydlel i na poušti.

Král David to vysvědčuje/ sám na sobě ukazuje/ že mlad byl, potom se štaral/ a mnoho lidí přečkal:

Však nikdy spravedlivého/ neviděl opuštěného/ od Boha, v němž požehnání/ jestiž mnohé darování.

On zástup na poušti krmil/ když slova jeho pilen byl/ ze dvou Ryb a z pěti chlebů/ nasýtil pět tisíc lidu.

Mezi lvy Danielovi/ oběd Abakukovi/ poslal, tam aby nezahynul/ ale k němu se přivinul.

Protož sobě nestejskejme/ v Bohu potěšení mějme/ buď že budem ouzkost míti/ buď protivenství trpěti.

On dá nám své požehnání/ bude přítomen vždy s námi/ poté to pak smrtnosti/ přivede nás do radosti/ Amen.

/1009/ Ó by pomměl každý člověk/ jak jest krátký zde jeho věk/ vyjde člověk na tento svět/ na tento svět/ jako květ/ jenž mine opět/ mine opět.

Maje náš věk tak krátké dny/ medle komu jest podobný? bublinec jenž hned se stratí/ a více se nenavrátil/ nenavrátil.

Jistě náš život pod sluncem/ jest jako pára nad hrncem/ kterážto se vzhůru vznáší/ vzhůru vznáší/ a potrvá krátké časy/ krátké časy.

Všickni jsme pomijející/ jak posel rychle běžící/ nemůžet zde dlouho státi/ dlouho státi/ síla, zdraví, smrt to skrátí/ smrt to skrátí.

Kdo jest dnes zdráv a udatný/ zejtra stůně/ leží smutný/ má bolesti přeukrutné/ přeukrutné/ a všecko mu jest nechutné/ jest nechutné.

Protož věčného života/ v kterémž není bída/ psota, hledejme skrz pravé ctnosti/ pravé ctnosti/ varujíc se nepravosti/ nepravosti.

/1062/ Ó bychom na dny věčné/ často zpomínali/ trápení nekonečné/ pilně rozjímal! jináč bychom živi byli/ nikdy bychom nehřešili.

Věčné bychom radosti/ horlivě žádali/ jináč bychom žádosti/ těla odpírali. Kdo ví, co znamená věčnost/ opustě hřích, miluje ctnost.

Jsouc nyní na rozcestí/ co mám vyvoliti? ctostný-li život
vésti/ čí po hříchu jíti? bodlavá jest cesta ctnosti/ rozkošná
jest nepravosti.

Nechci hříchu, lahodí, jedno okamžení/ tím na duši uvodí/ věčné
zarmoucení. Nechciť já pro okamžení/ ztratiti věčné spasení.

Po ouzké cestě ctnosti/ chci za Kristem jíti/ budu po té
ouzkosti/ věčný život míti. Blaze, kdo krátkou bolestí/ zejskal
sobě věčné štěstí.

/1016/ Ó člověče pohleď na mne/ neb sem byl podobný k tobě/
krásný, mladý, urozený/ drahým šatstvem ozobený.

Nyní nejsem než prach země/ tělo od červů sežrané/ má krása a
urozenost/ vzala konec i umělost.

Dnes jsi zdravý, a bohatý/ zejtra k Lazaru podobný/ dnes ode
všech budeš vážen/ zejtra do hrobu položen.

Důstojnost tvou, i zboží tvé/ ze od tebe shromážděné/ všecko
musíš opustiti/ kus země za vděk přijíti.

Drahé Kamení/ též Perly/ zlato, tě nevysvobodí/ smrt tluče
silně na dveře/ pojme Krále i Císaře.

Protož ó milý člověče/ to dobře rozvažuj sobě/ na ten svět se
nespolíhej/ raděj v Bohu doufání měj/ Amen.

/857/ Ó Dušičko drahý květe/ co lepšího na tom světě/ a co jest
dražšího nad tě?

Zlato, Stříbro to nic není/ ni také drahé Kamení/ tobě rovného
nic není.

Drahous Krví vyplacená/ z Smrti věčné vykoupená/ a z pekla jsi
vyproštěná.

Ó Dušičko! pomni na to/ že jsi dražší nežli Zlato/ jakou odměnu
dáš za to?

Pomni na smrt Boha svého/ pomni na mučení jeho/ Stvořitele tak
drahého.

Hleď skutky dobré činiti/ hleď Prikázaní plniti/ Boha hříchy
nehněvati.

Neb se musíš postaviti/ v soudný den se vyčítati/ čertí budou žalovati.

Zvíš cos činila tejného/ tuť bude všeckno zjeveno/ když tě přestraší Soud jeho.

Máš-li, kdo tam za tě slíbí/ a kdo tě tam vyprovodí? z počtu pak kdo tě vymluví?

Ty jsi Pane milosrdný/ račiž býti milostivý/ smiluj se nad dušičkami.

Ó Dušičko má přemilá! jak jsi hříchy poražená/ pokání žádej od Pána.

Když se bude s tělem dělit/ Bože rač se smilovati/ Dušičku k sobě přijíti.

Kriste pro tvé Umučení/ dej nám hříchův odpuštění/ s tebou věčné přebývání.

/193/ Ó jak může/ věrná Duše/ Pána svého snést/ bez slzení/ bez omdlení/ ukrutné bolesti!

Svatou hlavu/ světa Slávu/ trním mu opletli/ až krvavé slzy právě/ z očí jeho tekly.

Ach hluboce/ ostré špice/ do Mozku mu vtiskli/ Knytly silně/ točíc divně/ Křížem hlavu stiskly.

Tuť svatá Tvář/ Anjelská Zář/ v Šarlat se oblekla/ když Pramení/ z ran bodení/ všecka Krví tekla.

Co Hanění/ co klanění/ oči zavázání/ co plvání/ Vlasů rvání/ co poličkování?

Ach má Duše/ kdož to může/ Slovem postihnouti/ co tu tvůj Pán/ korunován/ musil podniknouti?

Již novina/ zní hodina/ kterou Otec zapsal/ Kříž hned vzíti/ na smrt jíti/ Pilát mu rozkázal.

S křížem vyšel/ k Místu přišel/ kdežto měl umříti/ k Vůli Otce/ chtíc do konce/ hořký Kalich píti.

Jižť ostatný/ Boj udatný/ mé Srdce rozjímej/ ach s lítosti/ na Bolesti/ Ježíše spomínej.

Hleď litostné/ nemilostné/ nevinným trhání/ hleď hněvivé/ závistivé, Krista křižování.

Naskrz prudce/ nohy, ruce/ hřeby přeostrými/ ach prohnali/
roztrhali/ Hřeby železnými.

Jak rozpjaté/ Tělo svaté/ na Kříži omdlévá! ach jak můj Pán/ ze
všechných ran krev štědře vylévá.

Tuť Bolesti/ tu tesknosti/ milostného Pána/ trápí silně,
nevymluvně/ tu poslední Rána.

Ó nezpytůj/ než politůj/ Duše má s žalosti/ co tu tvůj Pán/
z svých hořkých ran/ pocítil bolestí.

Hřeby v Ruce / trápí Srdce/ Srdce mé milosti/ ach pronikly/
všecky žíly/ ukrutné Bolesti.

**/1040/ Ó jak těžká trápení/ v očistcovém plameni/ jdou na
lidskou duši/ které vystát musí/ kdo za své hříšnosti/ zde
nečinil dosti.**

Všecky světa bolesti; které tělo můž snesti/ byť pospolu byly/
ničimž by nebyly/ proti velmi hrozým/ mukám očistcovým.

Načež pamatujíce/ a duši litujíce/ prosme Boha za ně/ milosrdně
na ně/ ať ráčí patřiti/ a je muk zprostiti.

Za to milé dušičky/ budou nám vděčné vždycky/ přimluví se za
nás, abychom Kristův hlas/ šťastný a veselý/ v soudný den
slyšeli.

**/376/ Ó Ježíši! v tobě doufám/ v tobě svou nadějí skládám/ neb
neopouštíš žádného/ silně v tě doufajícího.**

V tvé Svaté ruce Ježíši/ poroučím nyní svou duši/ tělo/ smysly/
všecko jmění/ život, stálost i proměny.

Neb více doufajíc v tebe/ nezavedu nikdy sebe/ zahanbení
pohnutí/ nebudu se bát na věky.

Ó Ježíši!tě miluji/ protože hříchů svých lituji/ srdečně je
opлакávám/ polepšení připovídám.

Již více světské marnosti/ tělu, dáblu, ani zlosti/ sloužití
nikdy nebudu/ pokud v tomto Světě budu.

Tebe ó milovníče můj!Tebe se držím Choti můj/ tobě srdce své
otvírám/ ó Ježíši naplň je sám.

Ó Ježíši miláčku můj/ dejž ať srdce mé jest trůn tvůj/ na něm
ty se dej a panuj/ tak jak chceš míti/ rozkazuj.

Ó dobrotivý Ježíši! rač přijít k sobě mou duši/ když se s tělem
dělit bude/ ať věčné milosti dojde.

A tak z této smrtedlnosti/ přiveď k sobě do radosti/ ku které
mi rač pomoci/ Bože jediný v Trojici.

**/1068/ Ó když přijdu do Nebe/ k tobě můj Ježíši! ó když patřím
na tebe/ a tebou těším sebe/ v tvé Nebeské Říši!**

Nic nevidím lepšího/ jako s tebou býti/ nic mi není sladšího/
ani žádoucího/ jako tě spatřiti.

Prosím tě můj Ježíši/ skrz tvé umučení/ přiveď mou hříšnou
duši/ po ouzkości nynější/ k věčnému spasení.

Ó dejž mi se dostati/ do Rájské radosti/ žádám tě milovati/ jak
tě milují Svatí/ po všecky věčnosti.

**/183/ Ó láska příliš veliká/ že Pán Bůh za své sluhy/ za
nehodného hříšníka/ svou krví platí dluhy.**

Co sme my trpěli/ za své nešlechtnosti/ Pán Ježíš ráčil
snášeti/ z své k nám dobrotivosti.

Nechtějmež více hněvati/ Pána tak laskavého/ majíce jej
milovati/ pro tu dobrotu jeho.

Hříšníci nezufovej sobě/ ač si prohřešil těžce/ kajícímu v každé
době/ Ježíš odpustiti chce.

V jeho srdci učiněná/ kopím přeostrým rána/ učí, že jest
otevřená/ nám k jeho lásce brána.

Ruce své má roztažené/ hříšníků k objímání/ kteříž by chtěli
skroušené/ učiniti pokání.

Aniž se může najíti/ tak těžká lidská vinna/ by nemohla
shladiti/ Kristová krev nevinná..

Žádný tedy si nezufovej pro jakékoli zlosti/ v ranách Pána
Krista doufevej/ skrz ně dojdeš milosti.

**/698/ Ó Maria Panno krásná/ tys dennice světa jasná/ jasnýs
blesk Říše Anjelské/ krása vši slávy Nebeské.**

O tobě prorokovali/ zdávna ti, jenž tě žádali/ všickni svatí
Prorokové/ zákonní Arciotcové.

Žes měla být Matkou Boží/ schránkou tak drahého zboží/ kterýmž
všecko provinění/ mělo přijít k zahlazení.

Tys ten prut plodného kmene/ jenž vyšel z Jese kořene/ Panna
z rodu Královského/ Matka Krále Nebeského.

Z tebe posel svět překrásný/ Kristus Pán nad slunce jasný/
jimžto samým osvícení/ lidé přichází k spasení.

Protož tě Panno prosíme/ jakž se srdcem důvěřujme/ rač skrze
své přimluvení/ zjednat nám věčné spasení.

**/174/ Ó matko plná žalosti/ pod křížem stojící/ zbavená vší
radosti/ na Syna hledící. Když on pněl na Kříži/ hříchů našich
tíži/ nevinně nesl.**

Tu jest byla naplněná/ Symeonova řeč/ tvá Duše těžce raněná/
skrz břitký ostrý meč. R°/ Byla bys umřela/ kdyby nesílila/
tebe.moc Božská.

Trpěli, pravda jest, mnoho/ Svatí Mučedlníci/ všechny muky
Světa toho/ míle snášejíci. R°/ Ale trápení jich/ jest jako
blesk/ a Stín/ proti Mukám tvým.

A jako jsi milovala/ nad jiné Synáčka/ tak všechny převyšovala/
bolest tvá Mateřská. R°/ Oni na svém Těle/ ty na Duši cele/
velmi zraněná.

Ta tehdy nesmírná žalost/ ať jest k potěšení/ nám hříšným, a
vzbudí lítost/ též pravé pokání. R°/ Nad hříchy našimi/ vinnami
hroznými/ a jich zlost shladí.

**/905/ Ó můj Hospodine/ přispěj k pomoci mé/ zarmucuje mne
člověk/ boj veda po mnohý věk/ často sužuje mne/ často sužuje
mne.**

Já pak v svém ssoužení/ v těžkém zarmoucení/ v tebe samého
doufám/ a k tobě se utíkám/ o vysvobození.

Štíte nejsilnější/ Králi můj nejvyšší/ nebudu se nic báti/ byt
mi mělo škoditi/ nějaké stvoření.

Každý den slova má/ odemně mluvená/ falešně převracuji/ a
lživě přemejšleji/ pejchu provozuji.

Přehojné mé slzy/ mne se často drží/ kteréž ty sám v moci máš/
a na všecko se díváš/ sám to proměňuješ.

Ó můj milý Pane/ vzhlédniž ty sám na mne/ dej mi míle snášeti/
cožs mi ráčil složiti/ na tom bídném světě.

/882/ Ó můj laskavý Pane Ježíši! miluji tebe srdečně/ ó
dobrotivý dárce všech věcí! vzdávám tobě díky věčně. Za tvá
všecka/ nezčíslná/ z tvé pouhé milosti/ a dobrotivosti/
prokázaná dobrodiní.

Ty jsi mne tvé nehodné stvoření/ z ničehož ráčil stvořiti. Ty
mne hned od mého narození/ vším dobrým ráčíš dařiti. Což jsem
neb mám/ od tebe mám. V jednom okamžení/ hned přijdu k zrušení/
ráčíš-li mne opustiti.

Jak tedy veliké nevděčnosti/ má duše se dopustila/ když proti
tvé Božské velebnosti/ čehož lituji/ zhřešila. Chci budoucně/
stále, vroucně/ tebe milovati/ a vše konati/ co tvá vůle
uložila.

Toliko to vroucně prosím tebe/ odpust mi mé nepravosti/ a rač
mne pro svou dobrotu, z Nebe/ obdařiti svou milostí/ ať
žádného, smrtedlného/ hříchu neučiním/ nikdy nezaviním/ proti
tvé dobrotivosti.

Potom pak po časném zde životě/ přijmi mou duši do Nebe/ a dej,
ať po zdejší bídě, postě/ v Nebi věčně chválím tebe/ kdež tvůj
trůn jest/ a rovná čest/ děje se ti s Otcem/ též i s svatým
Duchem/ až na věky věkův/ Amen.

/871/ Ó můj nejsladší Ježíši! naděj toužících duší/ hledá tě
slz mých vylití/ mysl volá/ chce tě míti.

Kdekoli budu bydliti/ žádám vždy s Ježíšem býti/ blaze mi když
jej naleznu, přeblyže/ když jej postihnu.

Tehdáž jej budu líbati/ a přesladce objímati. Tuť bude šťastné
sloučení/ ač v tom dlouhé chvíle není.

Již vidím/ toho jsem hledal/ již držím, toho sem žádal/ z lásky
k Ježíši omdlívám/ a v srdci roznícen bývám.

Když se tak Ježíš miluje/ ta láska se nezhašuje/ nevlažne, aniž
umírá/ víc roste, a víc hořívá.

Stále hořívá ta láska/ a bývá podivně sladká/ velmi rozkošně
chutnává/ a šťastně rozkoš dodává.

Tato láska z Nebe pošlá/ vnitř do mého srdce prošla/ celou mysl
rozpaluje/ což sobě duch oblibuje.

Ó přešťastné rozpálení/ a vroucné mysli toužení! ó sladké
obvlažování/ Krista Pána milování!

/819/ Ó Pane Kriste Ježíši! Jenž jsi sám Pastýř nejlepší/
poroučímeť každý duši.

Stvořiteli všeho Světa/ ostříhejž ty nám života/ v tato
nebezpečná Léta.

Cestu kterouž přímě vedeš/ všecky volené dovedeš/ nauč nás
znát, prosíme tě.

Hříchy naše, nepravosti/ činěné hned od mladosti/ proti tvé
Božské milosti.

Laskavě rač odpustiti/ ať můžem v Nebi po smrti/ tvé Svaté
Jméno chváliti.

Uslyšiž prosbu nehodnou/ a velmi nedostatečnou/ po smrti dej
radost věčnou.

Milostivě rač přijíti/ tak jakžs ráčil zaslíbiti/ že chceš
věřící spasiti.

Uchovej nás všeho zlého/ pro smrt Krista Syna tvého/ přiveď do
Království svého.

/716/ Ó Paní má Svatá Maria/ Matko dobrá a milostivá. Jáť se
tvé dobrotivosti/ poroučím ve vší ouzkosti.

Tobě já se cele poddávám/ tvé ochraně se odevzdávám/ tys po
Bohu má naděje/ zprost' mne/ když mi se zle děje.

Vzláště pak v čas mého skonání/ přispěj mně milostivá Paní/
chraň mne na duši/ na těle/ před lstí ďábla nepřítelé.

Dále rač mi to vyprositi/ ať mohu tvář Boží spatřiti/ v rajske nebeské radosti/ chválíc Boha na věčnosti.

Žádámť jak časně, tak i věčně/ Boha milovati srdečně/ spolu s Anjely Božími/ i sevšemi Volenými.

/703/ Ó Panno před stvořením světa předzvěděná! Na věky požehnaná/ na Nebi, na Zemi nižádná/ nemůž se tobě najít rovná; nebs Panna lásky Boží plná.

Zpomeň na nás slouhy tvé Panno ušlechtilá/ Matičko Boží milá/ spomoz nám/ myť k tobě voláme/ která neopouštíš žádného/ kdož tě vzývá z srdce pravého.

Protož doufáme, že skrz tvé přimluvení/ nebudem opuštěni; nýbrž všudy vždy ochráněni/ časných i věčných muk zbaveni/ v Nebeskou radost uvedeni.

Račiž nám to Matičko laskavá zjednati/ a milost vyžádati/ abychom našich provinění/ dosti plného odpuštění/ a po smrti v Nebi bydlení.

/393/ Ó Svatosvatá Hostie/ pod kterou se Kristus kryje/ buď nám hříšným k spasení/ zle se nám ze všech stran děje/ zastaň nás/ popřej pokoje/ a zbav nás našich soužení.

Drahé Tělo Krista Pána/ buď naše mocná ochrana/ ve všelike ouzkosti. Drahá Krev Ježíše Krista/ buď nám vždycky pomoc jistá/ pomoz nám k věčné radosti.

Chvála buď Bohu pravému/ v způsobě chleba skrytému/ ode všeho stvoření/ ten rač nám milostiv býti/ a milosti propůjčiti/ abychom došli spasení.

/709/ Ó Světa rozkoše vítejte/ Panno a Synu Panenský/ tisíckrát vítejte Ježíši s Marií.

Ty jsi keř hořící/ Maria/ jenž hoříš/ ale neshoříš; neb toho kře plamen jestiť Syn Marie.

Tys Archa umluvy Maria/ netrpící porušení: než manna té Archy jestiť Syn Marie.

Ty jsi kořen Jesse Maria/ Panenka a prut kvetoucí: ale proutku kvítek jestiť Syn Marie.

Ty jsi trůn Královský Maria/ Obraz Božského umění: však trůnu Šalamoun jestiť Syn Marie.

Tys krásná Monstrancy Maria/ perlami, zlatem, třpíticí; Monstranci Hostia jestiť Syn Marie.

Ty jsi oko světa Maria/ nad měsíc, slunce jasnější/ zřetedlnice oka jestiť Syn Marie.

Ty jsi světa Nebe Maria/ v němž jest vše dobré zavřeno: však těch Nebes radost jestiť Syn Marie.

Ty jsi dvěře Nebes Maria/ skrz něž se vchází do Nebe: ale klíč těch dveří/ jestiť Syn Marie.

Ty jsi srdce světa Maria/ milosti/ lásky příbytek: však srdce prostředek/ jestiť Syn Marie.

Eja/ eja světa rozkoše/ Panno a plode Panenský: tisíckrát vítejte Jezu a Maria.

/883/ Otče náš na vysosti/ nejvejše bydlící/ za podnož své mocnosti/ stvoření mající. Vyslyšiž mé žádosti/ přijmi vzdychání mé/ které činím z vroucnosti/ uděl milosti své.

Osvětiž se tvé jméno/ všudy po všem světě/ jsa odevšech chváleno/ jak v zimě, tak v létě. To též jméno tvorové/ ať všickni hlásají/ k jeho cti ať živlové/ radostně plesají.

Tvé ó Pane! Království/ rač nám přiblížiti: a z světského tyranství/ nás vysvoboditi: neb když do Nebe patřím/ všecken svět mne mrzí/ chtěl bych k Svatým svým bratřím/ do Nebe jít brzy.

A poněvadž dobře znám/ že tvá vůle svatá/ jest ve všem prospěšná nám/ v milosti bohatá: Ach dej ó dobrý Otče/ ať ji vždy plníme/ a tebe ó náš Tvorče! nadevšecko ctíme.

Dej nám chléb náš vezdejší/ těla k vyživení/ i Duchovní platnější/ duše k posilnění: neb jestliže krkavce/ paseš z své štědrosti/ jak můžeš nás své ovce/ opustit v lačnosti?

Odpust' nám též prosíme/ což sme prohřešili/ neb se hněvu bojíme/ jejž sme zasloužili. Odpust', jak odpouštíme/ my vinníkům našim, a dej milost, prosíme, hříšným dušem našim.

Đábel svět, tělo naše/ své střely zostřili/ ach! neobstojít duše/ přispěj Pane milý! neb sic v svém pokušení/ jistě upadneme/ leč z tvého zpomožení/ síly nabudeme.

Zbav nás všeho škodného/ z tvé milosti Pane/ hříchů, ďábla hrozného/ jako své poddané/ bychom zlého zproštění/ zde tobě sloužili/ a potom proměnění/ v Nebi tebe ctíli.

/93/ Pán Kristus se narodil/ člověk nám podobný. S námi lidmi se spojil/ nám krom hříchů rovný: Ó velké snížení! za tak velké zmaření/ děkuj jemu věrný.

A poněvadž jest Synem/ Otce Nebeského/ a všemohoucím Pánem/ Nebe, Země, všeho/ má Knížectví mocné/ rameno velmi silné/ přidržme se jeho.

Ten týž jest dobrý rádce/ v moudrosti nesmírný/ všeho dobrého dárce, Pán Bůh náš, a silný: v něm silně doufejme/ tak ďábla přemůžeme/ neb on jest Pán mocný.

On též jest slavný Otec/ věku budoucího/ on dobrý Pastýř Ovec/ lidu zvoleného/ i Kníže pokoje/ jenž sám hříchů shlazuje/ chvalmež jméno jeho.

Panství své rozširuje všudy po všem světě/ když Církev shromažďuje/ k své chvále a poctě; a Království jeho/ není konce žádného/ v budoucím životě.

Ten své věrné uvede/ do svého Království/ kdež věčná radost bude/ jako jeho Božství/ pro tvé narození/ Kriste dej nám bydlení/ v Nebi, v tvém Království.

/702/ Panno Blahoslavená/ nad jiné zvelebená/ zdráva buď Maria: raduj se Panno čistá/ plesej Rodičko Božská/ popros za nás Syna.

Panno koruno Panen/ i lásky Boží plamen/ zdráva buď Maria: Matko všechněch věřících/ všech Boha milujících/ popros za nás Syna.

Matko svatě naděje/ a způsobce pokoje/ zdráva buď Maria: Tys Ráj pravé rozkoše/ i život naší duše/ popros za nás Syna.

Outočištné jsi město/ Jeruzaléma Slávo/ zdráva buď Maria: Pána Krista svatyně/ Řebřík přímý do Nebe// popros za nás Syna.

Tys čistoty zrcadlo/ keř Mojžíše divadlo/ zdráva buď Maria: o lilium převonné! Rouno Gedeonové/ popros za nás Syna.

Tys trůnem Šalomouna/ ona věže slonová/ zdráva buď Maria: Ó z Nebe sladký strede/ v němž Bůh zalíbil sobě/ popros za nás Syna.

Ó zahrádka zavřená/ studnice zpečetěná! Zdráva buď Maria: Chleba lodi kupecká/ v čas bouře Hvězdo Mořská/ popros za nás Syna.

Tys nad Měsíc krásnější/ i nad slunce jasnější/ zdráva buď Maria: Vojsko v šiku statečné/ v němž Bůh zalíbil sobě/ popros za nás Syna.

Upros nám zde pokoje/ zbav různic, války/ boje/ zdráva buď Maria: Z věčného zatracení/ zprošť/ doved' nás k spasení/ popros za nás Syna.

/1066/ Patř na to člověk všeliký/ jak jest to pád preveliký/ do pekla se dostati/ a v něm věčně zůstati.

Hledej v čas Boží milosti/ abys nebyl v té žalosti/ a nemusil plakati/ kde se jest pozdě káti.

Služ Pánu Kristu s milostí/ opustě světské marnosti/ a budeš s nim bezpečně/ v Nebi kralovat věčně.

Pomoziž nám Kriste Králi/ bychom se k sobě dostali/ a v radostné věčnosti/ chválili tě s radostí.

/1045/ Pobožný Křesťane pomni/ na duše kteréž jsou v ohni/ očistcovém ztrápené/ hled' jim pomoci z trápení/ skrz dobrých skutků činění/ budou ti za to vděčné.

Když od věrných ke cti Páně/ almužna se dává za ně/ mívají polehčení: a když se slouží mše svatá/ začasť bývá odňatá/ prudkost jejich trápení.

Když se věrný za ně modlí/ neb nějaké nepohodlí/ snáší s trpělivostí; Pán Bůh jim milostiv bývá/ na přimluvu je zprošťává/ očištcové přísnosti.

1046

Ukrutný má nazván býti/ kdo jim pomoci činiti/ pro svou nedbalost nechce: zvláště kdo své mrtvé rodiče/ přátely/ neb dobrodince/ z paměti pouští lehce.

/1026/ Pohleďtež ó nejmilejší Křesťané na to * že naše těla nejsou než popel a bláto.

Kteráž jako tráva rychle vadnouc vetšejí * a jako stín a voda spěšně pomijejí.

Toho všeho za důvod jest toto tělo * jenž byvše nám podobné rychle usvadlo.

Na toť nám všem konečně také má přijíti/* prv nežli se nadějem/ musíme zemřítí.

Však blahoslavení ti/ jenž v Pánu umírají * nebo odpočinutí věčné přijímají.

Jichž nasledují skutkové dobřečinění * kteříž před Soudem Božím jsou jim k potěšení.

Dejž nám milost Pane ať je pilně činíme * a po smrti své před tvým soudem obstojíme.

Nad dušemi pak věrných rač se smilovati * a jim všechněm věčné odpočinutí dáti.

/413/ Pochvalmež s vděčností/ Nebeského Pána/ z jehožto milosti/ dočkali sme rána/ onť od pádu škodného/ i odevšeho zlého/ ráčil nás Božskou moci zbaviti té noci.

Mohliť nám přijíti/ rozličné příhody/ smrt, krve prolití/ nemoc, oheň, škody: on odvrátil zlé věci/ Otcovskou o nás pečí/ nám mnohá dobrodiní/ činil, a ještě činí.

Na těle/ na duši/ laskavě nás chrání: protož jemu sluší/ činit děkování. Děkujmež mu srdečně/ řkouce všickni společně: děj se ti neskonalá/ předobrá Bože chvála.

Rač i tohoto dne/ i času každého/ nás od příhody zlé/ i ďábla zlostného/ laskavě ostříhati/ a nám ve všem žehnati/ abychom tě chválili/ časně i věčně ctili.

/1004/ Pomni každý na soud hrozný/ kterýž bude v den poslední/ na němž všickni lidé stanou/ když zas jistě z mrtvých vstanou. Před Soudcým hned každý počet/ vydat musí co za svých let/ činil dobrého neb zlého/ tuť bude odplata všeho.

Hříšníci v pekle mučení/ budou ukrutně trápení/ žalostivě zuby škřípíc/ věčně mrouce/ hrozně křičíc.

Ó ulekni se každý z nás! pros Boha dokudž máš zde čas/ by do muk pekla nepřišel/ z nichž by na věky nevyšel.

Raději každý s pilností/ hledej zdráv Boží milostí/ s Bohem přebývati žádej/ ďáblu se svoditi nedej.

Konej skutky pobožnosti/ tak dojdeš Boží milosti/ když Duše tvá z těla vyjde/ hned v rozkošné místo přijde.

A radosti nevymluvné/ požive do soudného dne/ pak bude v těle přeslavném/ velmi jasném a překrásném/

S Pánem Bohem svůj byt míti/ na jeho tvář vždy patřiti/ jej ctíti s Synem i s Duchem/ Svatým, dejž Bůh nám to! Amen.

/108/ **Poslyšte Křesťané/** radostné noviny/ kteréž ohlašuje/ Anjel té hodiny/ pastýřům na poli/ Betlémské krajiny.

Řka: Ó nebojte se/ milí Pastuškové! hle vám zvěstujeme/ potěšení nové/ narodil se Kristus/ v Betlémě Júdově."

Jeho vlastní jméno/ jestiž Emanuel/ Izaiáš dávno/ o něm předpověděl/ a Marii Panně zvěstoval Gabriel.

Pochybujete-li/ ej toť vám znamení/ byste jisti byli/ že nejste svedení/ Děťátko najdete/ svázané plénkami.

Bez prodlení jděte/ do Města Betléma/ dítě naleznete/ tam s Hovady dvěma/ jenž nad vším panuje/ však ničehož nemá.

Tu když uslyšeli/ Pastýři novinu/ nejprv sice vzdali/ chválu Hospodinu/ potom se oddali/ na cestu k Betlému.

Tam všedše našli/ jakž jim byl pověděl/ zděšeným na poli/ Posel Boží Anjel/ z čehož jeden každý/ nemálo byl vesel.

My oučastní jsouce/ takové milosti/ vděčně díky vzdejme/ Božské Velebnosti/ že nás tak bohatě/ daruje z výsosti.

/603/ Po smrti Herodesovy/ hle svatému Jozefovi/ Anjel se ve snách ukázal/ a z Ejipta jíti kázal.

I řekl mu: Vstaniž hbitě/ vezmi s sebou svaté dítě/ spolu s milou Matkou jeho/ jdi z Království Ejiptského.

Jdi do Izraelské Země/ přines tam zas Božské plemě/ neboť život dokonali/ jenž jeho smrti hledali.

Slyše pak že by kraloval/ v Jůdstvu Archelaus zlý Král/ po Otcí Herodesovi/ připadl na něj strach nový.

Když proto tam jíti nesměl/ ve snách napomenutí měl/ aby on, a sním Boží Syn/ šel do Galilejských krajin.

I šel tam/ a v Nazartetě/ tak řečeném malém Městě/ s Ježíšem a s Matkou jeho/ byl dlouhý čas věku svého.

Skrze to se naplnilo/ což předpovědíno bylo/ o Kristu skrze Proroky/ že slouti má Nazaretský.

/93/ Prozpěvují Anjelé/ řkouc vesele: sláva Bohu v Nebi/ pokoj lidem dobré vůle zvěstují/ a jest za potřeby.

Zjevil se Emanuel/ Vykupitel/ lidského Stvoření: Člověčenství na se přijal/ smrtedlné k jeho Vykoupení.

V Betlémě se narodil/ v Jeslích složil/ v chlévě otrhaném: v zimě, nouzi a chudobě/ za Městem/ jsa všech věcí Pánem.

Klade se mezi Volem/ mezi Oslem/ a ví, pro to činí: "snad skrze to zhovadilost/ znamená lidského stvoření.

Pláče, kvílí, naříká/ těžce vzdychá/ bolest dává znáti: snad tím našich hříchů těžkých/ škodlivost míní ukázati.

Přestaň, ach přestaň milý/ roztomilý/ Ježíši plakati: budem tebe víc než sebe/ na věky za to milovati.

/923/ Přebídnýť jest na světě člověk/ mnoho bíd maje přes celý svůj věk/ až naposled mine jeho čas/ kterýž více nevrátí se zas.

Co jest platno bohatým býti/ mnoho stříbra neb i zlata míti?
přijdeš o to hned v smrti své čas/ nedá se ti to navěky zas.
Co prospějí Královská sydla? co mnohé krmě a skvostná jídla?
Ztratíš to vše v tvůj poslední čas/ nikdý toho neužiješ zas.
Coť prospěje tělesná pěknot/ kteráž nebude trvat na věčnost?
ale smrti poruší ji čas/ nenavrátíť se na zemi zas.
Co prospěje všecko/ což má svět? jehož sláva uvadne jako květ.
Potup to vše/ dá ti Pán Bůh zas/ v Nebi odplatu na věčný čas.

/341/ Rač nás milý Duše Svatý/ navštíviti/ a svých darů
v nichžs bohatý/ nám popříti.

Přijď k nám/ naplň svou milostí/ srdce naše/ a zažeň svou
přítomností/ Satanáše.

Dej/ ať ze všech povstaneme/ nepravostí/ a ctnostný život
začneme/ k tvé líbosti.

Abychom tě nikdý více/ nehněvali/ ale tvou vůli plníce/
milovali.

Přispoř nám pro svou dobrotu/ víry pravé/ a ukaž v nás svou
štedrotu/ k tvé cti slávě.

Dej ať v tě silně doufáme/ přidej lásku/ ať s vyvolenými máme/
v Nebi částku.

Dej nám bázeň/ dobrotivost/ i Umění/ Sílu/ Rozum/ Radu/
Moudrost/ nás k spasení.

Dej nám v tvé Božské milosti/ setrvati/ a do Nebeské radosti/
se dostati.

Učiň pro to Umučení/ Krista Pána/ ať jeho krev za nás není/
darmo dána.

Budem ti za to vzdávati díky vděčné/ a v Nebi tobě zpívati/
chvály věčné.

/111/ Radujte se Křesťané/ nastal den radosti/ nejhlavnější
přestane/ příčina žalosti: neb se již narodil/ kdož by nás
vysvobodil/ od ďábelské zlosti/ od ďábelské zlosti.

Radujte se Anjelé/ neb skrz Pána Krista/ přemůžem nepřítele/
naplní se místa/ od Anjelů padlých/ opuštěná v Nebesích/ jest
naděje jistá.

Radujte se hříšníci; neb Kristus Syn Boží/ budete-li kajicí/
hříchy vaše složí: dojdete milosti/ i Nebeské radosti/ skrz
jeho zásluhy.

Raduj se celá Říše/ Nebeská i Zemská; neb skrz Krista Ježíše/
každá duše lidská/ můž spasená býti/ bude-li chtít plniti/ co
chce vůle Božská.

**/1058/ Rozkáže Pán Bůh v soudný den/ všem hříšným z dobrých
ven/ tu kdež bude pláč očima/ a skřehot zubama.**

Stanut dobří na pravici/ a zlí na levici/ tuť je Anjelé
rozloučí/ co kozly od ovcí.

Budouť se hříšníci styděti/ lháři i modláři/ třes se před Pánem
Bohem/ jeho hroznou tváří.

Uslyšíť bezbožní v ten čas/ převelmi hrozný hlas/ budou volati
na hory/ řkouce; Přikrejte nás.

Nemilosrdní tu stanou/ zpravujíc se Pánu/ hříchové a
nepravosti/ do pekla je vtáhnou.

Do propasti, do temnosti/ do věčné žalosti/ kdež nikdy konce
nebude/ velikých bolestí.

**/177/ Sedmero tvých bolestí/ Maria když rozvažují/ s tebou
nesti žalosti/ s tebou si umřít vinšují/ Anna to prorokuje a
Symeon předpověděl/ že tvé srdce meč projde/ dosti zřetelně
pověděl/ Ach! odpusť podobný/ ať meč pocítuji/ a na tvé
ouzkosti/ často pamatují.**

Utíkáš Matko milá/ nesoucí sladké břemeno/ abys snad Slunce
skryla/ jenž nemůž být zatajeno: V Ejiptě se zakrýváš/ s tvým
nejmilejším Pokladem; tam když slzy vylíváš/ plakat nás učíš
příkladem. R°/ Pláčeš a naříkáš/ jsouc plná bolesti/ ach! dej
pocítiti/ nám tvé žalosti.

Když Syna nechtíc tratíš/ jdouc domu z Jeruzaléma/ zase se
zpátkem vracíš/ jsouc zármutkem naplněná: hledáš ho

s bedlivosti/ v Městě ptajíc se na něho/ tak za tři dni
v žalost/ trváš co mrtvá bez něho. R°. To tvé zarmoucení srdce
mé proniká/ a na tvé žalosti/ má Duše naříká.

A když se krví potí/ v zahradě modle se Otci/ hněv spravedlivý
krotí/ na tvář na zem padající:

A když korunu z trní/ na hlavu jeho dávají/ Katané hněvem plní/
a ji do mozku vtiskají. R°/ Tvé srdce z bolesti/ krví se
zalívá/ a všeho zármutku/ s trpícím zažívá.

Když pak těžký Kříž nesa/ bere se smutně z města ven/ a často
pod ním klesá/ jsa od trápení unaven: A když se zhůru zdvíhá/
jsa hřeby na Kříž přibitý/ až se v něm všecko trhá/ a jest od
krve zalitý; R°/ Omdlívá velikou/ duše tvá žalostí/ jsouc všech
nevinného/ oučasná bolestí.

Když vidíš, že se blíží/ k života svého skončení/ a poslední na
kříži/ slyšíš jeho promluvení: Po smrti pak Bok jeho/ vidíš
kopím otevřený/ a jak krev s vodou z něho/ teče hojnými
prameny; R°/ K smrti se bolestí těžkou přibližuješ/ a ranám
smrtečným/ srdce propůjčuješ.

A když jej složeného/ z Kříže na svůj Klín svinuješ/ líbáš
obnaženého/ a nevinného lituješ: v Hrobě jej Pochováváš/ novém
v skále vytesaném/ vonné masti přidáváš/ v kmentu odíváš
koupeném. R°/ Tuť sobě vinšuješ/ s ním pohřbená býti/ a toho
lituješ/ že to nechce míti. Pláčíc u Hrobu sedíš/ co osamělá
Hrdlice/ vzdychajíc k Nebi hledíš/ svou žalost opětující:
slzami Hrob pokráníš/ bys v nich Syna pochovala/ tak se pro
něho trápíš/ žes jej velmi milovala. R°/ Ach! popřej mi Panno/
s tebou zde kvíliti/ a smrt Syna tvého/ vždy v paměti míti.

/719/ Sedmero tvých radostí/ Panenko Maria/ kteréš z Božské
milosti/ v srdci svém cítila/ Tobě připomínáme/ žádajíce tebe/
abychom, jakž doufáme/ skrz tě došli Nebe.

Předněs se radovala/ když v tvém čistém těle/ předivně si
počala/ světa Spasitele. Druhá tvá radost byla/ Panno vždycky
čistá/ kdyžs na svět porodila/ žádoucího Krista.

Třetí radost byla/ ta jistá příčina/ kdyžs tři Krále spatřila/ že ctí tvého Syna. Čtvrtá radost nastala/ když po smrti jeho/ v třetí den uhlídala/ slavně vzkříšeného.

Když v slávě a s jasností/ vstupoval do Nebe/ pátou velkou radostí/ obveselil tebe. Šestou radost dostala/ skrz Ducha Svatého/ kdyžs jej v srdce přijala/ z Nebe seslaného.

Sedmé veselosti tvé/ nelze vysloviti/ nabyté, když ráčil tě/ Syn do Nebe vzíti: kdež se s ním radovati/ budeš bez skončení/ dejž nám tam se dostati/ skrz tvé přimluvení.

/350/ Sláva nerozdílná/ Trojice, nejvyšší/ Otče/ Synu/ Duše/ nejsvětější. Viz/ kterak nuzně já/ bídne tvé stvoření/ k tobě Bohu mému/ mám důvěrné zření.

Jáť se tobě nyní/ cele obětuji/ a tvé svaté vůli/ všecko podrobuji. Ty mnou vládni Pane/ po všechny věčnosti/ sebe se odříkám/ i vši mé vlastnosti.

Nechci míti/ nechci/ nikdež nic krom tebe/ ty jsi mé vše dobré/ ty jsi sám mé Nebe/ tě z pravého srdce samého hledati/ tě zprosta bez zisku žádám milovati.

Cokoli na světě celém jest libého/ vším tím zhrzím Pane/ pro tě Boha mého/ ty dobroto věčná/ všecko převyšuješ/ ach příliš dosti mám/ když mi se daruješ.

Tato jest má vůle/ a cíl uložený/ tobě celou duší sloužit bez proměny/ chci tebe srdečně vždycky milovati/ byť by zde měl věčně život můj trvati.

Ej dávámť se srdcem ó Bože jediný! nechť na mne na věky nemá dílu jiný. Budeš-li mi chtít dát sladkost/ potěšení/ neb dopustit bídy, strasti/ pokušení

Ó Pane všecko to učiníš z milosti. Víím/ žes byl/ jsi/ budeš/ pln dobrotivosti/ a že vše dáš duši k dobrému přijíti/ já tě z obojího/ vděčně chci chváliti.

/101/ Sláva buď Bohu Otci/ Nebe i Země Tvorci/ jenž nám dal Syna svého/ z Panny narozeného.

Sláva buď Bohu Synu/ kterýž pro lidskou vinnu/ ráčil z Nebe
sstoupiti/ v chlévě se naroditi.

Sláva Duchu Svatému/ jako Bohu pravému/ skrz jehož přičinění/
bylo to narození.

Chvála buď Matce Boží/ čest její ať se množí/ jenž Krista
porodila/ Panenství neztratila.

Chvála Kůrům Anjelským/ jenž k Jesličkám Betlemským/ Pastýře
povolali/ Krista jim zvěstovali.

Chvála třem Králům Svatým/ z dalekých krajin přišlým/ aby ctili
nového/ Krále narozeného.

Chvála Pastýřům bdícím/ hned jak svaté Anjely/ zpívati
uslyšeli.

Chvála buď i jiným všem/ právě nábožným Dušem/ jenž podle
povinnosti/ Krista ctí s pobožností.

/1003/ Slyšmež všickni staří, mladí/ co nám všem Duch svatý
radí/ abychom na smrt pomněli/ a v mrzkosti hříchy měli.

Smrt hříšníků jest nejhorší/ jakož Šalamoun tak svědčí/ že
jakžkoli brzo zemrou/ tak hned zatracení budou.

I proč na to nic nedbáme/ dokudž ještě čas zde máme/ že se
smrti nelekáme/ a pokání nečiníme?

Ale kdož jsou spravedliví/ tiť se jí báti nemají/ nebť o nich
Duch svatý praví/ že zemrouc odpočívají.

Kriste pro tvé umučení/ zažeň ďábly při skončení/ a dej nám
dobré skonání/ s sebou v Nebi přebývání.

/1047/ Slyšte ó přátelé! smutné naříkání/ a poslyšte mého/
truchlého volání/ křičím, volám dnem i nocí/ žádajíc od vás
pomoci/ v mé těžké nemoci.

Zůstávám v vězení/ očistcové muky, a těžké trápení/ mám od Boží
ruky/ v očistci se nyní trápím/ a své dluhy stále platím/ ach
kdy je vyplatím!

Ó kdybyste mohli, očima spatřiti/ ó kdybyste mohli, drobet
zakusiti/ mého těžkého trápení/ beze všeho oblevení/ ach! co
byste řekli?

Byť byste pak měli/ srdce zkamenilé/ aneb jako samá/ ocel zatvrdilé/ však byste se obměkčili/ mě k pomoci přispíšili/ v bídách polehčili.

Rozjímejte ohně prudkého pálení/ připomeňte sobě/ všeliká trápení/ dření, kleštěmi trhání/ a nebo hnátů lámání/ to ještě nic není.

V olově vaření/ na roště pečení/ pilou rozřezání/ od zvěři trhání/ biči, řetězy mrskání/ aneb háky rozsápání/ všecko to nic není.

Na škřipce tažení/ v oleji škvaření/ neb koní smejkání/ neb střeva soukání/ bylať by má kratochvíle/ všeckoť bych to snesla míle/ vystála vesele.

Než není podoby/ ani přirovnání/ k mému zde v očištění/ stálému trápení/ není možné, vymluviti/ vypsati, neb vysloviti/ co musím trpěti.

Ach já smutná duše/ čeho sem dočkala/ ach marná rozkoše/ co si mi zejskala/ perneť za tě platit musím/ jak dlouho to sama zkusím/ ach pomozte prosím.

Ó kyž uslyšíte, mé smutné volání! ó kyž uvážíte, mého naříkání!
ó kyž se rozpomenete! mně ubohé spomůžete/ z mého zarmoucení!

Nežádám od vás víc/ než co můžete dáti/ bez velké těžkosti/ za mne vykonati/ Mši Svatou sloužiti dejte neb za mne se pomodlete/ tím mi spomůžete.

/1020/ Smrt se beře kradným krokem/ na tě člověče táhne: než se nadáš/ rychlým skokem/ k tvojímu hrdlu sáhne. Musíš by rád/ nebo nerád/ ji se v poddanost dáti/ žádná tu moc/ ani pomoc/ nemůž ji odolati.

Ó tělo, tělo pochlebné/ jak mnoho jich si svedlo!Vydávalos se za pěkné/ a tims do pekla táhlo.

Kdo tvá slova/ měl za pravá/ draze to nyní platí/ v ohni muky/ kde na věky, má bez odpočinutí.

Snad jest dnešní den poslední/ tvého zde přebývání: Ó člověče mne poslechni/ dej se hned na pokání.

Co se byli nenadáli/ kteří dnes z světa sešli/ a do nouze věčné
mnozí/ než slunce zašlo, vešli.

Protož bedlivě přistroj se/ bdi pilně nocí i dnem: když smrt
k tobě přiblíží se/ udeří na tě s hurtem:

Ty hrdinský s ní do půtky/ budeš se moci dáti/ zejskáš chválu/
mzdu nemalou/ v onom světě po smrti.

Služ Bohu myslí udatnou/ svět krásný měj za smetí: i budeš mít
za vyhranou/ nic tebe nezarmoutí.

Duše s tělem s samým Bohem/ aby již jedno byla/ a bezpečnou,
pod ochranou/ občerstvení své měla.

**/832/ S pokorou se utecme/ k Pánu Bohu svému/ ve všech svých
nedostatecích/ poručme se jemu.**

A Srdcí upřímnými/ i poníženými/ i řkouc; Smilůj se nad námi/
Pane, nad hříšnými/

Rač nám času popřítí/ hříšným ku pokání/ tys náš Pán Bůh
jediný/ v milování hojný.

Ať bychom živi jsouce/ pokání činili/ zanechajíce hříchu/ zlé
v dobré směnili:

Neb nás tento bídný svět/ podvodně oklamal/ vší neřesti, a
bídě/ i žalosti poddal.

Jemu sloužíc žádného/ užitku nemáme. Přijmiž nás na svou milos/
pokorně žádáme.

Učiň pro zasloužení/ Krista Syna svého/ odpusť hříchy, přijmi
nás/ do Království svého.

Tu když jest radost věčná/ příbytek bezpečný/ buď tobě chvála i
čest/ ó Bože náš věčný! Amen.

**/768/ Svatý Pavel vyvolený/ mnohých národů k spasení/ pro
vyznání pravé Víry/ trpěl ouzkosti bez míry.**

Nicméně věrně pracoval/ lid ku Kristu přivozoval/ skrz učení/ i
skrz divy/ jako Apoštol horlivý.

Rozličné krajiny prošel/ všudy protivníky našel/ kteréž však
ctností přemohl/ mnohým k spasení pomohl.

Naposledy také v Římě/ rozsíval Kristovo sítě/ což na čas bezpečně činil/ žádný ho z toho nevinil.

Až císař Nero s pohany/ rozzlobiv se na Křesťany/ kázal jich mnoho zajíti/ a Svatého Pavla stíti.

Kteréhož to hlava Svatá/ jednou ránou byvši státá/ hned jak od těla skočila/ třikrát ještě poskočila.

A třikrát: Jezus! zvolala/ k tomu se divná věc stala/ kdekoli sebou hodila/ hned se voda vypřejštila.

Dodnes tu tři studánky jsou/ tak Pán Bůh odkázal moc svou/ aby památka zůstala/ a navěky nepřestala.

Těž na znamení čistoty/ mnozí to píší z jistoty/ že z šíje mléko vystříklo a katu roucho ostříklo.

Potom teprva tekla krev/ a Apoštol dokonav běh/ došel po svém protivenství/ věčného blahoslavenství.

My v jeho orodování/ mějme veliké doufání/ že nám Bůh hříchy odpustí/ a nás své slávě připustí.

/790/ Svatý Václav jsa ctnostný/ před Bohem se nížil/ Bratru, matce nevděčný/ když k smrti se blížil/ zpověď svatou učiniv/ vzal velebnou Svátost/ a ctně kolena skloniv/ měl umřítí žádost.

Před dveřmi kostela/ Bratr naň vyskočil/ ucho odřal od těla/ mečem ho postrčil.

R° Krev Svatá zde skropila/ nemůž se zatříti/ jak z těla vyskočila/ musí tak vždy býti.

Hned se divy veliké/ činili po světě/ a Králi země Dacké/ rozkázano¹ jistě. Aby kostel vystavěl/ Václavu svatému/ modlitbou se poručil/ Mučedlníku ctnému.

Tři leta v Boleslavi/ tělo svaté bylo/ jako slunce s Hvězdami/ ve dne v noci stkvělo.

R° Odtud potom do Prahy/ když vezeno bylo/ bez mostu, lodí, vláhy, přes tři vody přešlo.

¹ Kustod na s. 790 rozkázáno

K žaláři přivezeno odtad jít nechtělo/ až bylo vypuštěno/ což tam vězňův bylo. V tom ucho přinešeno/ jenž odtato nejprv/ jak k hlavě přiloženo/ přirostlo jako prv.

/761/ Svatý Víte mučedlníku/ svítězils, plesej! Pravý Boží milovníku/ kde tyran vzteklej/ jenž tě hanebně obnažil/ mrhal, bil/ v olově vařil? Již nic víc nemůže/ co mu zlost spomůže? Přemohls i Otce svého/ rytíři svatý/ nedbals na ukrutnost jeho/ byts měl být státý. Nechtěls se Krista spustiti/ byts měl i smrt podstoupiti/ bojovals statečně/ již se radůj věčně. Dobře si každému činil/ jsa milostivý/ upřímně se všemi minil/ jsa dobrotivý/ zle se ti odměňovali/ pokoje sobě nedali/ až tě umořili/ a z světa sklidili.

Ty si pomoh od dábelství/ Císařovu synu/ z čehož Císař k ukrutenství/ vzal sobě příčinu/ dal na tě lvy vypustiti/ jenž ti nechtěli škoditi/ tě politovali/ nohy tvé lízali.

Tyran nad zvěř ukrutnější/ tím pohnut nebyl: Nýbrž učiněn hroznější/ aby tě zabil/ dal tebe háky zedrati/ hrozně na kusy trhati/ tak si běh dokonal/ a víru zachoval.

V tom hned s přehrozným blejskáním/ bouřka se stala/ země hnutím a hřímáním/ škody dělala/ tím ztrestána pohanská zlost/ a rozhlášena jest tvá ctnost/ Mučedlníku Svatý/ kdyžs do nebe vzatý.

/802/ Svatých Šimona a Jůdy/ slavné skutky chvalme všudy/ jimž se děj dnes obzvláštní čest/ poněvadž svátek jejich jest.

Oba pro Krista trpěli/ jednu Matku oba měli/ Marii Kleofášovou/ Tétu Páně Ježíšovou.

Bratr jejich nejmilejší/ byl jest Svatý Jakub menší/ Krista Pána Spasitele/ Bratrance, milí přátelé.

Ti po Kristovém Vstoupení/ podlé jeho poručení/ po mnohých zemích chodili/ lid Svaté víře učili.

Tehdáž Jůda šel do Města/ kteréž to sloulo Edeša/ v němž Abagarus král bydlil/ hodný aby pochválen byl.

Neb když ten Král byl v nemoci/ slyše o Kristové moci/ že by mnohé uzdravoval/ skrze psaní jej k sobě zval.
Jemuž odepsal Kristus Pán/ že sic nepřijde k němu sám/ ale pošle z svých jednoho/ jenž by zahnal nemoc jeho.
Což Svatý Jůda dokázal/ neb jak se Králi ukázal/ k pravé víře jej obrátil/ potom mu zdraví navrátil.
Potom ti Apoštolé dva/ hyzdíc, rušíc modlářství zlá/ když již mnohé země prošli/ v Perském Království se sešli.
Tu našli dva kouzelníky/ Krista Pána protivníky/ z nichžto Zaroes sloul jeden/ druhý byl Arfarat jménem.
Kteréž z země Mouřenínské/ pro zlé čáry kouzelnické/ vyhnal svatý Matouš milý/ že z hanbou utekli byli.
V tom Pán Babilonský jeden/ Baradách řečený jménem/ maje se na vojnu bráti/ chtěl se o ni Bohů ptáti.
Modly neodpovídaly/ pročez ti/ jenž se jich ptali/ jinam musili odjít/ a jiné modly prositi.
I řekla jim modla jiná/ že jest mlčení příčina/ přítomnost dvou Apoštolů/ jenž se k nim přibrali spolu.
Baradach hledati jich dal/ a když tu byli/ jich se ptal/ co jsou? z kterých krajin vyšli? proč do Země Perské přišli?
Na čež když odpověd dali/ naposled i to přidali/ že s sebou přinesli pokoj/ a nebude žádný rozbroj.
Ze se mu zejtra poddají/ ti kteříž vojnu zdvíhají/ a tak že můž svítěziti/ bez krve lidské vylití.
Modláři tomu se smáli/ a svých bohů se tázali/ jenž řekli/ že vojna bude/ v níž mnoho lidí ubude.
A když pak na zejtří bylo/ všecko se v skutku splnilo/ což Apoštolé pravili/ hned v ničemž nepochybili.
Hejtman lidu Vojenského/ zkusiv pravdu toho všeho/ i hnedky chtěl pro lež mstít/ ty pohanské kněží zbít.
Ale apoštolé Svatí/ nedali tomu se stát/ řkouce/ že nejsou poslání/ jiných lidí k mordování.
I divil se jejich ctností/ a Králi je chválil dosti: Kouzelníci pak ty chvály/ v potupu obracovali.

Potom Kouzedlníci více/ moc svou dokázati chtějí/ jakés muže okouzlili/ je němé, slepé činili.

Pak hady na ně poslali/ kteréž Apoštolé vzali/ na Kouzedlníky vhodili/ čímž je velmi zahanbili.

Neb od nich štípání jsouce/ zbavit se jich nemohouce/ hrozně jako vlci vyli/ neb těžkou bolest cítili.

Ale Apoštolé milí/ od těch hadů se zbavili: oni pak jsouc zahanbeni/ odešli bez polepšení.

A v tom Mládenec nevinný/ nařknut z smilstva těžké vinny/ s dcerou z rodu převzáctného/ pročež šlo o život jeho.

Ale Apoštolé svatí/ chtějí nevinného zastati/ dítěte narozeného/ ptali se o vinně jeho.

Dítě hned odpovědělo/ že by ho Otce nemělo/ tak nevinnost obhájena/ a ukrutnost zastavena.

Potom Apoštolé svatí/ chtěli se přeč odebrati/ že pak jich velmi prosili/ patnáct měsíců tam byli.

Tu z lidu šedesát tisíc/ krom dětí/ kterýchž bylo víc/ Král také s svými Knížaty/ nábožně přijal Křest Svatý.

Kouzedlníci pak dotčení/ v Perské zemi zahanbení/ spolu do Babilona šli/ kdež je Apoštolé našli.

Tu lid Apoštoly svaté/ s jejich nabádání jaté/ přivedl do chrámu svého/ slunci obětovaného.

Apoštolové tam všedše/ a jejich modly uzřevše/ kázali dáblům vyjítí/ a všecky modly zkaziti.

V tom hned dva mrzcí dáblové/ černí co mouřenínové/ vyšli/ modly roztrískali/ a s křikem odtud se brali.

Což když spatřili Pohané/ svaté Apoštoly Páně/ tak dlouho ukrutně bili/ až je života zbavili.

Po jejichž svatém skonání/ nastalo hrozné hřímání/ hrom udeřil do Kostela/ spálil Kouzedlníků těla.

Ten pak Král napřed dotčený/ od Apoštolů pokřtěný/ slavný chrám vystavěti dal/ v němž Apoštoly pochoval.

My též hledme jich uctíti/ neb za to budeme míti/ skrz jejich orodování/ radost v Nebi bez skonání.

/920/ Ta slepota jest lidí zlých/ že bez strachu páchají hřích/
nechtějíc dobří býti. Dokudž dobré zdraví mají/ na duši
zapomínají/ nechtějí Bohu sloužiti.

Když pak padnou do nemoci/ ač není žádné pomoci/ s pokáním
odkládají. Zatím je smrt zachvacuje/ a je života zbavuje/ když
se nedomnívají.

Volá je Bůh k soudu svému/ kdež člověku bezbožnému/ věčné běda
nastává; neboť pro své provinění/ podle Božího vyrčení/ do
pekla se dostává.

Nepomůž hrdost pyšnému/ ani možnost bohatému: mrou pyšní i
bohatí. Byť pak kdo sám všecken svět měl/ stříbrem, zlatem
všudy se stkvěl/ nemůž v tom doufati.

Žádnému nespomůž moudrost/ světská sláva/ neb důstojnost/ neb
to všecko pomine. Kdo pak nečiní pokání/ dokudž jest čas
smilování/ ten navěky zahyne.

/1032/ Teď hle všickni vidíme/ k čemu se rodíme/ k smrti/ k
pohřebu do země/ neb jsme pošli z země.

Když nám věku přibývá/ zas nám ho ubývá/ den po dni smrti
běžíme/ k cíli se blížíme.

Nahý přišel každý z nás/ nahý odchází zas/ kdo co měl, jeho
nebylo/ svěřeno mu bylo.

Víra, láska, pokání/ pokoj, ctné chování/ to jen s námi z světa
vyjde/ na soud Krista přijde.

Blahoslavený jest ten/ kdož zde bděl každý den/ neb když
z mrtvých vzkříšen bude/ věčné slávy dojde.

Dejž nám Pane z milosti/ bdíti v pobožnosti/ dejž v víře, lásce
zůstatí/ a šťastně skonati.

/106/ Tvá Láska milý Ježíši/ nad tebou se zmocnila/ neb žes
opustil svou Říši/ sama příčinou byla. Dejž/ ať zase tě miluji/
láskou srdce rozpaluji/ tak se tobě odsluhuji/ tak se tobě
odsluhuji.

Láska ti obě ručičky/ na jesličkách svázala: Láska také tvé nožičky/ v špatné plénky pojala. Rač též i mně lásku dáti/ ať mohu tě milovati/ a v tvé lásce setrvati.

Láska tě přivedla k tomu/ žes trpěl mnoho zlého/ žes neměl v chatrném domu pohodlí nižádného. Za toť já ti díky činím/ milovati tebe miním/ dej ať to vroucně učiním.

Láska velmi chudou Matku/ pro tebe vyvolila: Abys mnoho nedostatků/ pro nás trpěl/ nutila. Ó dejž Kriste! ať zas tobě sloužím čistě/ v každé době/ a v tvé lásce hovím sobě.

Láska tě v chlévě studeném/ na seno položila: Láska tě jenž vládneš nebem/ chudého učinila. Tu lásku mi dej poznati/ často na ni zpomínati/ zas tě vroucně milovati.

Vzbuď ó Ježíši laskavý! v mé duši a v mém srdci/ svaté lásky oheň pravý/ ať jak sluší a já chci/ zde miluji tě srdečně/ a vždycky ti sloužím vděčně/ a jsem v Nebi s tebou věčně.

/967/ Ty pane hojným požehnáním/ zemi navštěvuješ/ vypráhlou štědrým svlažováním/ k tomu nastrojuješ/ aby i obilí k živnosti/ i jiné ourody/ vydávala lidem v hojnosti/ i tvorům všem všudy.

Brázdy, role/ časně napájíš/ až i dosytosti: příhodnými hrudy rozrážíš/ deštíky z výsosti: tak seménka v ní padající/ byť se v kořeniti/ a požehnání tvého mocí/ svůj zrust mohla míti.

Tvých darů nesčíslnou štědrostí/ každý rok oplývá: jako korunou vší vzáctností/ tak ozdoben bývá: neb když se přenáší sláva/ tvé Božské milosti/ v tvých šlépějích hojnost zůstává/ rozkošné tučnosti.

Tvých dobrodiní požívají/ i hrozná pustiny; takže i pahrbci plésají/ vůkol na vše strany: z tvé štědrosti se též prochází/ stád hojně po horách/ spanilé obilíčko vzchází/ všudy na rovinách.

Všecko summou tvých darování/ milostných užívá; tobě na čest odtud k zpívání/ ponoukáno bývá: když jen půjčuješ toho dvěho/ pokoje a síly/ všecko vedlé způsobu svého/ ctí tebe a chválí.

/917/ Važme nesmírnou dobrotu/ Pána Boha našeho/ vzlášt že k věčnému životu/ chce přivest nás každého.

K tomu ráčil naříditi/ Kristus sedm Svátostí/ abychom skrz ně dojíti/ mohli věčné radosti.

I mnohé jiné prostředky/ hojně nám poskytuje/ do Nebe přivesti všecky/ laskavě usiluje.

Ten sám, kdo svévolně nechce/ těch prostředků užití/ moha spasen býti lehce/ musí do pekla jíti.

A tak sám člověk příčina/ jest svého zatracení/ když se mu víc líbí vinna/ nežli ctnost, a spasení.

My těch Božích dobrodiní/ k spasení užívejme/ a za vše což nám Bůh činí/ vděčně díky vzdávejme.

/1044/ Věrní nad duší v očištcí/ smilujte se/ slyšíc ji k vám volající/ slilujte se.

Ach přátelé mojí milí/ smilujte se. Nade mnou v mé smutné chvíli slitujte se.

Přetěžké snáším bolesti/ smilujte se. Mohouce mne z nich vyvesti/ slitujte se.

Jsem v přeukrutném trápení/ smilujte se. Pomůžt mi vaše modlení/ slitujte se.

Dost malou almužnu dejte/ smilujte se/ tak mi z mých muk pomáhejte/ slitujte se.

Skrz mše svaté sloužení/ smilujte se/ budu míti polehčení/ slitujte se.

Skrz váš půst aneb tryznění/ smilujte se/ bude mých muk ukrácení/ slitujte se.

Chciť vám za to vděčná býti/ smilujte se: zas v Nebi za vás prositi. Slitujte se.

/258/ Vstal zmrtvých milý Kristus Pán, kterýžto byl ukřižován. Aleluja, Aleluja, Aleluja.

Radůj se z jeho vzkříšení, všecko lidské pokolení. Aleluja, Aleluja, Aleluja.

Onť jest za nás vylil krev svou, vykoupil nás smrtí hořkou.
Aleluja, Aleluja, Aleluja.

Onť jest ten Beránek tichý, kterýž snímá světa hříchy. Aleluja,
Aleluja, Aleluja.

On jest ctný nad peklem vítěz, aby nás pojal do Nebes. Aleluja,
Aleluja, Aleluja.

On zejskal nám život věčný, protož buď mu každý vděčný.
Aleluja, Aleluja, Aleluja.

Aleluja k tvé cti Kriste, ať zní v každém světa místě. Aleluja,
Aleluja, Aleluja.

**/729/ Všickni plesejte/ sladce zpívejte/ příčin jest dosti/
k sladké radosti/ Panenka Maria/ nám se narodila.**

Ta světa zboží/ hojně rozmnoží/ Synáčka zplodí/ Boha porodí/
Pannou však zůstane/ nejináč se stane.

Blahoslavenou/ dnes světu danou/ Boží Rodičku/ divnou Matičku/
slušné jest uctiti/ její den světiti.

Pokloňme se jí/ co nejpěkněji/ všickni společně/ řceme srdečně:
Na věky buď zdráva/ Panenko Maria.

Buď neskonalá/ na věky chvála/ Pánu milému/ Bohu našemu/
z tvého Narození/ hříšných k potěšení.

**/810/ Všickni spolu vychvalůjme/ k příkladu všem představůjme/
velmi chvalitebnou štědrost/ následování hodnou ctnost/ Martina
svatého.**

Ten jednou spatřiv chudého/ v zimě odpolu nahého/ i hned se nad
ním smiloval/ púl pláště jemu daroval/ pro Krista milého.

Ten dar že byl Kristu milý/ zkusilo se v noční chvíli; neb
Kristus Pán ním odítý/ ráčil se jemu zjeviti/ chválic štědrost
jeho.

Potom ten týž Martin svatý/ byv na Biskupství pojatý/ do smrti
stkvěl se svatostí/ po smrti všel do radosti/ Pána Boha svého.

Za nimž rač nám dát přijíti/ Kriste, jenžs ráčil umříti/ pro
hříšných lidí spasení/ učiň to pro přimluvení/ Martina svatého.

/695/ Vychvalůjme vesele/ Matku blahoslavenou/ kterouž svatí Anjelé/ chválí v Nebi zvejšenu. S těmi jí k poctivosti/ s horlivou pobožností/ sladké písně zpívejme/ v chválách neustávejme.

Všem Křesťanům přísluší/ Matku Boží chváliti/ chvála na naší duši/ může prospěšná býti; neb Matka milosrdná/ nebývá darmo ctěná. Protož ji vychvalůjme/ a čest jí prokazůjme.

Ty kteříž v ni doufají/ ráčí ochraňovati/ když se k ni utíkají/ ráčí je přijímati; neboť jest milostivá/ a k bídným litostivá. A protož v ní doufejme/ a k ni se utíkejme.

Často pro nepravosti/ chtěl Bůh lidí trestati/nona hnutá litostá/ nepřestala žádati/ až milost vyprosila/ pokutu odvrátila. Protož mi k ni volejme/ za přímluvu žádejme.

/545/ Zdráv buď Ježíši nejsvětější/ přítomný v této Svatosti/ tobě přísluší čest největší/ od všech věrných společnosti. Ty jsi pravý Bůh a člověk/ ať tebe chválí každý věk.

Tvá láska jest příliš veliká/ kterou své věrné miluješ/ když nad dobrodiní všeliká/ kteráž lidem prokazuješ/ chceš je svým Tělem krmiti/ a svou krví napojiti.

Děj se ti za to neskonalá/ nejlaskavější Bože náš/ na věky věků čest a chvála/ ať tebe chválí každý hlas. Každý miluj tak dobrého/ tak sladkého Boha svého.

Jest zajisté hodná hanění/ zlá těch všech lidí nevděčnost/ jenž Kristu za to dobrodiní/ nečiní slušnou poslušnost: že ho nemohou viděti/ nechtějí se mu klaněti.

My aspoň/ jenž s Církvi věříme/ že jsi tu přítomen Bůh náš/ tobě se pokorně klaníme/ prosíc, abys vzhlédl na nás. Rač prosby naše slyšeti/ dej nám se v Nebi viděti.

/536/ Zdráv buď laskavý Ježíši/ pravý Boží Synu/ zdráv buď Beránku nejtišší/ jenžs pro lidskou vinu: z Nebe na tento svět sstoupil/ hořkou smrt kříže podstoupil/ abys nás vykoupil.

Věřím že tvé drahé tělo z Panny narozené/ kteréžto na kříži
pnělo za nás umučené: R°/ V drahé Oltářní Svátosti/ skryté jest
bez pochybnosti/ z tvé pouhé milosti.

Věřím, že v tvém Umučení tvá Krev vycezená/ kteráž za nás v den
vzkříšení s tělem jest spojená. R°/ S tvou duši i
s člověčenstvím/ se všemi Oudy i Božstvím/ bére se v Svátosti:
Doufám můj milý Ježíši přítomný v Svátosti: Potěšení věrných
duší/ ó Bože milosti! R°/ Že skrz toto přijímání/ i nyní i
v čas skonání/ dojdu smilování.

Miluji tebe srdečně JEŽÍŠI laskavý/ a chci tě milovati věčně/
Králi věčné slávy: R°/ Pro tu lásku chci umřítí/ jí svou Krvi
potvrditi/ chceš-li ty tak míti.

**/701/ Zdráva budiž Královno/ Matko milostivá/ Maria nad
padlýni/ velmi litostivá.**

Ty jsi naše naděje/ ty sladkost života; nebo pochází z tebe/
veliká dobrota.

Naplněnas milosti/ jak moře vodami/ Matko dobrotivosti/ smiluj
se nad námi.

K toběť naše upění²/ bídni vysíláme/ neb u tebe pomoci/ v svých
bídách hledáme.

Nešťastné Matky Evy/ vyhnaní synové/ Adama nešťastného/ nuzní
Potomkové.

Prosíme tě s vzdycháním/ abys nás chránila. Nakloň se k prosbám
naším/ ó Matko přemilá!

Zdaž můžeš oslyšeti/ k tobě volající? nerač nás opoušteti/
v ouzkostech plačící.

My postaveni souce/ v oudolí plačtivém/ k tobě spínáme ruce/
v místě žalostivém.

Ach! ach popatř z vysosti/ na nás nebožátka/ ochraň nás svou
milostí/ však jsi naše Matka.

Tvé milosrdné oči/ k nám laskavě obrať/ zasloužený hněv Boží/
od nás prosbou odvráť.

² nelze poznat, zda je nad *u* kvantita, neboť přepis je *vpění*.

Nepřipomínej více/ našich nepravostí/ buď naše Pomocnice/
v přítomné ouzkosti.

Po tomto putování/ do Nebeské Říše/ přived' nás milá Paní/ ukaž
nám Ježíše.

Tam tě s tvým milým Synem/ z povinné vděčnosti/ chváliti, ctíti
budem/ s společnou radostí.

**/735/ Zdrávabud' Maria Panno/ nejčistější. Zdráva buď světa
Královno/ nejslavnější.**

Tys podle zásluh tvé ctnosti/ z země vzatá/ a do Nebeské
radosti/ si přijata.

Tys od Syna nad Anjely/ podzvižená/ i nad všechny Archanjely/
vyvýšena.

Žádný tobě rovný není/ v Rájské Říši/ neb nadevšecko stvoření/
jsi nejvyšší.

My se radujem srdečně/ z tvé radosti/ tvou se těšíme společně/
Velebností.

Nebo ty jsi radost naše/ Matko milá/ která si nám Mesiáše/
porodila.

Rač na nás z Nebe patřiti/ z trůnu svého/ rač k nám prosbou
nakloniti/ Syna tvého.

Vypros nám/ abychom k tobě/ se dostali/ a v Nebi na věky tobě/
chválu vzdali.

**/715/ Zdrávas Hvězdo stkvoucí/ Maria žádoucí/ Matko Boží
slavná/ zaslíbená/ zaslíbená/ zdávna.**

Panna jsouc vždy čistá/ porodilas Krista/ tím si učiněná/
šťastná Nebes, šťastná Nebes brána.

Jenž si uslyšela/ od ctného Anjela/ slavné pozdravení/ přijmi
naše přijmi naše ctění.

Utvrď nás v pokoji/ ať se lsti nebojí/ zlého Satanáše/ bídná
mysl naše/ bídná mysl naše.

Vinným odpuštění/ slepým osvícení/ račiž vyprositi, o nás peči,
o nás peči míti.

Vše zlé od nás odvrát/ vše dobré k nám obrať/ a nás nebožátka/
přijmi jako Matka.

Skrz tvé přimlouvání/ ať jsme uslyšáni/ od Pána našeho/ Krista
Syna/ Krista Syna tvého.

Ó obzvláštní Panno/ Křesťanů obrano/ ochraň nás v ouzkosti/ a
zprošť našich/ a zprošť našich zlostí.

Jenž jsi všecka tichá/ dej bez poskvrn hřícha/ Bohu zde
sloužití/dobře živu/ dobře živu býti.

Dej, ať jsme živi ctně/ a přijdem bezpečně/ před Pána Ježíše/
do Nebeské Říše.

Děj se neskonalá/ Bohu Otci chvála/ i Synu/ i Duchu/ až na věky
věků.

/711/ Zdrávas Maria/ Panenko plná milosti/ tak tě pozdravuje/
Anjel Páně poslán z výsosti/ tak tě pozdravuje/ Anjel Páně
poslán z výsosti.

Zdrávas Maria/ s tebou Bůh požehnaný jest/ počneš a porodíš/
Syna, jemuž bude věčná čest. Počneš a porodíš/ Syna, jemuž bude
věčná čest.

Zdrávas Maria/ Matko Boží nejsvětější/ a pros nás hříšné/
Matičko nejmilostivější. A pros za nás hříšné/ Matičko
nejmilostivější.

Zdrávas Maria/ tys naše orodovnice. Nyní i v hodinu smrti, buď
má opatrovnice. Nyní i v hodinu smrti, buď má opatrovnice.

Ústřední knih.Pef UK

2592062382